శ్రీ ర స్తు.

శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదం బనునామాంతరముగల

గయోపాఖ్యానము

రామనామాత్యప్రణీతము

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్ సన్స్ వారిచేఁ

ప్రకటితము.

1934.

PRINTED AT THE
SRI RAMA PRESS,
MADRAS.—1934

శ్రీః

ధన్యవాదము.

మహాశయులారా!

సృష్టివైచిత్ర్యమనూహ్యము. దానివిధ మిట్టిదని తెలుపఁజాలువార లుందురా యన్న శంక నొందవలసినదే. ఆమహాప్రకృతి తప్పఁ దక్కొరులు తెలిసికొనఁజాలరనుట కావంతయు సందియములుండవు. ఒక్కొక్క కాలమున నొక్కొక్కభాగము వృద్ధినొందును. వేఱొక్కభాగము క్షీణించును. అన్నిభాగములు సమానస్థితినుండుట ప్రపంచమునం దేకాలమందును లేదని కొందఱు మహనీయులు పలుకుదురు. అది యంగీకరింపవలసినదే యనఁదగియున్నది. అరిషడ్వర్గముల త్రిప్పలకు లోనుగానివారలెల్లతావుల నిండియుండుట సంభవించునేని భూఖండములెల్ల సమానమర్యాద గలిగి యుండనోపు. అట్లుగానిచో సుఖదుఃఖములకు నాలవాలములు కాకతప్పదు.

ఒక్కకాలమున నొక్కవిషయమున మానవులలో నుత్సాహము చెలరేఁగును. ఆవిషయమున కాకాలము వృద్ధిప్రదాయకమగును. కొంతకాలమున కావిషయమున నుత్సాహము తగ్గును. దాని కవ్వల వృద్ధిలేదని యూహింపవచ్చును. కాని సృష్టియం దేదియుఁ నశింపదు. కొంతకాలము గడువఁగా మరల నయ్యది పొడసూపుటయుఁ గలదు. దాని కది యభివృద్ధికాలమనియుం మనమూహింపవలయును. ఇట్లే సర్వవిషయములయందు వృద్ధిక్షయములు కలుగుచుండును.

లోకము నుద్ధరింపనవతరించినవా రవతారపురుషులను ఖ్యాతిఁగాంతురు. వారియందు భగవదంశ మధికముగా నుండునని పెద్దలందురు. ఏ కార్యమును సాధింప వారి నాపరాత్పరుఁడు ప్రోత్సహించునో తత్కార్య

క్షేమమగు స్వాంశము నావేశింపఁజేయుననుట విచిత్రము కాదుకదా. "ఏవేషమున కాభాష. ఏగాలి కాచాప" అను లోకోక్తి ప్రసిద్ధమేకదా. ఆయవతారపురుషు లాకార్యమును నిర్వహించు శ్రద్ధకల వారలై పొల్తురు. ఎల్లరు వారి ప్రయత్నమును శ్లాఘింతురు. తోడుపాటుగూడఁ జూపుదురు. భగవదంశ మెల్లర నంగీకరింపఁజేయఁజాలు ననుట నిర్వివాదాంశము. అట్టివారొనరించు కార్యములన్నియు జ్ఞానాభివృద్ధిని జేయునవియై యుండును. దుష్టుల వధించుటయుఁ శిష్టులఁ బాలించుటయు లోకులకు జ్ఞానాభివృద్ధికొఱకే యని యూహింపఁగాఁ దుదకుఁ దేలును. ధర్మము జ్ఞానసాధకమే యని యెల్లరంగీకరింతురు. నదులన్నియుఁ సాగరమునఁ గలియునట్లు సత్కార్యఫలములన్నియుఁ జ్ఞానసాగరమునఁ జేరును. అట్టిజ్ఞానమే భగవంతునికడకుఁ జేర్చును. అనఁగాఁ దత్త్వము నెఱుంగఁజేయును.

విక్రమార్కుఁడు భోజుఁడు లోనగువా రట్టి యవతారపురుషులలో నంతర్భూతులే యగుదురు. విద్యాభివృద్ధి కొఱఁతవడియుండుటం జేసి వారా కొఱంతం దీర్ప బద్ధకంకణులై రేయుంబవల్లు పాటుపడి యకార్యమును సాధించి యశశ్శరీరమును శాశ్వతముగా భూలోకమున నిలిపి భగవంతుని యం దైక్యమైరి. జ్యోతిశ్శాస్త్రము విక్రమార్కుని కాలమునందును, సంస్కృతకవిత్వము భోజరాజు కాలమునందును వృద్ధినొందెను. వారికనినే తరువాతివారు కొందఱు మహాత్ములు నిర్వహించిరి. సంస్కృతకవిత్వము కోటికెక్కుఁగా నట్టిమహాత్ములు దివంగతులైరి. కాని వారియశఃకాయములు స్థిరములై యలరారుచున్నవి.

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు వారిపిదప నట్టికార్యమునందే శ్రద్ధగలిగి తన యపారకార్యములలో నది ప్రధానమని సంభావించి మహాత్ముల సేకరించి యచిరకాలమున నావ్రతమునకు నుద్యాపనము చేసి స్వర్గమునకరిగె. అంతకుం బూర్వమున్న రాజులెల్లరు యథాశక్తి న్యాయమున నాకార్యమును నిర్వహించినవారే. కాని "పుణ్యైర్యశోలభ్యతే" అన్నట్టు లాంధ్రభోజుఁడను విఖ్యాతి శ్రీకృష్ణదేవరాయలకే కలిగెనని చెప్పవచ్చును. వారి వెనుక నంతటివారు లేరనవచ్చును. కాని "చెఱువుపట్టుచెలిమ" యన్నట్లు మహాత్ములు భూపాలు రప్పనిని సాగించిరనియుఁ, సాగించుచున్నారనియుఁ, సాగింపఁగలరనియుఁ జెప్ప

వచ్చును. శ్రీకృష్ణదేవరాయల తరువాత భగవంతునితలంపు పురికొలుపఁగాఁ గవులే భాషను బోషింపఁబూని యక్కార్యమును నిర్వహించిరనవలయును. కొంతకాల మప్పనిసాగఁగా నించుకయంతరాయము పొడమి దానినిదగ్గించె ననవలయును. ధనాశపొడమి వారినుత్సాహవంతులఁగాఁ జేయకనిరుత్సాహులనుగా నొనరించెననియుఁ గొంద ఱందురు. సత్యమే యనవలయునేమో.

ప్రకృతవిషయమునఁ బేర్కొనదగినవారు మ-రా-రా-శ్రీ, వావిళ్ల వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారుగ నున్నారు. వారియందుఁ బ్రాచీనగ్రంథప్రకటన మహాకార్యపరత్వము ప్రధానము. ఎన్నివందలయేండ్లనుండియో తాళపత్రములతోఁ బేటికాంతర్భూతములై కీటకచ్ఛటాగ్రస్తములై రూపఱనుండు సంస్కృతాంధ్రగ్రంథసముదాయమును బ్రకటింపనెంచి యదియే పరమపురుషార్థముగా భావించి తత్సంస్కారార్థము పండితులం బ్రార్థించి ధనమొసంగియు వారిగ్రంథములఁ బ్రకటించియు మఱియు నెన్నియేమార్గములవారికిఁ దోడ్పడుచు వారిమూలమున సరిచేయించి చక్కఁగ ముద్రించుచు లోకమునకు మహోపకారముగావించువారు వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారు. ఈవిషయమాంధ్రలోకమునకు మాత్రమే కాక ద్రావిడాదిదేశవాసులకుంగూడఁ గ్రొత్తది గాదు. ఇంతదనుక నింతటి మహాకార్య మెవ్వరైనఁ జేసినారా యని ప్రశ్నించినచో లేదనియే బదులువచ్చును గాని చేసిరని యెదిరాదు. ఉపనిషత్తులు, స్మృతులు, వైద్యాదిశాస్త్రములు, దుర్బోధములుగ నుండఁ దేటగఁ దెనుఁగుటీకలు వ్రాయించి ప్రకటించిరి. ప్రబంధములను వందలకుమించి ప్రకటించిరి. ఎన్నింటినో ప్రకటింపనెంచియున్నారు. ఆశ్రయించినవారికి ధనరూపమున సాయమునుట యటుండఁగా వారిగ్రంథములను బ్రకటించి యవి విక్రయింపఁబడునా యని సంశయింపక కార్యము సాగించుచున్నారు. ఏతద్విషయమున వీరు సన్మానార్హులలో నగ్రగణ్యులనుట కేశంకలుండవు. వావిళ్లవారి యీప్రయత్నమే లేనిచో నీగ్రంథములలో శతాంశము కూడ బయలు వెడలియుండవు. ఆంధ్రమహాజను లీవిషయమున వావిళ్లవారి కప్పుపడియున్నవారు. చంద్రునకు నూలుపోగన్నసామెత ననుసరించి మహాజనులు కృతజ్ఞతఁ జూపఁదగియున్నారు.

ప్రకృతవిషయమును బరిశీలింతము. గయోపాఖ్యానము రెండాశ్వాసములుగల గ్రంథము. శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదమను నామాంతరము దీనికిం గలదు. ఈయది ముద్రింపఁబడి ప్రచారములో నున్నదియే. కాని యీ ముద్రితగ్రంథము చదువ శక్యమే కాదు. ఆవిషయమును బిదప పరిశీలింతము. దీని యాశ్వాసాంత్యగద్యమున "ఇది శ్రీమదహోబళేశ్వరకరుణాకటాక్ష వీక్షణప్రవర్ధమానవైభవ తిమ్మనమంత్రితనూభవ రామనామాత్యప్రణీతంబైన శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదం బనునామాంతరమ్ముగల గయోపాఖ్యానం బను మహాప్రబంధమ్మునందు" అనియున్నది. మొదట నిష్టదేవతాస్తుతులు ప్రాచీన కవిస్తుతి మొదలగు ప్రాచీనాచారనిర్వహణపద్ధతులు లేవు. కావునఁ గవిని గూర్చి తెలిసికొనఁదరముకాదు. ఏకాలపువాఁడు? ఏ దేశమువాఁడు? అనియుఁ గనుఁగొను నవకాశము లేదు.

క. శ్రీగంగాధరసన్నుత, సాగరహృదయాబ్జసదన: సారసనయనా
నాగేంద్ర వరద శుభకర, నాగకులాధీశతల్ప నరమృగరూపా.

అనుపద్యముతో గ్రంథ మారంభింపఁబడినది. వ్రాఁతప్రతులు మూఁడును ముద్రితమైన దొక్కప్రతియు నాకడఁ జేరినవి. అన్నియు నొక్కరూపము ననే యున్నవి. చాలపద్యములు పాఠాంతరము వేఱొకవృత్తలక్షణము గనుండునవియే. మూఁడు పాదములుగలవియుఁ గలవు. పంచపాదికందములు గలవు. దీనిస్థితి యతివిచిత్రము. "కలిపికొట్టురా కస్తురిరంగా" అన్నట్లు నాలుగుప్రతులను గలిపి యీగ్రంథమును విమర్శించితిని. ఇప్పటి యీ రూపము నలపరించితిని. ఇది నిర్దుష్టమని నమ్మరాదనుట నేను జెప్ప నక్కఱ లేదు. ముందుముం దట్టిది కావచ్చును.

అహోబళేశ్వరభక్తుఁ డీకవి యని మన మెఱుఁగవచ్చును. నృసింహ కరుణాపాత్రుఁడ ననక "యహోబళేశ్వరకరుణా...వైభవ" అనియున్నందున నీరామనామాత్యుఁడు కందనూలు (కర్నూలు) మండలమున నాయహోబళక్షేత్రమునకుఁ జెంతనుండువాఁడని యూహింపవచ్చును. కాని యదియే సిద్ధాంతము కాఁజాలదు. కవిజీవితము పూర్వభాగమున శ్రీవీరేశలింగము పంతులుగారు విశేషించి వ్రాయనవకాశము లేమిం జేసి

“ఈతఁడు నూఱుసంవత్సరముల క్రిందటివాఁడయియుండవచ్చును. ఇతఁడు తన గ్రంథమును శ్రీమదహోబిలనృసింహస్వామి కంకితముచేసెను. ఈతని గ్రంథమునందు లక్షణవిరుద్ధములైన ప్రయోగము లనేకములున్నను మొత్తము మీఁద కవిత్వము సరసముగానే యున్నది.” అని వ్రాసి రెండుపద్యము లుదాహరించిరి. అందు మొదటిపద్యము రెండవపాదమునఁ దొలియక్షర ద్వయములేదు. వారికింగూడ నిట్టి ప్రతియే దొరకియుండునని తోఁచెడిని. అమాత్యశబ్దమును జేర్చినందున నియోగి బ్రాహ్మణుఁ డని తేలును. ఆఱు వేలవారని నిర్ధారణము చేయ వలనుపడదు. రాయలసీమలో నియోగు లనఁ బడువారిలో నందవరీకులు ప్రథమశాఖలు, ఆఱువేలవారు, కన్నడీలు, ఊలప కమ్మలు మొదలగువా రందఱు చేరుదురు. ఇంటిపే రుచ్చరింపనందున నిందె వ్వారైనది నిశ్చయింప వలనుపడదు. నూఱుసంవత్సరముల క్రిందట నున్నవాఁ డనియుఁ జెప్ప నవకాశము చాలదు. పూర్వకవిస్తుతిపద్యములైన నున్న యెడల నించుమించుగా నీశతాబ్దియం దుండవచ్చునని యూహింపవచ్చును.

గయోపాఖ్యానము కల్పితకథగలది. ఇట్టి వనేక ప్రబంధములుంగలవు. ఈకల్పనయం దెన్నిలోపములున్నను శ్రీకృష్ణమూర్తి భక్తపరతంత్రుఁ డనియు, నర్జునుఁడు పలికినమాటను జరపువాఁడనియుఁ దేలును. నారదుఁడు లేనికలహములే లేవుకదా. శౌనకాదిమహామునీంద్రులకు సూతుఁడు చెప్పు టయు నట్టిదే. ఆసూతునకు స్వోక్తివ్యాఘాతాదిదోషములుండవనియు మన మొప్పుకొనవలసినదే. దుర్యోధనాదులు పాండవులపక్షమునఁ జేరినట్లు కల్పిం చుట లోకమున నెల్లరు స్వార్థపరులే యను నీతినిబోధించును. ఈయుద్ధము నందు బలరాముఁడు శ్రీకృష్ణుఁడు వారిసేనలు పరాజయముచెందిరనియే కనఁబడును. ఇది యొకలోపమనవచ్చును. అర్జునునికడనున్నగయుని భగ వంతుఁడు దివ్యదృష్టిం గనుఁగొనియెనని చెప్పుటంజేసి శ్రీకృష్ణునకు మర్యాద దక్కెననియే మనమూహింపవచ్చును. ఏదియెట్లున్నను పామరులకు నీగ్రం థము వినోదమును గల్గింపకమానదని మన మంగీకరింపవలయును. సంస్కరించి పద్ధతులను గూర్చి వ్రాయక యొక్క యుదాహరణము చూపుచున్నాను. “బజభీష్మనిచ్ఛాయ బరగువాహనవాని, పూర్ణచంద్రనిభోలు ముఖమువాని” అను సీసపాదము వ్రాఁతయందును, ముద్రణమునందుఁ గలదు. దానిని

"వజ్రవరచ్ఛాయఁబరఁగు దేహమువానిఁ, బూర్ణచంద్రునిబోలుముఖమువాని."

అని మార్చి యిపుడు ముద్రింపఁబడినది.

"వేల్పేశుఁడితఁడైన వేయిగన్నులులేవు, హరిహయుండును గాఁడునరుఁడుగాని"

అను సీసపాదము

"విబుధేశుఁ డితఁడైన" అని మార్పఁబడినది.

వీనినిమించినవి వేనవేలుగలవు. విశేషించి పెంచి వ్రాయనేల యని విరమించితిని. తాటియాకులప్రతి యెందైన దొరకునేమో యని యూహించుచున్నాను. దొరకిన దానియందలి యొప్పులను జేర్చి ముద్రింపవలయునని వాంఛించుచున్నాఁడను. ఇంతమాత్రమైన నియ్యది చక్కఁబడునా యనునూహ చేఁదోఁచినట్లు సంస్కరించితిని. వ్రాతప్రతులున్నచో మహాశయులు నాకుఁ బంపించిన శిరసావహించి మరల ముద్రించి వారివి వారికిఁబంపుచు నచ్చుపడినది కూడఁ బంపెదను. ఈవ్రాతప్రతులుగూడ శ్రీ వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారు సేకరించి నాకడకుఁజేర్చినవే.

రామనామాత్యుని కవిత్వము చక్కనిదే. వ్రాయసగాండ్ర యను గ్రహాతిశయమునకుఁ బాత్రము కాఁగా నిట్టిరీతిగాఁ దేలినది. పుస్తకమే యున్నందున నిందలిపద్యము లుదాహరింపక వదలితిని. ఇందు నాచేసిన ఘనకార్యమేదియుం లేదు. ఇట్టిగ్రంథములను బాగుచేయఁబూనిన శ్రీ వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారి తలంపే సత్యము. ఎన్నియో గ్రంథములకు వ్యాఖ్యలు వ్రాయించి ముద్రించి భాషోద్ధారకులైరి. ఇట్టిమహోపకారపరాయణులగు శ్రీ వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుగారి పుత్రరత్నములగు శ్రీ వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారికి శ్రీపరమేశ్వరుఁడు దీర్ఘాయురారోగ్యములు ప్రసాదించుఁ గాక. ఆంధ్రగ్రంథముల నింకను వెలయించి యింకను యశంబుగాంతురుగాక!

ఇట్లు విన్నవించు విద్వద్విధేయుఁడు,

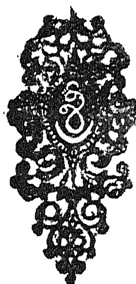
జనమంచి శేషాద్రిశర్మ.

శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ

శ్రీ ర స్తు.

గ యో పా ఖ్యా న ము

ప్ర థ మా శ్వా స ము.

శ్రీ గంగాధరసన్నుత
సాగరహృదయాబ్జసదన సారసనయనా
నాగేంద్రవరద శుభకర
నాగకులాధీశతల్ప నరమృగరూపా! 1

వ. అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునీంద్రులకు సూతుం డి
ట్లనియె. 2

క. సరసీజాప్తోదయమున
సురరిపుమదహరుఁడు లేచి సొంపలరంగాఁ
దరుణీమణి రుక్మిణితో
స్మరకేళీగృహము వెడలి మలయుచు నిలువన్. 3

క. పచ్చనిగిండియ యుదకం
బచ్చేడియ వేగ తెచ్చి యతిమోదముతోఁ
బచ్చవిలుకానిగురుఁ డగు
సచ్చరితునికాళ్లు గడిగె సంరంభమునన్. 4

తే. కలికి యొక్కతె పన్నీరు గౌరవమునఁ
దెచ్చి యిచ్చినఁ గైకొని దివిజనుతుఁడు
ధౌతవస్త్రప్రసన్నుఁడై తనరుచుండెఁ
గోటిభాస్కరతేజుఁడై కొమరు మిగుల. 5

సీ. పూర్ణచంద్రునిఁబోలు ముఖముపై మృగనాభి
తిలకంబుఁ దీర్చెను గలికి యొకతె
కంబుసమానమౌ గళమున భాసురా
భరణంబు లొకసతి [1]సరగ నునిచె
నీలమేఘచ్ఛాయ నిరసించు నెమ్మేనఁ
జందనం బొకలేమ చక్కనలఁదె
శ్రీకారముల మించు చెలువైన వీనులఁ
గాంత యొక్కతియ చౌకట్లు పెట్టె
తే. శిఖను బువ్వులసరు లొకసకియ చుట్టెఁ
జంద్రకావిరుమా లొకచాన గట్టె
వ్రేళ్ల రత్నోర్మికల నొకవెలఁది చేర్చె
నందనందనునకు మహానందమునను. 6

తే. పండుటాకుల కపురంపుబాగములును
జొక్కమౌనట్టి మౌక్తికచూర్ణమమరఁ
గూర్చి మడుపులఁ బూఁబోఁడి గోపభామి
నీమణి యతని కిడియె బల్ నేర్పుతోడ. 7

వ. మఱియును సకలభూషణాలంకృతుండును, గంధకస్తూరి
కాసారనానావిధమణిహారోజ్జ్వలగ్రీవుండును, పీతాంబ

1 పదిల పఱచె ; పరఁగఁ దాల్చె.

రాలంకృతుండును, గనకరత్నఖచితకుండలోద్భాసితగండ
స్థలుండును, మృగమదశోభితముఖారవిందుండు నుద్యా
నవనగమనోత్సుకుండు నయి మణిమయసింహాసనంబు డిగ్గి
భోజకన్యక, సాత్రాజితీమిత్రవిందాదిభామామణులు సకల
భూషణాలంకృతలయి యుభయపార్శ్వముల నడువ నగ
ధరుండు ముక్తాతపత్రంబులనీడ నగరువెడలి విచ్చేసె
నపుడు. 8

సీ. మంత్రులు హితులు సామంతులు పౌరులు
సేనాధినాథులు చేరి కొలువ
నాప్తులు సఖులు న ట్లవనీసురేజ్యులు
విశ్వంభరాధిపుల్ వెంట నడువ
నీతిశాస్త్రజ్ఞులు నిగమాంతవేదులు
పౌరాణికశ్రేణి ప్రబలి రాఁగ
ఘనులు పురోహితుల్ గాయకుల్ నర్తకుల్
వారాంగనామణుల్ [1]వరుసఁగొలువ

తే. గంధసింధురసైంధవగణములలర
రమ్యమైనట్టి కాంచనరథముమీఁద
నీటుమీఱంగ యాదవుల్ నెమ్మిఁ గొలువఁ
జక్రి సకియలతో నెక్కె సౌరు గులుక. 9

క. యోగోద్ధారక దానవ
నాగమృగాధిప మురారి నారదవినుతా
భోగీంద్రతల్పశయనా
సాగరప్రియ యనుచు మధురసన్నుతి చెలఁగెన్. 10

---

1 బలసిగొలువ.

తే. చారుమురజాదికాహళశంఖవేణు
వీణలుఁ భేరికాధ్వనుల్ వివిధగతుల
దిశల బోరని మ్రోయంగ దివిజనుతుఁడు
[1]వరుస ద్వారక వెడలెను వనముఁ జూడ. 11

సీ. పాంచాల గాంధార బర్బరేంద్రులు వీరె
లలితసువర్ణకుండల పరాకు
మాలవ నేపాల మత్స్యాధిపులు వీరె
యబ్ధిసుతామనోహర పరాకు
కొంకణ టెంకణ కోసలేంద్రులు వీరె
చంద్రభాస్కరవిలోచన పరాకు
కాశ్మీర కాంభోజ గౌళేశ్వరులు వీరె
[2]సురరాజగర్వాపహార పరాకు
తే. యవనసౌరాష్ట్రఘూర్జరాఖ్యాంగవంగ
కేకయావంతికోసలకేరళాది
దేశభూపాలకులు వీరె దేవ యనుచు
వేత్రహస్తులు వేర్వేఱ విన్నవింప. 12

క. రైవతకాగము చెంతఁ
దేవేంద్రునివనముకంటె దివ్యతరంబౌ
[3]పావనబలితోద్యానము
భావజజనకుండు చొచ్చెఁ బరమప్రీతిన్. 13

---

1 ద్వారవతి వీడి వెడలెను వనముఁ జూడ. 2 సురనాయకమదాపహరపరాకు. 3 పావనమై జెలువాఱెడి, యావనిహరి చొచ్చె వేడ్క లలరారంగన్.

వ. మఱియును మన్మథ, జంబు, జంబీర, పున్నాగ, పారిభద్ర, సప్తపర్ణ, కుంజరాశన, జంతుఫల, ధనంజయ, వంజుళ, పుష్పఫలాశ, మాలూర, వట, బదరీ, నారంగ, భల్లాతకీ, హరిప్రియ, శాల్మలీ, కేసరాశోక, చాంపేయ, దాడిమామలకతమాల, బంధుజీవక, కురంటక, కోవిదారార్జున, క్రముక, నారికేళ, హింతాల, లవంగ, కదళీ, ఖర్జూర, పనసలును; దూరీకృతపథికాయాస వియద్గంగాతరంగిణీ సంజాత కనకాంబుజాతాంతరచరద్రాజహంసగరుదుచ్చలిత సమీరశాఖకంబును; నానావిధవిహంగమసంకలితకలరవంబులును; నవవద్యమాధవావిర్భూతసకలకుసుమవికసితసౌరభ్యనిర్దేశితసకలతరుసముదయంబును; నిరంతర మందారమంజరీమకరందపానమత్తచంచరీకఝుంకారంబులు నత్యంతకోమలకిసలయఖాదనపీవరపికనినదంబులును; చారు పరిపక్వఫలరసభరితశుకరవంబులును; గమలోత్పల, రాజహంస, బక, జలచర, చరణాయుధషండమండితకమలాకరంబులును; జంపకజాతీకుందమల్లికాకుసుమకుంజపుంజంబులును; నేలాప్రవాళగుంజాలతావితానంబులుంగల్గి యొప్పుచున్న యుద్యానవనంబందు విహరించి యొక్కచో నిర్మలంబైన చంద్రకాంతోపలోజ్జ్వలవేదికాప్రదేశంబున సుఖాసీనుండై తరుణీసహస్రంబులు గొలువనుండె నపుడు. 14

క. ఆసవపానాపేక్షల
భాసిలు భామాచయంబు బహుమోదముతో

వాసించు మేటి వారుణి
యాసలు దీఱంగఁ గ్రోలి యచ్యుతునెదుటన్. 15

క. కిలకిల నవ్వుచు సోలుచుఁ
దలతలమని పరువులిడుచుఁ దమలోఁ దారుం
దలఁగఁగ నేరక రోయుచు
మలయుచుఁ బోవుదురు మత్తమధుపములగతిన్. 16

ఆ. మత్తు తెలిసి సతులు మాధవపదపద్మ
ములకు మ్రొక్కి కృష్ణ జలజనేత్ర
మధువిరోధి శౌరి మామాటలకు మీఁద
లెగ్గుఁ బెట్టవలవ దిందిరేశ. 17

వ. అని తదనంతరంబ. 18

సీ. పసిఁడికొప్పెరలందుఁ బన్నీరుఁ దెప్పించి
కుంకుమపూవందుఁ గూర్చి పేర్చి
చిమ్మనగ్రోవులఁ జెలరేఁగి చెలరేఁగి
గంధేభయాన లుత్కంఠ లగుచుఁ
గంసారిపైఁ జల్లఁ గంజదళాక్షుండు
కర్పూరగంధులఁ గదియఁ బట్టి
హేమపాత్రములచే నెలమితో వారింపఁ
బద్మాక్షు లందఱుఁ బద్మనాభుఁ

ఆ. జుట్టుకొన్ననపుడు సుందరాంగులమీఁద
శౌరి మీఁతె; మఱియుఁ జానలెల్ల
సరభసంబుమీఁఱఁ జల్లిఁ బోరాడుచు
హరి, సతులు, వసంత మాడిరపుడు. 19

వ. తదనంతరంబ. 20

క. జలజము లిందీవరములు
కలువలు కలహంసచయముఁ గలిగినకొలనిన్
జలజాక్షుఁడు గని యచ్చట
నిలిచెన్ బ్రియసతులుఁ దాను నిండినవేడ్కన్. 21

సీ. చూచితే రుక్మిణీ! చూతమహీజంబు
నీవంటఁ బూచెను నెమ్మితోడ
వీక్షింపఁ దిలకంబు విఱివిగాఁ బూచెను
పలికినఁ బూచెను పరఁగ గోఁగు
మొగమెత్తఁ గనకంబు ముదముతోఁ బూచెను
దన్ను నశోకంబు దనరఁ బూచెఁ
బాడిన మోరటపాదపం బొంగి బూచె
ముఖసీధువునఁ బూచెఁ బొగడ పొగడఁ

తే. బొన్న పూచెను దరహాసమునను జూడు
కొమ్మ! గోరంట యాలింగనమ్ముచేతఁ
బూచె; వావిలి నిశ్వాసమునను ననుచు
నతనుజనకుండు ప్రమదంబు ననుకరింప. 22

క. జలకేళీప్రియుఁ డగుచును
జలజభవాద్యమరనుతుఁడు సంతోషమునన్
జలజారిముఖులతోడను
జలజాకరమధ్యసీమ సరగున నిలిచెన్. 23

సీ. గంధేభయాన దాఁ గరమర్థి నిల్వఁగాఁ
బంచాస్యవరమధ్య పట్టి పెనఁగ

పరిపక్వబింబోష్ఠి ప్రమదంబుతోఁ జేరఁ
గీరవాణి సతినిఁ జేరెఁ బ్రేమ
జైవాతృకానన సరగున నీడ్వఁగా
స్వర్భానువేణిక బలిమిఁ బట్టి
సారసలోచన సమ్మదంబున నీడ్వఁ
గౌముదీవరహాస కదిసి నిలిచె

తే. లలనలీరీతిఁ బెక్కండ్రు చలముతోడ
సరభసంబులు మిక్కిలి పరిఢవిల్లఁ
గదిసి కమలాకరంబునఁ గౌతుకమున
శౌరితోఁ గూడి జలకేళి సలిపి పిదప. 24

తే. సతులతోఁ గూడి వనమెల్ల సంచరించి
దివ్యరసఫలములతోడఁ దృప్తిఁబొంది
దేవనాయకమణి నిల్పెఁ దేజమెసఁగ
సరసమైనట్టి సహకార తరువునీడ. 25

తే. విమలచంద్రకాంతోజ్జ్వలవేదికలను
జిత్రకంబళములమీఁదఁ జెలువు మిగులు
పట్టుపుట్టముల్ పఱచిన పరుపులపయిఁ
సతులు గొలువంగఁ గూర్చుండెఁ జక్రధరుఁడు. 26

ఆ. నందనందనుండు నారీమణులతోడ
హితులతోడ భృత్యతతులతోడఁ
గలిసియుండ నపుడు కమలాప్తశేఖరుం
డస్తశిఖరిమీఁద నధివసించె. 27

క. వరసంధ్యారాగంబున
హారిచీఁకటి రెండుఁగూడి హరి దీప్తులతో
మురిపెమునఁ జూడ నొప్పెను
గురుతరనీలంపుఁ గెంపుఁ గూర్చినభంగిన్. 28

క. చొక్కపు నీలపుబరణిని
నక్కజముగ మృగమదంబు నదిమినభంగిన్
దిక్కులు నిండిన పిమ్మటఁ
బిక్కటిలెను నిరులగములు పెంపలరంగన్. 29

ఆ. జారచోరవరులు సంతోషమందిరి
సారసాళిచెలువు సమసిపోయె
జాజిమల్లెపొదలు చాలఁ బూచినరీతి
మింట రిక్కగములు మెండుకొనియె. 30

చ కమల సహోదరుండు, వరకంధికిఁ దాఁ దనయుండు నిం
దిరా, రమణుమఱంది, షోడశకళానిధి, హారి, పయోజ
వైరి, లో, కములకుఁ జిత్తవోషణుఁడు కైరవకోటికిఁ
బ్రీతి రోహిణీ, రమణుఁడు దోఁచెఁ దూర్పున విరాజిత
కాంతిసువర్ణ దేహుఁడై. 31

తే. పూర్వదిక్కన్య ముంగురు ల్మదముతోడ
దువ్వి వైచిన దంతపు దువ్వెన యన
షోడశకళాభిరాముఁడై సొగసు మీఱఁ
జంద్రుఁ డుదయించె సంతోషసాంద్రుఁ డగుచు. 32

తే. కప్పురము ముత్తెపుబరణిఁ గ్రుమ్మినటుల
క్షీరవారాశి యుప్పొంగి చెలఁగినట్లు

కులుకులొలికెడు హరికీర్తి వెలసినట్లు
పండువెన్నెల నిండె బ్రహ్మాండమునను. 33

తే. శౌరి సంధ్యాదిసత్క్రియల్ చక్కఁదీర్చి
దివ్య సరసాన్నములచేతఁ దృప్తిఁ బొంది
పరఁగఁ బూపాన్పుమీఁదను బవ్వళించి
నిండుమనమున నిద్రించె నెమ్మితోడ. 34

క. ఱెక్కలు విదళించుచుఁ గొన
ముక్కునఁ జరణములు దీటి పొలుపుగ దిశలన్
ముక్కువ ముందటఁ జూచియుఁ
గొక్కొరొకో యనుచుఁ గోడిగుంపులు గూసెన్. 35

సీ. సారసశ్రేణికి సత్కాంతి చెన్నొందెఁ
 గైరవమ్ములకెల్లఁ గలిగె దిగులు
చక్రవాకంబులు సంతోష మందెను
 భయమబ్బెను జకోరపటలికెల్ల
భార్గవతేజంబు పరిహృతం బయ్యెను
 బలుచనై చుక్కలు పరఁగె మింట
మీనకేతనుచొక్కు మేనెల్ల నిండెను
 బత్తులరవములు ప్రబల మయ్యె

తే. నబ్జమండల మస్తాద్రియందు నిలిచె
దానవారాతి కీర్తనల్ తఱచుగాను
బఠనఁజేసిన భక్తులు పరిభవమున
దిశలు తెలుపెక్కె బల్లునఁ దెల్లవాఱె. 36

తే. దివిజపతిసౌధమాణిక్యదీప మనఁగఁ
బూర్వదిక్కాంతకుంకుమబొట్టనంగఁ
గమలముల కెల్లఁ జెలికాఁడు తిమిరవైరి
భానుఁ డుదయించెఁ ద్రైలోక్యబాంధవుండు. 37

వ. అప్పుడు. 38

తే. జలజసంభవభూతేశసన్నుతుండు
నఖిలవిఖ్యాతమాయాదవాన్వవాయ
కలశపాథోధిచంద్రుండు లలితయశుఁడు
నీలనీరదగాత్రుండు మేలుకొనియె. 39

క. ఇనుఁ డుదయింపక మున్నే
దనుజకులాంతకుఁడు లేచి తద్దయు వేడ్కన్
వనజాకరతీరంబున
ఘనసంధ్యాక్రియలు దీర్పఁ గ్రక్కునఁ జనియెన్. 40

క. కుముదేందీవరహల్లక
కమలోత్పలపుండరీకగతహంసరథాం
గముల పటునాదచయముల
నమరెడు జలజాకరంబు హరి కనుఁగొనియెన్. 41

క. కని యాజలదేవతకును
వినయముగాఁ బ్రణుతిఁ జేసి విధ్యుక్తముగాఁ
దనుజారి స్నానమొనరిం
చెను నిర్మలసరసియందుఁ జిత్తంబలరన్. 42

సీ. ధౌతవస్త్రంబులు ధరియించి తిన్నగాఁ
దిలకంబు మోమునఁ దీర్చి దిద్ది

యాచమనత్రయం బాచరించి యల శివ
ప్రణవమంత్రము వేగ పఠనచేసి
పండ్రెండు పండ్రెండు పరువడి మార్జనల్
శిరమునఁ బదముల వరుసఁజేసి
భాస్కరమంత్రంబు భక్తితోడ జపించి
యనలాస్త్రమంత్రంబు లమర నుడివి
తే. యంజలిపుటమున నుదక మమర నునిచి
బ్రహ్మపరదండములు వేగ పరఁగఁ బలికి
యసురమత్తేభనివహపంచాననుండు
మిత్రునకు ముదమున నర్ఘ్య మిచ్చుచుండ. 43

వ. అప్పుడు. 44

క. మణిపురమున కధిపతియగు
మణిమంతునిసుతుఁడు గయుఁడు మాన్యుఁడు తేజో
ఘృణి గంధర్వశిరోమణి
గణుతింపఁగ సద్గుణుండు ఘనబలుఁ డవనిన్. 45

సీ. మితిలేని భక్తితో చతురాస్యుఁ బూజించి
కరమర్థి వరములఁ గాంచినాఁడు
పెక్కువత్సరములు ముక్కంటిపాదంబు
లర్చించి యస్త్రంబు లందినాఁడు
దిక్పాలకులచేతఁ దెరగొప్పఁ గప్పముల్
గైకొనె మిక్కిలి గౌరవమున
గరుడోరగాదులఁ గయ్యంబులో గెల్చి
జయముఁ జేకొనినాఁడు సాహసమున

తే. నమరగంధర్వబృందంబు లతనిగొలువ
మణిమయం బగుదివ్యవిమానమెక్కి
చారుసౌవర్ణవరరత్నసాంద్రుఁ డగుచు
గయుఁడు మణిపట్టణంబేలు ఘనుఁడు వేడ్క. 46

క. సురమార్గమధ్యమంబునఁ
జరగుచు నిష్ఠీవనంబు సరగునఁ జేయన్
దిరముగ వాయువశంబున
హరికరపుటమందుఁ బడియె నతివేగమునన్. 47

తే. పడిన నిష్ఠీవనంబప్డు పాఱవైచి
దహనువిధమున నుగ్రుఁడై దనుజవైరి
చూచి యెవ్వరు లేకున్కిఁ జోద్యమందు
సమయమున జలదేవత చక్రి కనియె. 48

సీ. ఓదేవతాధీశ! యోదైత్యసంహార!
భాస్కరశశినేత్ర! పరమపురుష!
యీదుష్టవర్తను నెఱిఁగింతు వినవయ్య
చెన్నొందు నిషధాద్రిశిఖరమునను
మణిపట్టణంబేలు మణిమంతునిసుతుండు
గయుఁ డనుగంధర్వఘనవిభుండు
కమలజువరమునఁ గడుఁ గ్రొవ్వి తృణముగఁ
జూచును శతమఖ సురలనెల్లఁ

తే. జారుపుష్పకరథమెక్కి సతులుఁ దాను
సకలవిధములఁ జరియించు సాహసమున

జలజగర్భునికొలువంగఁ జనుచు వాఁడు
నేఁడు నీ కెగ్గొనర్చె నో నీరజాక్ష! 49

క. అని జలదేవత పలికిన
విని యాగంధర్వవిభుఁడు బెదరునవణఁకన్
ఘనకోపాటోపంబున
ననిమిషమార్గంబుఁ గలఁగ నార్చుచు నంతన్. 50

క. బలభద్రసాత్యకులతోఁ
బలికెను జక్రాయుధుండు పటురోషముతోఁ
బలుచలమునఁ బోనీయక
నెలమిని నే గయునిఁ ద్రుంతు నెమ్మెయినైనన్. 51

ఉ. వారిధిఁ జొచ్చి డాగినను వారిజగర్భుఁడు వచ్చి కాచినన్
ధారణి క్రిందికేగినను దాఁగిన నద్రిగుహాంతరంబులన్
మారవిరోధి గాచినను మానక దిక్పతులెల్ల వచ్చినన్
బోర వధింతు నాగయుని పో విడిపుచ్చిన నన్ను నవ్వరే?

ఉ. ధీరత నాప్రతిజ్ఞ విను తెల్పెద నో బలభద్రసాత్యకుల్!
పోరున వీనిఁగుత్సితుని మూఢ దురాత్ముని వీతపుణ్యునిన్
భూరివివేకశూన్యుని బ్రపూరితకల్మషమత్తచిత్తునిన్
ధారణి నాగయాహ్వయునిదర్పమణంపక యున్నఁ బ్రజ్ఞ యే!

క. ఘోరాహవరంగమ్మున
భూరిసుదర్శనము చేతఁ బోనియ్యక గం
భీరత ద్రుంపక యున్నను
ధారణి దేవకికి ముద్దు తనయుఁడనె దగన్. 54

తే. ధీరుఁ డారీతిఁ బల్కి మేఁ దేజరిల్ల
జలములను గ్రుంకి ధౌతవస్త్రములఁ గట్టి
దనుజసంహారి తిలకంబుఁ దనరఁ దీర్చి
యినున కర్ఘ్యంబు లిడుచుండె వినయమునను. 55

వ. అప్పుడు. 56

మ. ఘనుఁడౌనమ్మణిమంతసూనుఁడటు మేఘుద్వారమార్గంబునన్
జనుచో నిట్లశరీరవాణి యనె నో సన్మార్గసంచార! నిన్
దనుజధ్వంసి వధింతునంచుఁ బలికెన్ దప్పింప లేరెవ్వరే
ననఘా! శంకరుపాలికీవుచనుమా! మాలస్యమింకేటికిన్. 57

క. ఆకాశవాణి పల్కినఁ
బ్రాకటముగ విని గయుండు పరువడి ననియెన్
శ్రీకాంతుఁడు నన్నూరక
భీకరముగ నేలచంపు బ్రేమను జెపుమా. 58

క. నావలన నేరమేమియొ
భావజజనకుండు పద్మభవుపదయుగమున్
సేవింపఁ బోవువాని న
దేవిధమునఁ జంపఁబూనె నెఱిఁగింపు తగన్. 59

వ. అనిన నభోవాణి గయున కిట్లనియె. 60

క. భానున కర్ఘ్యము లియ్యఁగ
దానవహారుకరపుటమునఁ దటుకునఁ బడియెన్
నీనిష్ఠీవన మది గని
మానక నినుఁ జంపఁబూనె మాధవుఁ డకటా! 61

క. ఆయన చేసిన ప్రతినన్
గాయజహారుఁ డైన వచ్చి కాదన వశమా?

పోయి పరమేశుఁ గనుఁగొని
వేయివిధంబుల నుతించి వెలయుము ధాత్రిన్. 62

చ. అన విని యాగయుండు వెస నంబుజసంభవుఁ డున్నవీటికిన్
ఘనతరచింత చేతను బ్రకంపితగాత్రుఁడు హీనతేజుఁడై
కనులను బాష్పముల్దొరఁగఁ గంసవిభేదిప్రతిజ్ఞపల్కుచున్
జనియె భయంబునన్ విగతశౌర్యవివేకగభీరధీరతన్. 63

వ. ఇట్లు గయుం డత్యంతసంతాపంబున నిలిచినచోట నిలువక సత్యలోకంబునకుం బోయి బ్రహ్మసదనంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 64

సీ. కౌండిన్య మాండవ్య కణ్వాత్రి గౌతమ
మైత్రేయ శౌనక మందపాల
శాండిల్య కౌశిక జమదగ్ని మౌద్గల్య
వరతంతు కశ్యప వామదేవ
వత్స మార్కండేయ వాల్మీక గాలవ
పుండరీ కాగస్త్య పులహ కపిల
వాసిష్ఠ నారద వ్యాస శుక మతంగ
హారితాదిసన్మును లమరమర్త్య

తే. గరుడ గంధర్వ యక్షులు వరుసఁగొలువ
భారతీదేవితోఁ గూడి ప్రబలియున్న
కమలసంభవుపదములు గాంచి మ్రొక్కి
కరములు మొగిడ్చి వినుతించె గారవమున. 65

సీ. జయ భారతీనాథ! జయ సత్యసంచార!
జయ భక్తమందార! సదయహృదయ!

జయభానుసంకాశ జయవార్ధిగంభీర
జయమౌనిపూజిత చరణకమల
జయజగదాధార జయసత్యలోకేశ
జయసద్గుణోల్లాస శక్రవినుత
జయవిష్ణుసన్నుత జయసృష్టికర్త
జయహంసవాహన జలజగర్భ
తే. నిన్ను వర్ణింప శక్యమే నిగమవేద్య
నన్ను రక్షింపవే వేగ నాథ! యనుచు
విష్ణుపదవాణి చెప్పిన విధములెల్ల
విన్నవించినఁ బరమేష్ఠి వెఱఁగుపడియె. 66

వ. మఱియు గయుండు సురజ్యేష్ఠునకుఁ బునఃపునఃప్రణామం
బులు చేసి యిట్లనియె. 67

తే. నీవు జగములెల్ల నిర్మింపఁ గర్తవే
యఖిలసురలకెల్ల నగ్రజుఁడవు
హరికిసముఁడవీవు కరుణతో రక్షింపు
జలజలోచనుండు చంపకుండ. 68

వ. ఇట్లు గయుండు ప్రాణభయంబున హిరణ్యగర్భచరణకమల
నిక్షిప్తమస్తకుండై లేవకుండిన నతండు సుముఖుండయి
యతనిం జూచి కరపంకజంబున లేవనెత్తి యూఱడించుచు
ని ట్లనియె. 69

చ. శరనిధిమత్స్యరూపమునఁ జయ్యనఁ జొచ్చి మహోగ్రదృష్టి చే
సురరిపు సోమకాసురునిఁ జూచి తదీయకఠోరవక్షము

త్యురుతరదంతఘట్టనల నుక్కడఁగించి యనంతవేదముల్
పసవడిఁ దెచ్చిమాకిడిన పంకజనాభుఁ డతండె యెన్నఁగన్.

చ. అమరులు పూర్వదేవతలు నబ్ధిమథింపఁగ మందరాగ్రభా
రము నవలీలమోచి యపరాజిత దీప్తఘులీశరీరుఁ డై
విమలపయోజలోచనుఁడు విశ్వగురుండు సురాళికెల్లఁబ్రే
మమున సుధారసంబిడిన మాధవుఁ డాతఁడె హో గయా
హ్వాయా. 71

క. కిటియై హిరణ్యలోచను
జిటులుచుఁ గోపించి త్రుంచి సితదంష్ట్రాగ్రం
బటుచాపి భూమినెత్తిన
పటుతరగాత్రుం డతండె పావనచరితా. 72

క. క్రూరుఁడగు హేమకశిపుని
ధీరతవక్షంబు చించి దివిజులు మెచ్చన్
ధారణిలోఁ బ్రహ్లాదుని
గారవమునఁగాచినట్టి ఘనుఁ డతఁడె గయా. 73

క. జలపాత్ర ముంజిగోచియు
సలలితముగఁ దనకునొప్పఁ జనివామనుఁడై
బలిఁ బాతాళముఁ జేర్చిన
బలునేర్పరి యితఁడె సుమ్ము భాస్కరతేజా. 74

క. ఇలఁ గల రాజుల నెల్లరఁ
జలమునఁ బోనీక పట్టి సమరావనిలోఁ
దలలెల్ల దొరఁగఁ జేసిన
యలజమదగ్నికిఁ దనూజుఁ డతఁడె గుణాఢ్యా. 75

క. ఇనకులమునఁ బుట్టిశివుని
ధనువువిఱిచి ధరణిసుతకు ధవుఁడయి దశకం
ఠుని మ_స్తకమును దునిమిన
ఘనుఁడౌ శ్రీరాముఁ డతఁడె గంధర్వపతీ. 76

క. సురరిపు భామలవ్రతములు
సరగున భంగంబుచేసి సమ్మోదముతో
హరునకు శరమై నిలిచిన
వరుఁడగు భానుం డతండె వరగంధర్వా. 77

క. ధరఁగల కిరాతవర్యుల
శిరములు ఖండించివైచి శ్రితజనకోటిన్
నిరతము సంరక్షించిన
సిరివరుఁడగు కలియతండె సిద్ధము గయుఁడా. 78

క. ధరణీభారము మాన్పఁగఁ
బరువడి నారాయణుండు భాసురలీలన్
వరవసుదేవ సుతుండయి
వరకృష్ణుం డనఁగ వెలసె వరగుణ నిలయా. 79

వ. అని మఱియును గృష్ణుండు చతుర్దశ భువనాధీశ్వరుండు సకలమాయలకెల్ల నధికారియు జగద్గురుండు విశ్వరక్ష ణార్థంబై భూతలంబున నుద్భవించె ఆ మహానుభావు నతుల ప్రతిజ్ఞమాన్ప నింద్రాది దిక్పాలక సురగరుడోరగా దుల కలవిగాదు. నిన్నురక్షించెడి వారిం జెప్పెదవినుము.

సీ. కైలాసవాసుని గజచర్మపరిధానుఁ
గాలకూటాశ్రయుఁ గామహరునిఁ

బార్వతీచిత్తాబ్జ భాసురపద్మాప్తుఁ
జారుభాసురగాత్రుఁ జంద్రమౌళి
నంధకాసురవైరి నావ్యోమకేశుని
భీమేశునతజనాభీష్టదాయి
సకలాగమస్తుతు సచ్చిదానందుని
సద్భక్తమందారు సగుణరూపుఁ
తే. బ్రమథనాథుని సద్భక్తపటలపాలు
సకలలోకాధినాథు నక్షరునిభవుని
సదమలజ్ఞాన నివహుని సర్వమయుని
జేరి ప్రార్థించి సేవింపు చిత్తమలర. 81

తే. శంబరాంతకసంహారి చంద్రమౌళి
భూతనాథుండు ముక్కంటి పురహరుండు
నురగహారుఁడు సర్వజ్ఞుఁ డుగ్రమూర్తి
కాలకంఠుఁడు నినుఁగాచుఁ గరుణవెలయ. 82

క. హరిచేసినట్టి ప్రతినం
బరువడి మాన్పంగ లేరు పాకారిముఖుల్
ధర నెవరికైన నఁదరమా
కరిచర్మాంబరుఁడు దక్కఁ గావఁగ నిన్నున్. 83

క. ఆలస్యములేకరుగుము
కైలాసాచలమునకును గడువేగమునన్
ఫాలాక్షుమరుగుఁ జేరుము
వాలాయముగాఁచు నతఁడు వదలకనిన్నున్. 84

క. అని బ్రహ్మ బుద్ధిసెప్పిన
వినిగయుఁ డతిభక్తి మ్రొక్కి వేవేగమునన్
గనకరథమెక్కి యప్పుడె
ఘనకైలాసమునకేగెఁ గాంచుననుమతిన్. 85

క. ఆగిరిరాజముఁ గనుఁగొని
వేగవిమానంబు డిగ్గి వినయముతోఁపన్
సాగిలి ప్రణమిల్లి గయుం
డాగౌరీశాద్రి నెక్కె హర్షంబలరన్. 86

క. కైలాసంబని తలఁచిన
వాలాయము శివుఁడొసంగు వాంఛలుతృప్తిన్
మేలైన సతుల సుతులను
బాళిన్ ధనధాన్యచయము పంతంబలరన్. 87

క. అని యిట్లు వినుతిసేయుచు
మనమున వెతలెల్లమఱచి మౌనిగణములం
దనకనుఁ దమ్ములఁజూచుచుఁ
జనియెను శివునిలయమునకు సంతసమెసఁగన్. 88

సీ. ఇంద్రాదిదిక్పతు లెల్లరుసేవింప
మౌనీంద్ర బృందంబు మహితగొలువఁ
బసిఁడిబెత్తములచేఁ బరికింపనందియు
హరిబరాబరిచేయ నాదరమున
గణనాథభైరవ కార్తికేయాదులౌ
కొడుకులు ముద్దులు గులుకుచుండఁ

జేరి చెంగట నే కుబేరుఁడు వర్తింపఁ
దఱచుగా భక్త బృందము పఠింప
తే. హరుఁడు నవరత్నసింహాసనాగ్రమందుఁ
బార్వతీదేవితోఁ గూడి ప్రమద మెసఁగఁ
దారకాధిపు మిన్నేటిఁ దలను దాల్చి
యున్న శంకరుఁ గనె గయుఁ డొప్పు మెఱయ. 89

వ. కని యందు శంకరు నివ్విధంబున స్తుతియించె. 90

దండకము. శ్రీమన్మహాపార్వతీచిత్త నీరేజహంసా జటాజూట భారా మహాకార లోకాధినాథా! మహాసారపద్మా పరబ్రహ్మ వేదాంతవేద్యా మహావిష్ణుపాదోద్భవాధార కైలాస సంచార మౌనీంద్ర హృత్పద్మమార్తాండ సర్వాత్మకా వ్యాస మైత్రేయ కౌండిన్య వాసిష్ఠ శ్రీవత్స కణ్వాది నానామునిస్తోత్ర సర్వాపదాళిప్రహా దైత్యసంహారకా దేవపుణ్యస్వరూపా లలాటాక్ష యోతాండ వామోద చిద్రూప మృత్యుంజయా శూలపాణీ భవానీధవా కాలకంఠా కపర్దీ విరూపాక్ష సర్వజ్ఞ ఘోరాంధకారా వియోగోద్భవా దంతిచర్మాంబరాలంకృతా ధూర్జటీ భర్గ శర్వా చిదానందమూర్తీ యచింత్యా నిరాకార మాకార కోంకార పంచాక్షరీరూప శ్రీతారకబ్రహ్మమార్తాండ తత్త్వజ్ఞ భక్తాలి దారిద్ర్య గాఢాంధకారార్క దైతేయ పంచాననా శూర సద్భక్త వీర్యప్రదీప్తాంగ, మీసత్ప్రభావంబు వర్ణింపఁగా లేరు వాగీశ దేవేశ లోకేశులున్ రుద్రమూర్తీ భవద్దివ్య పాదాబ్జయుగ్మంబులన్ నిత్యసద్భక్తిఁ బూజించెదన్ సత్కృ

పం గావవే నిస్తులాత్మా మహాత్మా సదైశ్వర్యపుత్రాది
భోగంబులన్ దీర్ఘమౌ నాయురారోగ్యసత్కీర్తి సత్సంప
దల్ పిమ్మటన్ ముక్తి మోదంబుతో నిచ్చి రక్షింపవే నీల
కంఠా నమస్తే నమస్తే నమః. 91

క. అని యిట్లు వినుతిచేసిన
కనుఁగొని యలపూర్వభవుఁడు కడుమోదమునన్
మును పెన్నఁడు నీవదనము
ఘనకాంతిం దగ్గకుండు గంధర్వపతీ. 92

తే. హీనమైనది నీదుముఖాంబుజంబ
దెవరినుండియొ యింతటి యెగ్గుగలిగెఁ
దెలియఁ గావలె నంతయుఁ దేటపఱుపు
మనిన విని శంకరున కిట్టులనియె నతఁడు. 93

మ. గిరిజాధీశ్వర చంద్రశేఖర భవా గీర్వాణరాజస్తుతా
యరవిందానన శ్రీపతిస్తుతహరా యాద్యంతశూన్యాసుకుం
జరచర్మాంబర దేవతామునినుతా సద్భక్తమందార! యా
మురసంహారియెనన్నుఁజంపఁగడఁగెన్ ముక్కంటిరక్షింపవే.

తే. అఖిలలోకనాథ యమరేంద్రపూజిత
భాలనేత్ర నన్ను బ్రదుకఁజూడు
ప్రాణభీతిచేతఁ బరువడివచ్చితి
నిన్ను నమ్మినాఁడ నీలకంఠ. 95

వ. అని మఱియుఁ బునఃపునఃప్రణామంబు లాచరించి గంధర్వ
విభుండు చంద్రశేఖర పాదారవిందములపై భాలప్రదేశ
మ్మునిచి దైన్యంబున రక్షింపు మని నయనంబుల నశ్రుక

ణంబులు దొరగఁగరంబుల నమ్మహాదేవుని పదసరసిజంబులు
బిగఁబట్టి లేవకుండిన దయాసముద్రుఁడగు నా పార్వతీ
రమణుండు భక్తపరాయణుండు గావున నానంద బాష్ప
ప్రవాహంబు లతనిపైఁబడఁగ సకలభువనాభయదం బైన
దక్షిణకరంబున లేవనెత్తిన గయుం డిట్లనియె. 96

సీ. వసుదేవ తనయుండు వనమున కేతెంచి
భానునకర్ఘ్యంబు భక్తినిడఁగఁ
గరమర్థి వినువీథిఁ గనకరథం బెక్కి
కమలజుసేవకై కదలిచనుచు
నిష్ఠీవనముసేయ నీరజాక్షునిపైనఁ
బడిన నుగ్రుండయి ప్రతినచేసె
గగనవాణియువార్త కరుణను దెల్పంగఁ
గమలగర్భుని నేను గనఁగఁబోవ

ఆ. హరిప్రతిజ్ఞరీతి నప్పనిఁదీర్పంగ
నతనినుండి నన్ను నాదరించి
కావ నెంతవాఁడఁ గదలిపొమ్మని నన్ను
నీదు చెంత కనిచె నీలకంఠ. 97

వ. అనిన శంకరుండు తనమనంబున. 98

ఆ. ఏమిసేయువాఁడ నితని నెవ్విధిఁగాతు
హరికి నాకు భేద మరయఁగలదె
యతఁడు నేనుఁ బోర నగులోకనాశము
గయుని నేలపనిచెఁ గమలభవుఁడు. 99

వ. అని యిట్లు దనుజౌఘవైరధ్వంసి దనమనమ్మున వితర్కించుచు డోలాయమానమానసుండయి గయునిం జూచి యిట్లనియె.

మ. వరవైకుంఠ విహారుఁ డచ్యుతుఁడు సర్వజ్ఞుండు విష్ణుండు భా, స్కరచంద్రాక్షుఁడు నిర్గుణుండు గుణికంజాతోద్భ వాండోదరుం, డరిసంహారియు శేషశాయి వసుదేవాధీశ సత్పుత్రుఁడై, ధరణీభారము మాన్పఁగా వెలసె దైత్యధ్వంసి కృష్ణుం డనన్. 101

ఉ. ఆయదువంశశేఖరుని యద్భుతమైన ప్రతిజ్ఞ మాన్పఁగా న్యాయముగాదు నాకు విను నావచనంబు గయాఖ్య యిప్పుడే పోయిము రారిపాదముల భూరివివేకముతోడఁ గొల్వుమా యేయపరాధముం గొనక యిప్డెక్షమించుఁ గృపావిధేయుఁడై.

ఉ. ఆవసుదేవసూనుఁడు దయాంబుధి శాంతుఁడు భక్తపాలుఁ డున్, బావనమూర్తి నీట మఱి పాలనుముంచిన ముంచుఁగా కనిన్, గావఁగ లేర దెవ్వరును గంసవిరోధియుఁ దక్క వేగ మే, పోవుము కృష్ణుపాలికిని బ్రోచును నిన్ను గయా! కృపాబ్ధియై. 103

క. ఈరీతిని శివుఁ డాడిన
భూరిభయాబ్ధినిమునింగి పొక్కుచుగ యుఁడా
గౌరీపతి సదనంబును
నారూఢిగ వెడలినడిచె నార్తుం డగుచున్. 104

వ. ఇట్లు గంగాధర మందిరంబు వెడలివచ్చి కొంతదూరంబు పోయి యొక్క నిర్మలస్థలంబున నిలిచి గయుండు తన మనమ్మునందు. 105

తే. మూఁడుమూర్తులు సములుగమునివరులొగిఁ
జెప్పుచుందురుగా చాలఁ జెనఁటు లగుచుఁ
గనకగర్భుఁడు హరుఁడును గావవైరి
దనుజసంహారి యొక్కఁడే దలఁచిచూడ. 106

సీ. సర్వప్రపంచంబు సరవితో సృష్టించు
కమలగర్భుఁడునన్ను గావఁడాయె
నెల్లలోకములకు నేలికయైనట్టి
చిత్తజవైరి రక్షింపఁడాయె
వీరికన్నను ఘనుల్ వెదకిచూచిన లేర
దెవ్వరు రక్షింతు రెలమిమీఱ
నాపాపదైవంబు నన్నిట్లుచేసె నిం
కేచాయకరుగుదు నెందుఁజొత్తు

తే. హరికడకు నిప్పుడరిగినఁ గరుణలేక
ప్రాసముద్గరముఖములఁ బట్టియపుడె
చక్రధారను దలద్రుంచు సాహసమున
నందుఁబోరాదు పోయిన నాపద లగు. 107

సీ. ఉదధిమధ్యముఁజొచ్చి యొదిగియుండెదనన్న
హరిమాయ యదియును నరసిచూడ
నగ్నికుండములోన నణఁగియుండెదనన్న
నాతనిసంచార మందుఁగలదు
తారకాపథమునఁ దగిలియుండెదనన్న
రవిమధ్యమున హరిరమణనుండు

విపినభూములకేగ వెదకి కైకొనివచ్చి
బంధించి తలద్రుంచి పాఱవైచు
తే. నిట్టి పరహింస ప్రాపించె నేమి యనుదు
నిది పరిహరించినను(బ్రోవ నెవ్వఁడోపు
శివునిమాటలు నమ్ముచుఁ జెలఁగి నృహారి
సముఖమున కేగ నచ్చోటఁ గ్రమము తప్పు. 108

క. తత్తఱపడి యేఁబోయినఁ
జిత్తజ జనకుండు చూచి చిత్తములోనన్
హత్తిన కోపముతోడను
గుత్తుక సిగ గోయు ననుచుఁ గుంభినిమీఁదన్. 109

సీ. ధారణిబెబ్బులి దాసర్లవిందుకై
పిలచినఁ బోదురే ప్రియము లేక
మునిముచ్చు తావచ్చి కనుమదాఁటించెద
రమ్మన్నఁ జనుదురే రసికులయినఁ
బగవారితోఁ బొందు పాటించి సేతురే
క్షితిలోన నేలాటి చెనఁటులైన
నేను శ్రీకృష్ణుని నెఱనమ్మిపోయినఁ
బ్రాణహానియెగాని బ్రదుకు లేదు
తే. గానపోరాదు పోయినఁ గార్యహాని
చిక్కె తప్పించుకొనరాదు సిద్ధమిద్ది
వెనుకఁజింతించు టదియెల్ల వెఱ్ఱితనము
పూర్వకర్మఫలంబేల పోవనిచ్చు. 110

క. మును నేఁ జేసిన తపముల
మనమున సంతోషమంది మన్ననతోడన్
వనజభవుఁ డిచ్చెవరములు
పనిగానరాడాయె నెంతపాపాత్ముఁడనో. 111

సీ. ఈవార్త మాతల్లి యేపాటివిన్నను
బుత్రశోకంబున బొరలుచుండు
గారాబమునఁబెంచు గంధర్వపతియైన
మణిమంతుఁ డేప్రొద్దు మదినిగుందు
కలనైనభీతి వాక్కుల నోర్వఁగాలేని
యనుకూలవతి చాల నడలుచుండు
నేవేళనైన నన్నెడఁబాయఁగాలేని
సుతులు వారెంత దుఃఖితులగుదురో

తే. కటకటా విధి నెవ్వరు గడువలేరు
పూర్వకర్మఫలంబులు పోవనీవ
దెవ్వరైనను గృష్ణున కెదురులేరు
నేఁడు నిర్యాణకాలంబె నిండవచ్చె. 112

తే. గిరులమీఁదను వర్షముల్ గురిసినట్లు
కడఁగి యడవిని వెన్నెల గాచినట్లు
భస్మనిక్షిప్తఘృతము శేవను దలంప
నేను జేసినతపమెల్ల నెగడదాయె. 113

వ. అని గయుండు మనంబునఖేదంబునుం గొని వెడవెడఁ గన్నీరుమున్నీరుగాఁ బ్రలాపించుచు భూతలంబునఁ బొరలుచు జగత్సృష్టికర్తలు చతురానన చంద్రశేఖరులు వీరి

కన్న ఘనుండు కృష్ణుఁడు దక్క నన్ను రక్షించువాఁడీ
జగంబున నెవ్వండును లేఁడు కోపదైవంబా యని ప్రాణంబు
హరికూరక నేలాగున నొప్పింతు నేమి సేతుననుచు జంకి
సుతబాంధవుల గాననైతిఁ గటకటా యనుచుఁ గుందు
చున్న సమయంబున. 114

సీ. ఘనసారచంద్రికా కమనీయగాత్రంబు
గళమునమాలికల్ గ్రాలుచుండ
సురనిమ్నగాస్నానపరిపూర్ణకుంభంబు
స్ఫటికాక్షమాలికపాణి నమర
బాలభాస్కరరుచిప్రభాతోర్ధ్వపుండ్రంబు
తులసిమాలికలు సుస్థితిని మెఱయ
నష్టాక్షరీమంత్ర మాత్మలో నెన్నుచుఁ
బ్రణవ మెల్లప్పుడు పఠన చేయు
తే. గానవిద్యాప్రవీణుండు మౌనిఘనుఁడు
కనకగర్భాంగజాతుండు కలుషహరుఁడు
భూరి వీణాధురీణుండు నారదుండు
గయునికడవచ్చి నిలిచెను గౌరవమున. 115

క. వచ్చిన నారదుఁ గనుఁగొని
హెచ్చిన శోకంబుమాని హితమతితోడన్
ఒచ్చెంబులేని భక్తిని
చెచ్చెఱ నామునికిమ్రొక్కెఁ జిత్తంబలరన్. 116

తే. గయునిగన్గొని యమ్మౌని కాంతుఁ డనియె
నెటకుఁబోయెదు దుఃఖించె దేమికొఱకు

నెవరివంకను నీభీతి యెట్లుగలిగెఁ
దెలియబల్కుము విధమెల్ల తేటపడఁగ. 117

వ. అనిన విని గయుండు ప్రమోదభరాక్రాంతహృదయుం
డగుచు శతానందనందనునకుఁ బునఃపునఃప్రణామంబులు
గావించి యతివినయంబుగా నిట్లనియె. 118

సీ. వినవయ్య మునినాథ విన్నవించెద నీకు
నున్నవిధంబెల్ల నొప్పుగాను
గయుఁడని నాపేరు గంధర్వవిభుఁడను
కమలజుసేవకై కదలిపోవ
దేవకీతనయుండు దినమణికర్ఘ్యంబు
లిచ్చుచో నుమిసితి నెఱుఁగ కదియుఁ
వనజాక్షుకరపుటంబున యదృచ్ఛావిధిఁ
బవనవశంబునఁ బడినఁజూచి

తే. యల్గి యెంతయు మదిఁగల యాగ్రహమున
నిట్లు చేసిన దుష్టాత్ముఁ డెచటనున్నఁ
బట్టి తెప్పించి ప్రాణముల్ బాపకున్న
వాసుదేవుఁడ నేగాను వసుధలోన. 119

క. హరి యిటు పల్కిన శబ్దము
సురాపగావాణినాకు సురుచిరలీలన్
ఎఱిఁగింప నేను నప్పుడె
పరుగిడితిని శారదేశు భవనంబునకున్. 120

క. పరమేష్ఠిఁ గాంచి తత్పద
సరసీరుహములకు నెఱఁగి చతురానన నే

హారి కపరాధముఁ జేసితిఁ
బరువడి రక్షింపునన్నుఁ బావనమూర్తీ. 121

వ. అని యిట్లు పితామహునకు హరిప్రతినవిధంబంతయు నెఱింగించిన నతఁడు నన్నుఁ గనుంగొని యిది నేను శమింపలేను గంగాధరుమందిరంబునకుం జను మనిన నేను బంచశరారిపాలికిం జని శరణంబు వేడ నతండును రక్షింపఁ బొమ్మనిన నిచట నిలిచి భయపూరితచిత్తుండనై నిన్నుఁ గాంచి ధైర్యంబునొందితిని. 122

చ. అనవిని నారదుండు కరుణాంబుధియై గయుఁజూచి యిచ్చటన్
ఘనతరశోకవార్ధిఁబడఁ గారణమేలొకొ నీవు నిప్పుడే
చనుము కిరీటిపాలికి విచారముమాని యతండు ధీరతన్
నిను నవలీలఁబ్రోచు నిదినిక్కమునమ్ముమునాడు మాటలన్.

వ. అనిన విని నారదునకు గయుం డిట్లనియె. 124

ఉ. మునికులసార్వభౌమ సురపూజితపాదపయోజ యోదయా
వననిధియబ్జసంభవభవా మహనీయశశాంకతేజ యా
ఘనుఁడు భుజంగకంకణుఁడు గావగలేక మురారిపాలికిం
జనుమనె శక్రసూనునకు శక్యమె నన్ బ్రదికింపనారదా.

వ. అనిన గయునకు హిరణ్యగర్భసంభవుం డిట్లనియె. 126

మ. కరుణాఢ్యుండు ధరాభరంబుడుపఁ గాంక్షింబుట్టె శ్రీకృష్ణుఁడే
యరిసంహారకుఁడిం ద్రసూతియనఁగా నత్యంత శౌర్యోన్నతిన్
బరఁగున్ లోకవిలక్షణుండు సుకృపావారాశిలీలాత్ముఁడై
కరమర్థిన్ జనియించెనీవసుధలోఁ గల్యాణసంధాయియై. 127

ఉ. ఆవసుదేవనందనుని యద్భుతమైన ప్రతిజ్ఞకడ్డమై
కావఁగఁజాలు శత్రుకులఖండనుఁడాహవభీకరాకృతిన్
భావజవైరి వచ్చినను బట్టునువీడఁడు మేటిధీరుఁడై
నావచనంబు నీమదిని నమ్ముము పొమ్మికఁ బార్థుపాలికిన్.

వ. అనిన గంధర్వుండు త్రిదశమునీంద్రున కిట్లనియె. 129

ఉ. తాపసవర్యఫల్గునుఁడు దానవవైరికి సఖ్యుఁడంటివా
శ్రీపతికర్జునుండు నటు శీఘ్రమె పొమ్మనిపంచె దిప్పుడే
నీపలు కెట్లు నమ్మఁదగు నీరజసంభవ చంద్రశేఖరుల్
ఈపనిఁజేయ లేమనిరి యింద్రకుమారునిఁ జేరనేమగున్.130

వ. అనిన మణిమంతుని సుతునకు శతధృతిసుతుం డిట్లనియె.
నీవు నరునిమానవమాత్రునిగాఁ దలంపకుము. అతఁడు
పాశుపతాది దివ్యాస్త్రపాణియై యుద్ధభూప్రదేశంబున నిలి
చిన హరిహరబ్రహ్మాదిదిక్పాలకామరయక్షరాక్షసుల కజే
యుండగు నతనియతుల ప్రభావంబు చెప్పెద నాకర్ణిం
పుము. 131

సీ. యాదవావళినెల్ల నవలీలను జయించి
దేవకీపుత్త్రికఁ దెచ్చినాఁడు
సకలరాజన్యుల సమరంబులో గెల్చి
కప్పముల్ గైకొనె గౌరవమున
శివునినే మెప్పించి చెలువొందఁ బాశుప
తాస్త్రంబుగొనివచ్చె నాక్షణంబె
దిక్పాలకులచేత దివ్యబాణంబులు
కరమర్థిఁ గైకొనె సురలుమెచ్చ

తే. ఖాండవం బగ్ని కిచ్చెను గరుణచేతఁ
జిత్రమలరఁగ యుద్ధైక జితులఁజేసెఁ
గాలకేయాదిదానవ గణమునెల్ల
నరసముఁడెవండు పర రాజనందనుండు. 132

క. విషధరహారుఁడు ప్రమథులు
విషధరహారవాహనుండు విబుధగణంబుల్
విషధరశయనుఁడు వచ్చిన
విషగళుచరణంబు లాన విడువఁడు నిన్నున్. 133

తే. ప్రాణభయము లేదు పరువడిగాఁ బోయి
యతని ద్వైతవనమునందుఁ గాంచి
శరణుఁజొరుము వాఁడు శత్రువునుండి నిన్
గాచు సందియంబు గలుగదిందు. 134

వ. అనిన విని మునికి గంధర్వవిభుఁ డిట్టులనియె. 135

క. మునినాథ నన్ను రక్షిం
పను జాలిన పౌరుషమున భాసిల్లెడు నా
ఘనుఁ డెచటనుండు నచటికిఁ
జనియెద నాకానతిండు సరగున మీరల్. 136

వ. అనిన మునీంద్రుఁ డి ట్లనియె. 137

క. ద్వైతవనం బన ధరణిన్
ఖ్యాతముగా నుండు నందుఁ గార్ముకధరుఁ డై
భూతేశ భక్తవర్యుఁడు
పూతచరిత్రుఁడు సురేంద్రపుత్త్రుండుండున్. 138

క. అని చెప్పి మానిచంద్రుఁడు
తననెలవున కరిగె గయుఁడు తద్దయు వేడ్కన్
గనకరథారూఢుం డై
జనలోకమునకు నితాంతజవమున వచ్చెన్. 139

వ. ఇట్లు గయుండు భూలోకంబునకుఁ జనుదెంచి ఖర్జూర మాలూర పున్నాగ సారంగ జంబీర బిల్వామల కాశ్వత్థ పిచుమందనారికేళార్జున వటమాతులుంగలవంగ కీచకధాత్రీతింత్రిణీసరళాదితరుబృందంబులు గలిగి దివ్యకుసుమసౌరభంబును మలయపవనసంచారంబునయియొప్పు ద్వైతవనంబు ప్రవేశించి యందు. 140

సీ. వజ్రవరచ్ఛాయఁ బరఁగు దేహమువానిఁ
బూర్ణచంద్రునిబోలు ముఖమువానిఁ
గమ్రగాండీవంబు కరమున గలవాని
విమలాబ్జపత్రనేత్రములవానిఁ
బార్వతీపతిపదభక్తిగల్గినవాని
లలితత్రిపుండ్రభాలంబువాని
జగదేకవీరుఁ డై చాలనొప్పెడువాని
యదుసూనువిక్రమ మమరువాని

తే. సత్యవచనుని సుగుణుని జక్రిసఖుని
స్వర్ణనగధీరుని సమరజయునివీరు
వనజబాంధవతేజుని వజ్రిసుతుని
గాంచె నచ్చట గంధర్వకాంతుఁ డెలమి. 141

తే. వేదమానవుండు పెద్దని క్షేపంబుఁ
గన్న రీతి నరుని గయుఁడుచూచి
నమ్మవచ్చు వీని నాప్రాణములనేఁడు
కావ గలఁ డితండు కరుణతోడ. 142

వ. అని గయుండు సంతోషపూరిత స్వాంతుండగుచుఁ దన
మనంబున. 143

సీ. ఈరూపు నీచూపు నీయంద మీచంద
మీ రాజనందను సిద్ధ తేజ
మీసొంపు నీపెంపు నీబాహువీర్యంబు
నీశౌర్య మీధైర్య మీఘనంబు
నీభాతి యీపొంక మీకృపారసములు
నీప్రతాపాటోప మిట్టిచెలువ
మీనీటు లీచెన్ను నీసొగసెమ్మెయి
నీమేటి యాకార మేరియందుఁ
తే. జూడమిటువంటిధీరుని క్షోణియందుఁ
బ్రాపు చేకొంటి నా కింక భయము లేదు
ఇతఁడు రుద్రుఁడో దుర్జయ శతముఖుండొ
యిందిరాపతితనయుఁడో యెన్న నిపుడు. 144

సీ పురవైరి యితఁడైన భోగిహారము లెవ్వి
హరుఁడుగాఁ డితఁడెన్న నరుఁడుగాని
విబుధేశుఁ డితఁడైన వేయిగన్నులు లేవు
హరిహయుఁడును గాఁడు నరుఁడుగాని

కమలాక్షుఁ డితఁడైన గరుడవాహన మేది
హరిగాఁ డితం డిల నరుఁడుగాని
చిత్తజుఁ డితఁడైనఁ జెఱకువిల్లును లేదు
స్మరుఁడుగాఁ డీతఁ డానరుఁడుగాని

తే. ధనువు శరములు చేపట్టి దనరినాఁడు
నిపుణుగప్పిన యట్టిక్రొన్నిప్పనంగ
సమరవిజయుండు సాహసచక్రవర్తి
సందియము లేల? యీతఁడే శక్రసుతుఁడు. 145

తే. ఇతఁడె దైవంబు రక్షకుఁ డీతఁడౌను
నితఁడె గురుఁడును దలిదండ్రు లెలమితోడ
నితఁడె నాప్రాణమునుగాచు నెంచిచూడ
హాని లే దింక వెఱవను హరికి నిపుడు. 146

క. అని గంధర్వవరుండును
గనకరథము డిగ్గివచ్చి కవ్వడి యితఁడే
యని తలఁచి వేగ తత్పద
వనజములకు మ్రొక్కి లేచి వాంఛితమలరన్. 147

చ. కరములుమోడ్చి యాగయుఁడు కన్నులఁదోయకణంబులొ
ల్కనో, పరమదయాంబురాశి ప్రతిపక్షమదేభ మృగేం
ద్ర కావవే, శరణనివచ్చినాఁడ నృపచంద్రహిమాద్రిసమా
నధైర్యని, ర్జరపతి పుత్రపూర్వసురసంహార,మిత్రత్రిలోక
సన్నుతా. 148

వ. అని భయాతురుండయిన గయుంజూచి పురందరనందనుం
డిట్లనియె. 149

క. హరిహరహిరణ్యగర్భులు
గరుడోరగసిద్ధసాధ్య గంధర్వపతుల్
ధరవిభులువచ్చి పోరిన
వెఱవను నినుఁబట్టియీయ విమలగుణాఢ్యా. 150

క. వెఱవక నాకడనుండుము
తరులకు నొప్పింపనిన్ను ధర్మసుతుని శ్రీ
చరణసరోజములానఁగ
నెఱనమ్ముము నాదుమాట నిక్కముసుమ్మీ. 151

సీ. శరణన్న పగవారి సరవితో రక్షించు
పంతంబునా దిది పరఁగవినుము
నమ్మివచ్చినవారి బోమ్మనిపట్టియ్య
హరిహరుల్ వచ్చిన నడలనేను
నినుఁగాచి రక్షింతు నీకు నెవ్వరినుండి
ప్రాణభీతిగోటులు ప్రాప్తమయ్యె
నీ సేర దేమందు నెందు నీవుందున
నెవ్వరుపొమ్మని రిపుడు నిన్ను
తే. వెఱపునీకేల మదిలోన విడువు మనుచు
సమ్మదముతోడ నభయహస్తమ్ము నిడిన
నవ్వి గంధర్వపతియును కవ్వడికిని
మ్రొక్కి విన్నప మొనరించె ముదముతోడ. 152

సీ. వినవయ్య యర్జున వీరాగ్రగణ్యుండ
శ్రీనిషధాచల శిఖరమందు

మణిపట్టణంబేలు మణిమంతు తనయుండ
గంధర్వపతినైన గయుఁడ నేను
వాణీశు శ్రీపాద వారిరుహంబులు
పూజింపదలఁచి యేఁబోవువేళ
రాక్షససంహారి రవికర్ష్యములనీయ
నిష్ఠీవనంబప్డు నీరజాక్షు
తే. నంజలిపుటముననుబడ నాగ్రహమున
జక్రధారను దలఁద్రుంచి ధాత్రివైతు
ననియెనంచు నంబరవాణి ననుగుఱించి
వనజసంభవు కడకేగుమనియెఁ గరుణ. 153

ఆ. గగనవాణి పలుకఁ గడుభయంబునఁబోయి
యజునిఁగాంచి మ్రొక్కి హరిప్రతిజ్ఞ
విన్నవింప బ్రహ్మ విస్మయంబునుబొంది
నీలగళుఁడుగాచు నిన్ను జనుము. 154

వ. అనిన. 155

క. పరమేష్ఠి పంపఁగాఁ జని
హరునకు హరిప్రతినచెప్పి యాపన్నుఁడనై
పరమకృపానిధి ప్రోవుము
మురహరుఁడును మీఱుసములు ముజ్జగములలోన్. 156

వ. అనిన విని యామహానుభావుం డిట్లనియె. 157

తే. హరికినధికులు నవనిలే రరసిచూడఁ
గంససంహారి వినుము నీకు గరుణఁగాచు

నతనిపాలికిఁ జనుమన్న నంత నేను
శోకమునునుంటి సురముని చూచి పలికె. 158

మ. హరికిసఖుండు శాత్రవమహాటవికిన్ దహనుండు శూరుఁడున్
బరమకృపాసముద్రుఁడు ప్రభంజనడింభక కేతనుండు శం
కరుననిగెల్చినట్టి త్రిజగన్నుతుఁడాహవభీకరుండు శ్రీ
హరికిసమానుఁడాతఁడు మహాధృతినీకభయంబొసంగెడున్.

వ. అని పంచిన వచ్చి. 160

క. మునిపతిచే విన్నంతనుఁ
గన నిజమయ్యెడిని ధృతిని గనఁగల్గితి నా
యనుమానమెల్లఁ దీఱెను
మనుజేశ్వర నేఁడు కీర్తి మహిలో వెలసెన్. 161

వ. అని యిట్లు గయుండు తనవృత్తాంతంబంతయు విన్నవించు
నను విన్నవించిన నర్జునుండు డోలాయమానమానసుం
డగుచుఁ దనమనంబున. 162

క. ఘోరాహవమునఁ గృష్ణుఁడు
భీముండయి నిలచనేని దితిసుతవైరుల్
గానీ రణమున నింద్రుఁడు
పోరఁగలే రసురతోడ భువనత్రయినిన్. 163

క. శౌరికి నాఁడును గల్గెను
హాళిలరణంబు నేఁడు హరితో సమమై
పోరఁగఁగలవా యనిలో
గౌరిపతి నాడువాలఁ గలఁడో లేఁడో. 164

సీ. లాక్షాగృహంబున లయముగానీయక
కరుణించి మముఁ బ్రోచె గారవమునఁ
బాంచాలిమానంబు భంగంబు గాకుండ
రక్షించె సభయందు రమణతోడఁ
బవమానతనయుని ప్రాణముల్ పోకుండ
విషము నిర్విషము గావించె నప్పు
డేవేళఁదలఁచిన నావేళ నేవచ్చి
భూరిదయాళువై బుద్ధినొసఁగు
తే. నట్టి శ్రీకృష్ణునకునాకు నమితమైన
చుట్టఱికమెల్ల నేఁటితోఁ జూరఁబోయె
మమ్ముఁ జూడంగఁ దలపడు మాధవుండు
కల్పితంబయ్యె దురవస్థ గయునిచేత. 165
తే. గయునివృత్తాంతమెల్లను గ్రమముతోడ
మొదటఁదెలియక యూరకె మోసపోతి
నభయమిచ్చితిఁ దప్పిన నసనిపతులు
నిందసేతురు శౌర్యంబు క్రిందుగాఁగ. 166
వ. అని యిట్లు చింతించి సంపూర్ణధీరుండగుచు గయునిం బో
డ్కొని ఫల్గునుండు యుధిష్ఠిరుపాలికింజని యతని పాదా
రవిందంబులకు నమస్కరించి ముకుళితకరకమలుండై నిలిచి
యున్న కిరీటిం జూచి ధర్మజుం డిట్లనియె. 167
క. అన్నా కవ్వాడి యివ్విధి
ఖిన్నుఁడవయి యుండనేమి గీర్వాణేంద్రుల్

నిన్నంటి పోర వెఱతు రి
దెన్నఁగ నీకెదురుగలరె యీభూస్థలిలోన్. 168

తే. ఎవ్వఁ డీ పూజ్యుఁ డిందుల కేలవచ్చె
నితని యభిధాన మేమందు రెచటనుండు
ననిశమని ధర్మజుం డడుగ నర్జునుండు
విన్నవింపఁగ దొడఁగె నావివర మెల్ల. 169

తే. మణిపురాధీశుఁడగు మణిమంతు సుతుఁడు
గయుఁ డనెడివాఁ డితం డెన్న ఘనగుణుండు
ప్రాణభయమున మిగుల నాపన్నుఁడగుచు
నభయమడిగిన నిచ్చితి శుభచరిత్ర. 170

ఉ. భానుసమానుతేజ ననుఁ బ్రాణభయంబున వచ్చి కావవే
మానవనాథ! యన్న విని మన్ననచే నభయంబొసంగితిన్
ఏనును నీదుసన్నిధికి నిప్పుడవచ్చితి నింత చెప్పఁగాఁ
గాన ననుం గటాక్షమునఁ గావవలెన్ సమర్తినందనా. 171

వ. అని యిట్లు సునాసీరసూనుండు గయుని వృత్తాంతంబంత
యుం బరేతరాట్తనయున కెఱిఁగించిన నయ్యజాతశత్రుం
డార్తసంరక్షకుండును దయాపరమూర్తియు నగుటంజేసి
కిరీటి కిట్లనియె. 172

క. నమ్మించి పగతు పతికిఁ
గొమ్మని యొంకిచ్చినట్టి క్రూరుని నెపుడే
నిమ్మహిమనుష్యులు గోతుర
యిమ్మట నరకమునసుండుఁ బెక్కుదినంబుల్. 173

క. నీవే దిక్కని వచ్చిన
పావనమతిఁ గ్రోధముడిగి పగతుని నైనం
బ్రోవఁగ వలయును శూరులు
పో విడువఁగరాదు గయుని భూరివివేకా. 174

క. మొదల నభయమ్మొసంగియుఁ
దుది నాచేఁ గాదనంగ దోషమువచ్చున్
ఇది క్షత్రియులకు ధర్మము
ముదమున నీగయునిగావ మోసముగల్గున్. 175

సీ. దుర్యోధనుఁడు చేయు దుష్టయత్నము లెల్ల
మనమీఁద రాకుండ మట్టుపెట్టి
కలలోనఁ దలఁచినఁ గ్రక్కునఁ దా వచ్చి
చాలబుద్ధులు చెప్పు సదయుఁ డగుచు
మనయందుఁ బక్షంబు మానఁ డేవేళను
గంటిరెప్పఁగఁగాచుఁ గ్రమముతోడ
దైవంబు దాతయుఁ దల్లియుఁ దండ్రియు
గురుఁడును నాతఁడె యరసిచూడ
తే. కృష్ణునకు నెగ్గుచేయఁగ నేలయన్న
నభయమిచ్చిన మాటయే వ్యర్థమగును
దైవయత్నంబు దప్పింపఁదగునె మనకుఁ
జాలు వగవంగఁ దగునయ్య శక్రతనయ.
తే. కానిపను లెల్ల నెప్పుడు కానెకావు
కలుగవలసిన పనులెల్లఁ గలుగుచుండు

నీకు వశమౌనె మానంగ నీకలహము
ననిన నతనికి ననియె నాయర్జునుండు. 176

చ. తమతమ వేల యీపనికి దైవతకృత్యము దప్పనేర్చునే,
యహివరతల్పుఁ డిత్తఱిని నర్జునునందును డెంపుచూపునే,
బహువిధమాయలాహరికిఁ బార్థుఁడు నాతఁడునొక్కఁటేసు
మీ, మిహిరసమాన తేజ గయు మేదినిఁగావ శుభంబు చే
కురున్. 177

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 178

తే. గయునికోఱకును హరిహరుల్ కయ్యమునకుఁ
గదసివచ్చిన నిల్తురే కయ్యమందుఁ
జాలఁబోరఁగ హరితోడ సమయమిదియ
సంశయంబేల యింతకు శమనతనయ. 179

క. ఇప్పటికి గయునిగాచుట
నొప్పిదమగు మనకుఁ దుదను సురబలములతో
నప్పరమాత్ముఁడు వచ్చిన
నప్పుడు కెటులైనఁగాని యనఘచరిత్రా! 180

వ. అనిన విని సమవర్తితనయుండు సహోదరపరివృతుండై
యాగయుని నిర్భయుంగావించి తమయొద్దనుంచుకొని
యుండెఁ దదనంతరంబ. 181

చ. హరితనదోయిటన్ రవికి నర్ఘ్యములిచ్చిన పిమ్మటన్ గనెం
బరమదురాత్ముఁడౌ గయునిఁ బాండుతనూజుల యొద్దనుండు
టన్, మునితన దివ్యదృష్టి నసువొందఁగఁ జూచి ప్రమోద
చిత్తుఁడై, సరగున నాప్రతిజ్ఞ యిఁక సార్థకమయ్యెఁ దలంచి
చూడఁగన్. 182

సీ. సకలసద్గుణశాలి సంతతోల్లాసుని
శాంతుని నకలంకు సత్యవచనుఁ
బూర్ణకళాయుక్తుఁ బుణ్యచారిత్రుని
వీర్యవంతుసుగుణు వేగవంతు
రావించిపలికెను రమణతోడుతనీవు
ద్వైతవనమునకుఁ ద్వరగనేగి
యమతనూభవునకు నతనిసోదరులకు
ధర్మచారిణియైన ద్రౌపదికిని
తే. ధౌమ్యునకుఁ జెల్పు మీావు భద్రమ్ములడిగి
పార్థునకు నేనుఁ జేసిన ప్రతినఁ జెల్పి
గయుని వేవేగఁ దెమ్ము నాకడకు నిపుడె
యనుచుఁ బల్కినఁ జనె నతం డతిరయమున. 183

క. వచ్చెను మారుతరయమునఁ
జొచ్చెను నాద్వైతవనము సురుచిరలీలన్
అచ్చటఁ బాండుకుమారులఁ
జెచ్చెరఁ జేరంగఁ జనియెఁ జిత్తం బలరన్. 184

మ కనె నల్లంతట వేగవంతుఁడు మహాకల్యాణసంధానులన్
మనుజాధీశ్వరులన్ దయాంజలధులన్ మాధుర్యసల్లాపులన్
ఘన తేజోమయగాత్రులన్ సుజనులన్ గంభీరులన్ ధీరులన్
వనజాతాయత నేత్రులన్సుగుణులన్ భాగ్యైకవాసులన్.

వ. అందు మహనీయ తేజోవంతుఁడై భీమార్జున నకుల సహ
దేవ పరివృతుండై ధౌమ్యాదిమును లాశీర్వదింప గీర్వాణ
సేవితుం డైనసహస్రాక్షుపగిది నున్నయాయజాతశత్రునిం

జూచి తదీయ సమస్తదిగ్దేశమూర్ధాభిషిక్తరాజన్యమూర్ధో
పరిభాగవిన్యస్తవజ్రాది కాంచిత శాతకుంభమణిస్థగిత కిరీట
కాంత్యుజ్జ్వలచ్చరణ రాజీవయుగమునకు మ్రొక్కి లేచి
ముకుళితకరకమలుండై యున్న వేగవంతు నాలోకించి
యర్హపీఠంబున నుండనియమించి బహుమానంబుగ ని
ట్లనియె. 186

క. రామునకు శౌరి కాతని
భామామణులకును వృష్ణి పతులకు నెల్లన్
క్షేమమె గదయ్య చెపుమా
మామీఁదను గరుణగలదె మధుమథనునకున్. 187

వ. అనిన వేగవంతుఁడు యుధిష్ఠిరునకు మృదుమధురవాక్కుల
నిట్లనియె. 188

సీ. వసుదేవసూనుండు ద్వారకాపురినుండి
పాండుసూనుల మేలు పరఁగ దెలిసి
రమ్మన్న వచ్చితి రాజేంద్ర గుణసాంద్ర
క్షేమమే మీకెల్లఁ జెప్పవయ్య
యనవుడు ధర్మజుఁ డతిముదమ్మొదవంగ
మధుసూదనునికృపామహిమచేత
నలరెడు మమ్ముల నశుభంబు చెందునే
కుశలంబు మాకెల్లఁ గొదువలేదు
తే. తానె మమ్ములఁ బోషించుఁ దల్లిఁదండ్రి
దైవము సఖుండు బంధుండు భ్రాతగురుఁడు

వీరుఁ డని నమ్మినారము విశదముగను
వెన్నునకు విన్నవింపుము వేగవంత! 189

వ. అనిన వేగవంతుండు సహస్రాక్షాత్మజున కిట్లనియె. 190

చ. వినుము కిరీటి! శ్రీధరుఁడు విశ్వగురుండు భుజంగశాయి
యుఁ, ఇనసమతేజుఁ డీశ్వరుఁడు నింద్రసురార్చితపాద
పద్ముఁడుఁ, ఘననిభగాత్రుఁ డార్తజన కల్మషనాగమృగేం
ద్రుఁ డచ్యుతుం, డనఘుఁడు దేవకీసుతుఁడు యాదవనాయ
కుఁ డంపవచ్చితిన్. 191

వ. అనిన నర్జునుం డిట్లనియె. 192

క. వచ్చిన వివరం బేదియొ
చెచ్చెఱ వినిపింపవయ్య చెవులుతనిగనన్
బచ్చవిలుకాని జనకుం
డిచ్చటికే లనిపె నిన్ను? నెంతయు వేడ్కన్. 193

వ. అనిన వేగవంతుం డిట్లనియె. 194

క. హరి కెగ్గు చేసి గయుఁడే
మెఱుఁగనివానివలె నేఁడు హితమతితోడన్
మురియుచు నున్నాఁ డిక్కడ
సరగునఁ గృష్ణుకడఁ జేర్పు సరసగుణాఢ్యా! 195

క. ఆగోపాలుఁడు గయునిన్
వేగమె తెమ్మనుచుఁ బలికె విజయుఁడ! వినుమా
జాగేల నీవు చేసెద
వాగజవరదుకడ కన్పుమా గయు నింకన్. 196

ఉ. యాదవభూషణుండును, దయాహృదయుండు ఘనుండు
మిమ్ములన్, మోదముతోడఁ బ్రోచెఁగద మూర్ఖపుబుద్ధిఁ
దలంప నీతియే, యాదవుజారిపగ్గరకు నంపుము యాగయు
నిప్పువేగమే, పోదుము నేను నీతఁడును భూధరధారుఁడు
మెచ్చఁగల్గునా! 197

చ. అన విని శక్రసూనుఁడు రయంబున నప్పుడు వేగవంతునిన్
గనుఁగొని కాందిశీకులను గాంతలగోగణవిప్రభామలన్
మునుకొని నంచనల్ సలుపు మూఢులకెక్కుడనై నఁగల్గునే
ఘనతరకీర్తిపుణ్యములు కాలునిచేతిభయంబుదప్పునే? 198

వ. అనిన వేగవంతుం డిట్లనియె. 199

క. హరితోఁ బగ నీకేటికి
దురమునకున్ నిన్నుఁబిలువ దోర్బలశక్తిన్
నరుఁడ! నిలువంగ నోపవు
సరగున గయు నీయవయ్య చక్రధరునకున్. 200

వ. అని యనేకప్రకారంబులఁ జెప్పిన వినక ధనంజయుండు.

క. నేనేల గయు నొసంగుదు
దానవహరునకును హరుఁడు ధాతయు సురలున్
బూనికఁ బోరికి వచ్చిన
దానికలుక వేగవంత తరలుమపురికిన్. 202

వ. అనిన వేగవంతుండు ద్వారకాపురంబునకుం బోయి దేవకీ
నందను చరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి పాండుతనయుల
క్షేమంబును ధర్మరాజు ప్రియభాషణంబులును బురందర

తనయుని విరసపుమాటలను జెప్పిన విని కృష్ణుం డరుణ
నేత్రాంచలుం డగుచు నిట్లనియె. 203

సీ. మదముకన్నులదొట్టి పొదలుచున్నవాఁ
డెదురు తన్నెఱుఁగక వదరినాఁడు
కడుఁగ్రొవ్వి భాగంబు గట్టుతో నెదిరించి
దాఁకినట్లుగ వీఁడు దలఁచినాఁడు
వీని బలంబెంత వీఁ డనఁగా నెంత
వీని శౌర్యంబెంత విస్తరింపఁ
గేసరితో దంతి కెరలిపోరినరీతిఁ
బులితోడఁ గుందేలు పోరినట్లు
తే. గర్వమునుబొంది యెఱుఁగక కడఁగినేఁడు
మాకు నెదురాడుచున్నాఁడు మత్తుఁ డగుచు
నద్రి పరమాణువులయట్లు లరసిచూడ
మత్తకరిదోమవాసియు మాకుఁ దనకు. 204

వ. అని పలికి. 205

క. దూరీకృత రిపుగణు న
క్రూరుని నహిమాంశుతేజు గురుకీర్తిధనున్
వారిధి గంభీరు వరున్
జేరఁగఁ డాఁ బిల్చి కినుక చెలఁగంబలికెన్. 206

చ. ఎఱుఁగుదు వీవు నామహిమ నింద్రకుమారుని శౌర్యధైర్య
ముల్, ఎఱుఁగుదు వింతనీవిపుడె యిందుల నందుల తార
తమ్యముల్, ఎఱుగుదు పాండురాజసుతుఁ డేటికి నింత
మదించె వేగ నీ, వరిగి కిరీటికిందెలిపి యాగయునిం గొని
పొమ్ము నేర్పునన్. 207

క. హరి యాజ్ఞాపించిన స
త్వరగతి నక్రూరుఁ డరిగి పార్థునితోడన్
నిరుపమ మధురవచనముల
జరపెను నొక కొంతసేపు సమ్మదలీలన్. 208

వ. తదనంతరంబ. 209

ఉ. వారిజలోచనుండు యదువంశసుధాంబుధి పూర్ణచంద్రుఁ
డున్, ధీరుఁడు శూరుఁడున్ ఘనుఁడు దేవశిఖామణి దీన
భక్తమం, దారుఁడు దైత్యమత్తగజదారుణకేసరి శేష
తల్పుఁడున్, నీరద నీలవర్ణుఁడు వినిర్మలగాత్రుఁడు పంప
వచ్చితిన్. 210

తే. అనిన నక్రూరుఁ గనుఁగొని యర్జునుండు
సదమలాత్మకుఁ డై యప్డు ముదముతోడఁ
బంకజాక్షుఁడు నిన్నేల పంపెనిటకుఁ
దెల్పువేగమ నాకు సుధీవతంస. 211

వ. అని యింద్రతనయుం డడిగిన నక్రూరుం డిట్లనియె. 212

సీ. ద్వారకాపతితోడ వాదంబునీకేల
నతిబలాఢ్యుండాతఁ డరసిచూడ
నఖిలజగచ్ఛ్రేణి యతనిలోపలనుండు
భావింపఁగాఁ బరబ్రహ్మమాతఁ
డతనితో నెదిరించి యనిమొన నిల్తురే
యజభవసురేశ్వరాద్యమరులు
దానవాధీశుల దండింప మదిఁగోరి
హరికృష్ణుఁడై భువి నవతరించె

తే. ఘనుఁడు లోకేశ్వరుఁడు భక్తకామదుండు
మిమ్మురక్షించు ననిశంబు మేలుసేయు
వెఱ్ఱిబుద్ధుల విడిచి యోవిజయ! నీవు
హరికిఁ గోపంబు రాకుండ ననుపుగయుని. 213

సీ. మధువిరోధిని నీవు మార్కొనవలదయ్య
తల్లిదండ్రిగురుఁడు దైవమతఁడు
నిగ్రహానుగ్రహ నిపుణుఁ డాతండగు
నఘటనాఘటనుండు నఘహరుండు
పాలునీళ్లనుగూడి పరఁగియుండినయట్లు
శౌరి నీవునుగూడ సరసమాను
మానవవల్లభ! మఱచిమాధవుతోడ
ఘోరకలహ మిది కోరవలదు

తే. గయుఁడు హరికపరాధియై భయములేక
నీకడకు వచ్చియున్నాఁడు నేఁడు వీనిఁ
జక్రధరుపాలికనుపుము చలముమాని
యనిన నక్రూరుతోన నె నర్జునుండు. 214

ఆ. ప్రాణభయముచేతఁ బరువడియే తెంచి
కావవయ్య నన్నుఁ గావుమనుచు
నడలివేఁడుకొన్న నభయమ్మొసంగితి
గయుని నేలనిత్తుఁ గ్రమముదప్పి. 215

వ. అదియునుంగాక. 216

సీ. శిబియుఁ గావఁడె తొల్లి చేపట్టిపక్షిని
దయతోడ నప్పుడ ధరణిలోన

నార్తుండై వచ్చిన యావిభీషణుఁజూచి
రమణ రక్షింపఁడె రాఘవుండు
శరణాగతులనెల్ల శత్రులచేతికి
నర్పించిరే తొల్లి యవనిపతులు
భూపుల ప్రతినలు పొల్లుపోవునెయెందు
శిలమీఁద వ్రాఁతలై చెలఁగుచుండు
తే. మమ్ముఁ బానెట్లు రక్షించె మమతతోడఁ
దనవలనగాదె నేర్చితి ధర్మమరయ
వినుము గుణధుర్య! గంధర్వ విభునినేను
బట్టియిత్తునె? దేవకీ పట్టికిపుడు. 217
క. స్వర్గాధీశుఁడు నిర్జర
వర్గంబును గమలజుండు వరదిక్పాలుల్
భర్గుఁడును గూడి రాఁగ ని
సర్గస్థైర్యమునఁ బోరఁజాలుదు ననిలోన్. 218
క. అని సవ్యసాచిపల్కిన
విని యక్రూరుండుపోయి వినయముతోడన్
వనజాతాయతలోచనుఁ
గని యనె మీయాజ్ఞచేతఁ గవ్వడికడకున్. 219
వ. చని మీరానతిచ్చిన తెఱంగంతయు విన్నవించితి నతండు
విని మూర్ఖుండై యాడినమాటలు విన్నవించెద నవధరిం
పుము. 220
సీ. వినవయ్య శ్రీకృష్ణ విజయునిమాటలిం
కేమనిదెల్పుదు నిపుడు నీకు

దేవరయానతి తెఱఁగెల్ల వినిపింప
నీతులుపలికెను నేర్పుతోడఁ
దానుగయునిఁజంపఁ దలకొనియున్న నే
నాగయునింబ్రోతు నవనిలోన
మాటాడి తప్పరు మాన్యరాజన్యులు
కలనైన బొంకరు కల్లగాదు
తే. ఫాలనేత్రుండు పోరిన భయములేక
గయుని నర్పింప నేమైనఁగాని వేగ
కదలుమక్రూర యాహరికడకు నీవ
టంచుఁ బుత్తెంచెఁ బార్థుఁడోయమలచరిత! 221

వ. అనిన నప్పుండరీకాక్షుండు క్రోధానలదందహ్యమాన మానసుండై చటులకోపస్ఫూర్తి నిగుడ భ్రుకుటీకృత నిటలుండై సుభద్రను రావించి యిట్లనియె. 222

తే. రమ్ము వినుము సుభద్ర నీరజదళాక్షి!
నీపతికిని దెలియఁజెప్పు నీతిమెఱయఁ
గాకయున్నను మనబంధు కలహమిపుడు
పుట్టువంశంబు చేటుగా బూవుఁబోఁడి! 223

క. అని చెప్పి వీడు కొల్పిన
మనమున భయసంభ్రమములు మఱి యుప్పొంగన్
వనితారత్నము మ్రొక్కెను
తనయన్నపదాబ్జములకుఁ దద్దయుఁబ్రీతిన్. 224

వ. తదనంతరంబ. 225

తే. జిలుగుపుత్తడి సరిగంచు చీరగట్టి
రాజితంబైన పైఠిణి రవికఁదొడిగి
పుష్పమాలిక గొప్పునఁ బొసఁగఁజుట్టి
చందనము మేన నలఁదెను సంభ్రమమున. 226

సీ. కమనీయనవరత్న ఖచితకంకణములు
హస్తాబ్జయుగమున నమరఁజేర్చి
హురుముంజిముత్యాల సరములు మెడనుంచి
ముత్యపు ముంగరల్ ముఱియనునిచి
మాణిక్య నిర్మిత మంజులతాటంక
ములుకర్ణయుగమున నలవరించి
మగరాలనమరిన మంచియొడ్డాణంబు
కౌనునధరియించి కౌతుకమునఁ

తే. బసిఁడి యందెలు పదములఁ బాదుకొల్పి
కనకరంజిత వస్త్రము కడఁకఁగట్టి
రత్నముద్రికలనువ్రేళ్ల రమణనునిచి
భువనమోహనరూపంబు పొలుపుమీఱ. 227

వ. ఇట్లు శృంగారించుకొని. 228

సీ. రమణిపాదంబులు రమ్యప్రవాళముల్
కరికరంబులనేలు తరుణితొడలు
వరనీలములఁగేరు వనజాక్షినూగారు
సకియచన్నులుచక్ర సమతఁదాల్చు
విద్రుమరుచినించు వెలఁదుకకెమ్మోవి
రాకేందుబింబంబు రమణిమోము

కాముమార్గణములు కమలాక్షి చూపులు
జలధరంబును గేరు సకియకొప్పు

తే. పడఁతి పలుకులు శుకపికభాషణములు
గంధసింధుర మదలించు కలికినడలు
చంద్రికాస్ఫూర్తి నిందించుఁ జానగవు
తరుణి తనుకాంతి గెలుచును మెఱపుఁదీఁగ. 229

తే. సకియనాసికతోడను సరియుఁగాక
నవ్వుమునుగొని తలవంచె నువ్వుపువ్వు
అళినిబాసిన సంపెఁగ యవనిగలిసి
హాలముననుఁ జొచ్చెమఱియు భూతలమునందు. 230

ఆ. తరుణిమోముఁజూచి సరిగాను దానని
కమలవైరి చేరె గగనసీమ
దర్పణంబుపోయి దాఁగెను సిగ్గుతో
నబ్జకాంతి రేయి నణఁగియుండె. 231

ఆ. భామమోముతోను బ్రతితామరనవచ్చుఁ
గర్కశతవహించి కదళిచనియెఁ
జంచలంబులయ్యె సామజహస్తముల్
పారలుపోయికలిసి శిరమువంచె. 132

ఆ. సకియమోవిచూచి సాటిగాదనిపోయి
యమరసీమనిచ్చె నయ్యమృతము
దొండపండువిరిసెఁ దోయజాననలచేఁ
గట్లుపడెను పగడ గర్వమణఁగ. 233

క. ఆరమణిని జేసినయా
వారిజభవుఁ డెంతవాఁడో! వర్ణింపంగాఁ
గూరిచెఁ గలువలశంఖము
సారసనాళముల శ్రీల జతతాఁ బెల్లన్. 234

తే. సానదీర్చినకందర్పు శస్త్రమనఁగ
నిందిరాత్మజుపట్టపు టేనుఁగనఁగఁ
గమలనాభతనూజుని ఖడ్గమనఁగఁ
బంచశరు బాణమనఁగ సుభద్ర యొప్పు. 235

తే. మేటి కేసరిఁదరుమును బోటినడుము
సైకతంబులమించును సకియపిఱుఁదు
లతివనడకలు హంసల నపహసించుఁ
దీఁగమెఱుపులనగు నింతి దేహకాంతి. 236

చ. కులికెడు గబ్బిగుబ్బలును గొప్పపిఱుందులు మందయాన
ముం, జలరుహపత్ర నేత్రములు చారుసుధాకరుఁబోలు
వక్త్రముం, జలధరకాంతిఁ గేరుజెడ చక్కెరమోవియు
ముద్దుపల్కులుం, సలలితకంబుకంఠమును జక్కని నాసిక
చానకుం దగున్. 237

సీ. శంబరారిశరంబు సానబట్టినరాలు
నికరంపు రాపొడి నేర్పుతోడ
మిన్నేటినెత్తమ్మి మేదించి లెస్సగాఁ
గాశ్మీరరజమందుఁ గలియఁగ్రుమ్మి
పన్నీరుగంధంబు బలుమాఱు చిలికించి
యదనుతోఁ గ్రక్కునఁ బదనుజేసి

సంతోషచిత్తుఁడై చతురాస్యుఁ డీచెలిఁ
జేసెఁగాఁబోలు నీ క్షితితలమునఁ

ఆ. గాకయున్నఁగలదె యేకన్యకకునైన
నీశరీరకాంతి యీసుగంధ
మీవిలోకనంబు వెలసెడు నీసొంపు
లీగుణంబుచూడ నింతికలరె. 238

వ. అని జనులెల్లఁబొగడ రూపరేఖావిలాసంబున నొప్పుచున్న
సుభద్ర యన్నయనుమతంబున సీమంతినీసంఘంబుగొలువఁ
బ్రమోదంబునఁ బదియాఱవవన్నె బంగారు పల్లకినెక్కి
ద్వైతవనంబునకువచ్చి. 239

సీ. సహకారజంబీరచందనఖర్జూర
పారిజాతాశోకపారిభద్ర
కుంజరాశనతాళమంజులహింతాళ
కురువకమన్మథకోవిదార
భాసురమాలూరపనసపుష్పపలాశ
సారంగపున్నాగనారికేళ
దాడిమీతింత్రిణీద్రాక్షామలకసాల
సప్తపర్ణకపిత్థచంపకాది

తే. సకలతరుసంఘములు సరస్సంఘములును
మహితసురభిళకుసుమముల్ మందగంధ
వాతములచేతఁ జెలఁగు నాద్వైతవనముఁ
జేరెను సుభద్ర కడువేగ చెలువమలర. 240

వ. మఱియు సకలభూషణాలంకృతలై నదనసఖిజనంబులు భయపార్శ్వంబులం గొలువఁ గ్వణత్కనకకంకణోజ్జ్వల బాహువల్లికల గంగాతరంగోపమానచామరంబులువీవ, నవయౌవనశోభితలలనాలలామలు మృగమదకర్పూర ద్విగుణీకృత ప్రముఖ కలితహస్తాబ్జాంగుష్ఠ నిశితనఖాగ్ర చ్ఛేదితారుణ నాగవల్లీదళ మూలమృదుపూగ వర్ణమౌక్తిక చూర్ణసంయుక్త తాంబూలంబులియ్య, మఱికొందఱు రాజబింబాస్యలు భాసుర నవరత్నకలిత సౌవర్ణదండం బులఁ బరాబరిసేయ, నొక్క కీరవాణి హెచ్చరికలు దెలుప, నొక్క గంధగజయాన భాసురరత్న పరిశోభిత కరయుగంబుఁగై దండలీయ, హీరమణిఖచిత సౌవర్ణ పాదుక లొకకోమలి మృదుపాదాబ్జంబులఁ దొడుగ మంద గమనంబుననున్నత కఠినచారుకుచకుంభ భారంబున లేనడు మసి యాడుచుండ, మాణిక్య తాటంకంబులు చెక్కు టద్దంబులపై నటింప, చారుశోభితారుణాధర బింబఫలా పేక్ష సాచీకృత తుండకీరంబు హస్తాగ్రభాగంబునఁ జెన్నొందుచుండ, వికసిత వదనారవిందంబున నమరు నయ నేందీవరంబులపై నళినీలాలకంబులు చెదరిన, నఖపాళిం దువ్వుచు, గమనాయాసజనిత స్వేదకలనస్రస్త కస్తూరీతిల కంబుఁ గొనవ్రేళఁ దిద్దుచు, మెఱుంగు పసిండికుండల చ్ఛాయ విడంబించు పాలిండ్లజాఱిన కొంగుచెఱంగుఁ బెడ కేల సవరించుచు, సునాసీరోపల జీమూతనిశాశైవలవేణిజ ఘనంబుల నటింప, నవరత్నఖచితమంజుల మంజీరంబులు పాదాగ్రంబున ఘల్లుఘల్లున మ్రోయుచుండ వెన్నని

ముద్దుచెల్లెలు చెలులతోడఁగూడి తనవిభుంజేరంజని, కనక
పాదుకలూడ్చి, ప్రాణవల్లభు పాదంబుల విన్యస్తపద్మాననయై
లేచి ముకుళితకరకమలయయిన భార్యామణిం జూచి
యింద్రసుతుం డిట్లనియె. 241

తే. దేవకీదేవికిని వసుదేవునకును
సీరపాణికి యాదవశేఖరునకు
నతని నారీమణులకును హితులకెల్ల
క్షేమమేకద నేఁటికిఁ జెలియ! చెపుమ 242

వ. అనిన సుభద్ర యిట్లనియె. 243

క. మీరడిగిన వారెల్ల న
పారైశ్వర్యములుగల్గి ప్రమదముతోడన్
ద్వారక నతి సుఖులైయు
న్నారొక్కటఁ గొదువలేదు నగసమధైర్యా! 244

వ. అని విన్నవించి ముకుళితకరకమలయై సవినయంబుగా
మఱియు నిట్లనియె. 245

ఉ. శాంతుఁడు భక్తవత్సలుఁడు సారసనేత్రుఁడు ధీరుఁడున్
రమా, కాంతుఁడు తార్క్ష్యకేతనుఁడు కంజభవార్చితపాద
పద్ముఁడున్, దంతికులేంద్రరక్షకుఁడు దైవము కృష్ణుఁడు
నన్నుఁబిల్చి నీ, చెంతకుఁబంపినాఁడు గుణశేఖర! చెప్పెదఁ
జిత్తగింపుమా. 246

క. నరునకు నీనేర్పునా
పరుషోక్తులఁ దెలియఁజెప్పి పాపాత్ముగయున్

బరువడి దెమ్మన వచ్చితి
నరిమర్దన యనుపువాని నతివేగమునన్. 247

మ. వినుశక్రాత్మజ ! రుక్మిణీధవునితో ద్వేషంబు నీకేల నా,
వనజాతాయతలోచనుండు కరుణా వారాశియై మిమ్ము
లన్, ఘనులన్ జేయుట నీవెఱుంగుదు గదా! గంధర్వునిం
బంపుమా, యనుమానింపక కృష్ణుపాలి కిపుడే యత్యంత
మోదంబునన్. 248

సీ. పుండరీకాక్షుండు పోరాని బందుగు
ప్రాణాస్పదుఁడు నీకుఁ బ్రాణనాథ!
ఆపద్భిదరింప నక్షయమగునావ
చెలువుఁడు నీబావ జీవితేశ!
కలనైన మఱువఁడు కరుణాకటాక్షంబు
నీమీఁద స్నేహంబు నెఱపుచుండు
నతనిచెంతనునీవె యఖిలారి వీరుల
సమయంగఁజేసితి సాహసమున
తే. పెరటిచెట్టులుండును బృథ్విలోన
నేరికైనఁ జులకనఁగా దెంచిచూడ
నెక్కుడిగయుండ దేయూర దేడిత్రోవ
యింతచలమేల వలదయ్య యింద్రతనయ ! 249

సీ. వినుముపాలిండ్లను విషమూని యేతెంచి
చన్నిచ్చుపూతన సమయఁజేసి
బలువేగమునవచ్చు బండిరక్కసుఁబట్టి
మించువేగమున ఖండించివైచి

యవనిఁ దృణావర్తు నట్టిట్టు పోనీక
సాహసంబునఁ బట్టి చంపివైచి
తల్లి రోటను గట్ట దర్పంబుతో డుత
బలుమద్దిచెట్టుల నిలను గూల్చి
తే. కినిసి కాళింగు గర్వంబు గీటడంచి
ధేనుకాసుర చాణూర తేజ మణఁచి
యట్టె కంసుని మాయలు మట్టుపఱచి
బాలలీలల విహరించెఁ బ్రబలుఁ డగుచు. 250

మ. కరుణాసాగరుఁ డార్తపోషకుఁడు పక్షధ్వంసిమిత్రుండు భా, స్కరచంద్రాక్షుఁడు శత్రుసంహరుఁడు శక్రస్తోత్రపాత్రుండు భా, సురనీలాభ్రశరీరుఁ డచ్యుతుఁడు విష్ణుం డవ్యయుం డీశుఁ డీ, ధరణీభారము మాన్పఁగా వెలసెనే తన్మాత్రుఁడే చూడఁగన్. 251

ఆ. బావమఱఁదులకును బద్ధవైరంబులు
గోత్రజులకు నెల్ల మైత్రిగుణము
గలుగ దండ్రు బుధులు కలలోన నైననీ
కింత చలము తగునె యింద్రతనయ. 252

క. మీ దాయాదులె యీసం
వాదంబును విన్న వెన్క వారి మనములన్
మోదం బేమన వచ్చును
మీఁదట వివరం బెఱుంగ మీలో మీకున్. 253

క. కౌరవపతికిన్ మీకును
నారని వైరంబు పొసఁగు నది యడఁగుటకై

ధీరుని గృష్ణునిఁ గొనవే
వారలఁ గెలువంగ లేవు వాసవతనయా! 254

సీ. శ్రుతులబ్జభవునకు సొంపుతోడుతనిచ్చె
సుధనిర్జరులకిచ్చె సొబగుమీర
భూమినిబోకుండ పొసగంగ నిల్పెను
రాక్షసబాలుని రమణఁగాచె
నిలనుమూఁడడుగుల నెలమితోడుతఁదెచ్చె
క్షత్త్రియకోటుల సమయఁజేసె
భవునిచాపముఁద్రుంచె బలభద్రుఁడై మించె
ధరణిబుద్ధుండు నై తనరుమిగుల
ఆ. నసురపతులఁగూల్చి యమరులరక్షించెఁ
బెక్కురక్కసులను పీఁచమణఁచె
ద్రుపదపుత్త్రిసిగ్గు తొలఁగకుండనుగాచె
నింతమహిమనీకు నేది? చెప్పుమ! 255

తే. శౌరి నసుఁజూచి నిసుఁగాచె సవ్యసాచి
యతనిదృష్టికి నీవెంత యరసిచూడఁ
గులిశధారకు నోపునే కుధరచయము
సింహమెదుటను నిల్చునే సింధురంబు. 256

సీ. నామాట వినవయ్య నాప్రాణనాయక!
కోపంబు వలదయ్య గుణగణాఢ్య!
వారితో మిత్త్రుఁడై రారాజుపోరిన
రణముసేయగ లేవు రయముతోడ

గయునిరక్షించినఁ గావఁడు కురువీర
చలితకల్మషవృత్తి వలనఁజేసి
ధర్మపరులు మీరు దారుణాటవిలోన
మెలఁగుచు నున్నారు ఫలము లేక
తే. జలజనేత్రుండు వారల గలిసినను
గోరుచుట్టుపై రోకటఁ గ్రుమ్మినట్లు
వలదుహరితోడ వైరంబు చెలఁగి మైత్రి
చేయశాత్రవ నాశంబుఁ జేకురుసుము. 257

క. నావచనము విని గయునిఁ
భావజగురు కడకుఁబంపు బహుమోదముతో
నీవాఁడై కృష్ణుండీ
భూవలయము మీకొసంగు భూరివివేకా! 258

సీ. తనయింట పాయస మనువొందగానుండఁ
బొరుగింట బిచ్చంబుఁ బొందునట్లు
కల్పవృక్షఫలంబు గరమర్థి వదలివే
జీడిపండునకు నాశించినట్లు
కామధేనువు పాఁడి కడఁజేసి యటపోయి
మేకపాఁడికిరాను మెలఁగినట్లు
బుధులతో స్నేహంబు పొందుగాదనిపీడి
క్రూరచిత్తుల పొందు గోరినట్లు
తే. కలితచింతామణి విడిచి గవ్వగొనెడి
గతిని రాధికాభర్తసంగతిని విడిచి

గయునిఁగైకొనం దగునయ్య యతిబలాఢ్య!
చిత్తమున నెన్ను మీనుడి జీవితేశ! 259

ఆ. పద్మనాభు భజన పరిహరించిన వాఁడు
జయమునెందుఁ గొనఁడు సత్యమరయ
హరిని నమ్మువాని కాపదల్ పొరయవు
గయునివిడిచి మనుట కరము లెస్స. 260

క. హరితోడఁ బోరి బ్రతికిన
నరపతులును విబుధయక్ష నాథులు గలరా!
పరికించి చూడుమిలలో
ధరణీధరవైరి తనయ తడయకనుపుమా. 261

ఆ. ఇంటిదీపమనుచు నెరసిన ప్రేమతో
ముద్దులాడవాని మూతిగాలు
మేనబావ యనుచు మెండొడ్డి యున్నావు
గయుని నియ్యకున్నఁ గావఁ డతఁడు. 262

ఆ. ఆఁడుదాని మాట పాడిగాదనుచు నీ
వాడవలదునుమ్మి యమల చరిత!
గయునికొఱకు నీవు కంసారితోడను
బోరిజయము గొనవు పుణ్యచరిత! 263

తే. పాండుభూపాలు సంతతి పరఁగనిపుడు
నెగడనియ్యవు గాఁబోలు జగతిలోన
హరికిఁ బగవాఁడవైతివే నతఁడు మిమ్ముఁ
బ్రాణములతోడఁ బోనీఁడు ప్రథనమునను. 264

క. అని నాలుగుపాయంబులఁ
దనవిభునకుఁ దెలియఁజెప్పఁ దద్దయు వేడ్కన్
వనితారత్నముఁ గనుఁగొని
యనిమిషపతి సుతుఁడుపల్కె నంగనతోడన్. 265

తే. తరుణి నీమాట లెల్లను దథ్యమరయ
హరికిగయుఁ డెగ్గుచేయుట నదియెటుంగఁ
బ్రాణభయమున వచ్చితిఁ బాండుతనయ!
యభయ మిమ్మనివేఁడిన నభయ మిడితి. 266

ఆ. గొల్లదొడ్డె నున్న గోవును పట్టిచ్చు
టంతకన్న హాని యవని గలదె
యేమిసేతు నింక నేలాగు బొంకుదు
మించియభయ విడితి చంచలాక్షి! 267

మ. ఘనుఁడా కృష్ణుఁడు దుష్టసంహరుఁడు శక్రస్తోత్రపాత్రుం
డు జీ, వనజాతాయత పత్రనేత్రుఁడువిపద్వారాశి కార్వా
నలుం, డనఘుండాఢ్యుఁడు భక్తపోషకుఁడు బ్రహ్మాదిత్య
సంసేవ్యుఁడౌ, దనుజధ్వంసిని మార్కొనంగనశమా తన్వీ
శిరో రత్నమా! 268

సీ. పద్మాక్షుతోఁ బోర భావ్యంబు గాదని
గయునెట్లు పట్టిత్తుఁ గ్రమము తప్పి
నమ్మించి చెఱచెను నరుఁడెంత ద్రోహియో
యనినను రోయరే యవనిజనులు
ప్రాయిఁబోనాడినేఁ బట్టియ్యఁగా రాద
దిచ్చిన బాపం బదేలదప్పు

నీమాట శాత్రవు లేపాటి విన్నను
హింసింప కుందు రే యీక్షణంబ
తే. ఇంత కార్యంబు గలుగుట యేనెఱుంగ
జంకు మదిఁగొని గంధర్వ శౌరికీయఁ
బలికిబొంకను భాలాక్షు పాదమాన
తెలుపు మీమాట శౌరితోఁ దేటపడఁగ. 269

ఉ. శ్రీపతి లోకరక్షకుఁడు జీవనతప్తహిమాంశు నేత్రుఁడుఁ
దాపసయజ్ఞపోషకుఁడు దర్పకవైరిమదేభసింహుఁడుఁ
బాపవిదూరుఁ డచ్యుతుఁడు పన్నగశేఖరతల్పుఁ డీశుఁడుఁ
గోపవధూమనోహరుఁడు కోమలి! యాతని నెన్నశక్యమే?

ఆ. అతనికన్నఘనులు క్షితిని జూచిన లేరు
సములు లే రతనికి జగతిలోన
నతఁడు లోకవంద్యుఁ డక్షీణ శౌర్యుఁడౌ
నతని గెలువఁగలఁడె యబల! హరుఁడు. 271

సీ. నామాట మదినుంచు నలినాక్షి! చెప్పెద
భయమంది విడువను గయుని నేను
గంసారితోఁ బోరి కడతేర్చి వచ్చినఁ
గలుగును గీర్తి లేక్ష్మాతలమున
నతనిచే నీల్గిన నప్పుడ కైలాస
పదవిచక్కఁగఁగల్గు ముదముతోడ
శరణుఁ జొచ్చినవారి శత్రుల కిచ్చుట
క్షత్రియ ధర్మమే జగతిలోన

తే. భోగినాయకుఁ డుండఁడే పొట్టనిండ
గాలిమెక్కిన మిక్కిలి గౌరవమున
వానినుండి కాఁగలచేమి వసుధలోన
ననిన నర్జునుఁ గనుఁగొని యబల యనియె. 272

సీ. అనలంబు చేరువ వనజంబు నిల్చునే
హరిచెంత నిల్చునే కరివరంబు?
గరుడుని చెంగట నురగంబు నిల్చునే?
తిమిరంబు నిల్చునే ద్యుమణి యొద్ద?
గోత్రంబు నిల్చునే కులిశంబు పెట్టునఁ
గాకంబు నిల్చునే కేకిపజ్జ?
బడబానలంబందుఁ బాథోధి యింకదే?
యావులు నిల్చునే వ్యాఘ్రముకడ
తే. నెదుటిబలమును నీబల మెఱుఁగకీవె
యింతచలమును బూనితి విచ్చిగయుని
రుక్మిణీపతి నీవును రూఢి మెఱయ
నేకమై ధరనెల్లను నేలుమలమి. 273

వ. అనిన విని సునాసీరసూనుండు కించిత్కోపంబున మురారి
సహోదరిం గాంచి యిట్లనియె. 274

తే. తమ్మిచూలియుఁ జేజేలుఁ దగిలినడుమఁ
గొండరాచూలి పెనిమిటి కుధరవైరి
యిచటకే తేర భయమంది యీయఁ గయుని
వట్టియుడియాస నీకేల వలదు పొమ్ము 275

తే. చాలు నీరాయబారంబు సరసమాయెఁ
బెక్కుసుద్దులు చాలింపు ప్రేలకిపుడు
పొమ్మునీమాట వినుటకుఁ బొసఁగదింక
ననినఁ గవ్వాడి వీక్షించి యబల యనియె. 276

వ. వినుము మహానుభావా! సర్వంబు నీకు విన్నవించితి, కోపం బుపశమింపుము. సర్వజ్ఞుండవు నీ వెఱుంగని నీతియుం గలదె మీరును కృష్ణుండును నిరువురు నరనారాయణులరు భూభారంబు మాన్ప నవతరించినారు. దుష్టనిగ్రహశిష్టపరిపాలనంబునకుం గర్తలు. కృష్ణుండు నీవనియెడి భేదంబు లేదు. ఈదుష్టవర్తనుం డైనగయుండు హరి కెగ్గు చేయుటకాదె నింతయయ్యె. మహానుభావా! యనిన నతివ నవలోకించి మందస్మితసుందరవదనారవిందుం డగుచు నింద్రజుం డి ట్లనియె. 277

మ. హిమగోత్రాత్మజవల్లభుండు హరితో నేతెంచి వారిద్వారా
యమునాసీకము తోడఁగూడి బలదైత్యధ్వంసి తా వచ్చినన్
సమరోర్విన్ వెనుదీసి పోదునసుమీ చంద్రాస్య! యీ
మాటకుం, బ్రమథాధీశుఁడు సాక్షి మాధవునకున్ బట్టీయ
గంధర్వునిన్. 278

వ. అనిన విని దేవకీతనయ తన ప్రాణవల్లభుని పాదంబులకు నమస్కరించి పోయివచ్చెద జగద్గురుం డైనశ్రీకృష్ణున కేమని విన్నవింతు నానతిమ్మనిన వాస్తోష్పతి నందనుం డి ట్లనియె. 279

తే. విన్నవింపుము మనవిని వివరముగను
గయునిఁ గరుణారసంబునఁ గావుమనియు
దనదుప్రాపున నున్నాఁడు వనములోన
ననియు శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పు మబ్జవదన! 280

వ. తదనంతరంబ సుభద్ర పతి యనుజ్ఞవడసి బంగారుపల్లకి
నెక్కి సఖీజనంబులు గొల్వ వెన్నుని కడకేగి హరిపదకమ
లంబులకు మ్రొక్కి ముకుళితకరకమల యై యిట్లని
స్తుతించె. 281

ధృతివిలోచనము. నళినలోచన! నారదసన్నుత!
జలజభూనుత ! శక్రసురార్చిత !
కలుషసంహార ! ఖండితదానవ !
బలవిభేధన! పాలన! కేశవ ! 282

వ. అని స్తుతియించి. 283

ఉ. వారిజనాభ! నీవనుప వాసవనందనుఁ డున్నచోటికిన్
జేరి హిమాద్రిధైర్యునకుఁ జెప్పితిబుద్ధులు పెక్కురీతులన్
భూరిదయాబ్ధి! యాఘనుని బుద్ధికి నేవిధినెంచిచూడ నీ
ధారణిఁబాండుసూనులకు దాపునునండయు నీవె కాహరీ!

ఆ. ప్రాణమైననిత్తుఁ బద్మాక్షునకు నేఁడు
గయుని నియ్యనేను గ్రమముదప్పి
యనుచు ప్రతినచేసి యచలత నున్నాఁడు
చలముగల్గి యతఁడు చక్రహస్త! 285

తే. అతనికీర్తియు నీకీర్తి యరసిచూడ
నతనిప్రతినయె చెల్లింపు మనఘచరిత

యతఁడు నీముద్దు మఱఁదెకా యంబుజాక్ష!
పట్టిపాలార్పఁ దగునయ్య పరమపురుష! 286

సీ. నీదయారసముచే నీలకంఠునిచేతఁ
బాశుపతము దెచ్చెఁ బరమపురుష!
నీకృపాదృష్టిచే నిఖిలలోకములందు
జయము చేకొనెనయ్య చక్రహస్త!
నీమహామహిమను భూమీశ్వరులచేతఁ
గప్పముల్ గైకొనెఁ గమలనాభ!
నీత్రాణచేతనే నిర్జరేంద్రునివనం
బగ్నికాహుతిఁజేసె నంబుజాక్ష!
తే. కమలగంధర్వు లనుగెల్చె సదయహృదయ!
చిత్రరథుగెల్చె శుభ్రాంశు మిత్రనేత్ర!
భూరిశస్త్రాస్త్ర కుశలుండు భువనవంద్య
యింద్రసుతుఁడు సామాన్యుఁడే! యిందిరేశ! 287

సీ. పార్థుండు శస్త్రాస్త్ర పాణియై నిల్చిన
బ్రహ్మాదిసురలకు భయముపుట్టుఁ
గదనభూమిని నున్న గడగడ వణఁకుచు
శరణని వచ్చును శత్రుసమితి
యెదిరించి వచ్చిన మదమణఁగించును
గరుడగంధర్వాది ఘనులనైన
శివుని మెప్పించెను సిద్ధసాధ్యుల నెల్ల
నవలీలగెల్చె క్షణాంతరమున

తే. యాదవుల గెల్చి నను గొనె మోదమలర
బలము ధైర్యంబు శౌర్యంబు పౌరుషంబు
సత్యశీలంబు స్థైర్యంబు సాహసంబు
చెల్లునతనికి నీనుండి శేషశయన! 288

క. ధారణిలో నర్జునుడను
భూరుహమును బెంచినావు భూమిని వెలస
త్కారుణ్యామృతరసమున
నారాయణ! తునిమివైవ న్యాయమె దానిన్ ? 289

వ. అనిన సహోదరింజూచి హరి యి ట్లనియె. 290

తే. చాలునోయమ్మ! నీపతి సాహసంబ
దెంతసెప్పెద విక్కడ వింతగాను
నయభయమ్ముల నొకకొన్ని యగ్గలించి
ధవుని ప్రతినయు చెల్లింపఁ దలఁచినావు. 291

ఆ. మగలమీఁదఁ బ్రేమ మగువల కెల్లను
గలిగియుండు నిజము కల్లగాదు
తల్లిదండ్రి యన్న దమ్ముల మీఁదను
మెందుకూర్మి లేదు మెలఁతలకును. 292

సీ. నినుఁజూచి తాళితి నెనరున నిందాఁక
నీచక్ర ధారచే నింద్ర తనయు
తలఁద్రుంచివైతు నీధరణీతలంబునఁ
బావకునకు నెంత పరఁగఁద్రుణము?

బడబానలమునకుఁ బ్రాలేయ కణమెంత?
కులిశాయుధునకును గుధరమెంత?
కంఠీరవమునకు గంధేభ మదియెంత?
గౌరీశు దృష్టికిఁ గాముఁడెంత?
తే. తనప్రతినయెంత తానెంత? తనదుశౌర్య
సాహసములెంత? బలమది దలఁపనెంత?
నాకుఁ దనకును రణమగు నలినసేత్ర.
చింతనీకేల శుద్ధాంత సీమకరుగు. 293

వ. అనిన సుభద్ర సఖీజనంబులతో నంతఃపురికరిగెఁ దదనంత
రంబ. 294

తే. సత్యసంధుండు ధీరుండు సాహసుండు
నియమపాలన సుగుణుండు నిర్మలుండు
పుణ్యచరితుండు సద్బంధు పోషకుండు
నైనసాత్యకి హరిఁగని యనియె నపుడు. 295

క. ఓయదువంశోత్తమ నా
రాయణ వైకుంఠవాస రవిశశినయనా
న్యాయైకపాల విజయుని
న్యాయమె తెగఁజూడమీకు నపకీర్తి సుమీ. 296

సీ. పద్మాక్షు వినవయ్య పాండుకుమారులు
నెన్నరైన బంధులు మనకువారు
వారలలోపల వాసవాత్మజు నీవు
మెంచితి మిక్కిలి ప్రేమమలర

మేనత్త తనయుండు మేనమఱందియు
మనసుభద్రకుఁబతి యనఘ బలుఁడు
గౌరీశు మించెను గార్ముక విద్యచేఁ
గలహంబు భావ్యమే కదిసి యిపుడు

ఆ. చంపరాని పగను సాధింపగా రాదు
నీకుఁ దెలియనట్టి నీతిగలదె
యతఁడు మూర్ఖుఁడైననాతని ప్రతినను
దీర్పుమనిన ననియె దివిజనుతుఁడు. 297

మ. సమరోల్లాసుఁడు శత్రుసంహరుఁడు భాస్వచ్ఛాపశస్త్రాస్త్రుఁ
డున్, బ్రమథాధీశుఁడు మెచ్చఁబోరు ఘనుఁడున్ బాఢోధి
గంభీరుఁడున్, విమలాంభోధి సుధాంశుహారయశుఁడున్
వీరాహీనాగారి యా, యమరేంద్రాత్మజు గెల్వలేరు
త్రిదశేంద్రాదుల్ మఱిన్ వచ్చినన్. 298

తే. ఇంతవాఁడని యెఱుఁగుదు నింద్రసుతుని
నేఁడు ప్రతినయు విడుచుట నీతి కాదు
పార్థునని గెల్చి గంధర్వుఁ బట్టి తెత్తు
నఖిలయాదవులను గూర్చ మతిరయమున. 299

క. అని కృష్ణుఁ డానతిచ్చిన
విని సాత్యకి సైనికులను వీరులనెల్లన్
గనుఁగొని వారలకెల్లను
వనజోదరుఁ డాడినట్టి వచనము పేర్మిన్. 300

వ. అప్పు డెఱింగింప నయ్యదువృష్ణిభోజాంధకవీరవరులు పాశ,
తోమర, భిండివాల, పట్టిస, గదా, కుంత, పరిఘ, కణయ,

చక్ర, ముద్గర, కంపణ, శూల, ధనుర్విశిఖ, పరశు, ఖడ్గ, కరవాల, ముసలాదిభద్రాయుధపాణులైనడువ గంధసింధురంబులు, మరుద్వేగసమానహయసముదయంబులు, ఘనరథబృందంబులతోఁగూడి లెక్కకు మిక్కుటంబైన మహాయోధవరులు యుద్ధసన్నద్ధులై యుండిరని చెప్పిన.

క. హరిపదసేవాసక్తులు
పరమమునులు సూతుఁజూచి బహుమోదముతోఁ
బరికింపఁగ నెట్లయ్యెను
తరువాతి కథావిధులను దడయక చెప్పుమా. 302

ఉ. నరసింహాచ్యుత కృష్ణకేశవహరీ నారాయణానంత భా
సురనీలాంబుద చారుగాత్ర సుగుణా శుభ్రాంశుకోటిప్రభా
యరవిందాక్ష సురాధినాథ వినుతా యక్షీణశౌర్యోన్నతా
స్థిరకారుణ్యపయోనిధీ శుభకరా శ్రీగారుడాధీశ్వరా.

క. సలలిత సారసుధాకర
సలిలధరశ్యామగాత్ర సారసనేత్రా
నలినభవ సన్నుతమహో
బిళగిరి వరమందిరేశ భీమస్తుత్యా. 304

తోటకవృత్తము. కమలారమణీనుత కంసహరా!
యమరార్చిత పాదయుగాద్రిధరా!
విమలాంబుజలోచన విశ్వపతీ!
సమరాహత దానవ చక్రధరా. 305

మాలిని. సరసిజదళనేత్రా సామజస్తోత్రపాత్రా
నిరుపమహరమిత్రా నీరదస్తోమగాత్రా

నరమృగవరరూపా నాగరాజైకతల్పా
వరగరుడగిరీశా వారిజాక్షప్రకాశా. 306

గద్య. ఇది శ్రీమదహోబలేశ్వర కరుణాకటాక్షవీక్షణ ప్రవర్ధమానవైభవ తిమ్మనమంత్రితనూభవ సరససాహిత్య రామనామాత్యప్రణీతం బైనకృష్ణార్జునసంవాదం బనునామాంతరంబుగల గయోపాఖ్యానం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

గ యో పా ఖ్యా న ము

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

కామినీమనోహార !
శ్రీకంఠసతీసుతాఖ్య ! శ్రితజనపోషా !
రాకేందు తరణిలోచన !
శ్రీకరనరసింహశైల ! శ్రీ నరసింహా ! 1

వ. అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునీంద్రులకు సూతుండు పరమహర్షసమేతుండై చెప్పె నట్లు కృష్ణార్జునులయుద్ధసమయంబున. 2

సీ. నిరుపమతపనీయ నిర్మితభవనముల్
తోయధిగంభీర ఖేయములును
శైవాల్యకాంతుల చారుసౌధంబులు
మగరాల నమరిన మండపములు
సకలసంపదలతో సంతుష్టులై యున్న
సజ్జనగృహమేధి సంఘములును
ద్విజరాజరాజన్య వివిధవైశ్యోత్తముల్
మఱియు నాలవజాతి మనుజతతియు

తే. గంధసింధురగణములు గంధవాహ
జవసమేతమహావాజి సముదయములు
కాంచనస్యందనములును గలిగియొప్పు
హస్తినాపురవైభవం బవనిలోన. 3

క. ఆనగరమేలు ధీరుఁడు
భూనాయక శేఖరుండు పుణ్యుండును సు
జ్ఞానియు ధృతరాష్ట్రాఖ్యుఁడు
భానుప్రభుఁ డగుచు వెలఁగు బంధురకీర్తిన్. 4

వ. ఆరాజశేఖరుం డొక్కనాఁడు సకలభూషణాలంకృతుం డై
కాంచనరత్నఖచితసింహాసనాసీనుం డై ప్రమోదచిత్తుం
డగుచుఁ గృపద్రోణాచార్యభీష్మాదిసభాసదులును, దుర్యో
ధనాదికుమారవర్గంబును వీరభటసమూహంబులునుగొల్వఁ
గొలువున్న సమయంబున. 5

సీ. ఘనసారశరదిందు కమనీయతనుకాంతి
దిక్కుల నెల్లను బిక్కటిల్ల
రహిపుట్ట సప్తస్వరములరాల్ గరగించు
మహతియు దనచేత నమరుచుండ
నిర్జరవాహినీ నీరముల్ నించిన
జలపాత్ర కరమునఁ జెలఁగుచుండ
నష్టాక్షరీమంత్ర మాత్మలో నెన్నుచు
నక్షమాలిక కేల నమరుచుండ
తే. సత్యవచనుండు మునివంశచక్రవర్తి
నలినసంభవసూనుండు నారదుండు

చేదలుమార్గాన కలహాభోజనుఁడువచ్చె
రాజశేఖరుఁ డగుధృతరాష్ట్రుకడకు. 6

వ. ఇట్లు వచ్చిన నారదమునీంద్రునకు సవినయంబుగా విధ్యుక్త
ప్రకారంబున నాసనార్ఘ్యాదులొసంగ సుఖాసీనుం డై
యమ్మహాముని విచిత్రవీర్యాత్మజున కి ట్లనియె. 7

సీ. ఏ రాజునకుఁగల రిట్టి తనూభవు
లసహాయశూరులు నమితబలులు
ఏ రాజునకుగల వెన్న శక్యముగాని
సమరవీరభటాది సముదయములు
ఏ రాజునకుఁగల రీమంత్రిసామంతు
లమరగురుసమాను లధికయశులు
ఏ రాజునకుఁగల రీధనురాచార్య
రాధేయ భీష్మాది రథికవరులు

తే. వినుము కౌరవరాజేంద్ర విమలచరిత
ముఖ్యవిభవంబు చేకొంటి మోదమలర
నేఁడు నేత్రోత్సవం బయ్యె నృపవరేణ్య
సరసగుణధామ ధృతరాష్ట్ర సార్వభౌమ. 8

తే. వినుము ధృతరాష్ట్ర రాజేంద్ర విమలచరిత
పాండుపుత్రుల గయునికై భండనమునఁ
గూల్ప యాదవసేనలఁ గూర్చె శౌరి
యుద్ధిమాన్పంగ శక్యమే యెరికైన. 9

వ. అనిన సురమునికి ధృతరాష్ట్ర ధరారమణుం డి ట్లనియె. 10

క. శ్రీకృష్ణ ధనంజయులకుఁ
 బ్రాకటముగ భేదమెట్లు ప్రాప్తంబయ్యెన్
ఈకార్యమెల్లనిజముగ
నాకు నెఱింగింపు మిందు నారదమౌనీ. 11

వ. అనిన నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె. 12

ఉ. పౌరసనాథుఁడల్గి గయుఁ జంపెద నంచుఁ బ్రతిజ్ఞ చేసినన్
భూరిభయాతురుండగుచు భూవర వచ్చినుఁ రేంద్రసూతినిం
జేరి భయంబుఁ బాపి నృపశేఖర కావుమటన్నఁ గాచినన్
ధారుణిఁగృష్ణజిష్ణులకుఁ దద్దయువైరము గల్గెనేఁటికిన్. 13

క. కావున మీరు సహాయము
పోవలయు ధనంజయునకు భూరిబలంబుల్
వేవేగఁగూర్చి పనుపుము
భూవర యని చెప్పిమౌని పొంగవుఁ డరిగెన్. 14

వ. అంత విచిత్రవీర్యాత్మజుం డమ్మునిమాటల కరుదంది భీష్మాదియోధాగ్రేసరుల వేర్వేఱఁ బిలిపించి యిట్లనియె.

సీ. సురముని మాటలు చోద్యమై యున్నవి
వింటిరే మీరెల్ల విశదముగను
వసుదేవ సుతునకు వాసవాత్మజునకుఁ
గలహంబు గలిగెను దలఁపనరుదు
అనవుడు ధృతరాష్ట్రుఁ గనుఁగొని మందాకి
నీసుతుఁ డప్పుడు నేర్పుతోడ
నరనాథ మృషగాదు నారదువాక్యంబు
సందియం బేటికి సచ్చరిత్ర

తే. అది నిజంబని యెన్నుమా మదిని భూప
దైవయత్నంబు దప్పునే ధాతకైనఁ
గాన మీరు సహాయంబు గాఁ జనఁదగు
శ్వేతవాహనునకు వేగ భూతలేశ. 16

తే. చిత్రవాహను చేతికిఁ జిక్కియున్న
యప్పుడె గంధర్వవరు గెల్చి యాహవమున
నీకుమారుని విడిపించె నిముసమునను
వారు నీకును బగవారుగారు సుమ్ము. 17

వ. కావున నర్జునునకు సహాయంబు గావలయునని భీష్మాదులు ధృతరాష్ట్రమహీశునకుం జెప్పిన నతండును సమ్మోదచిత్తుండై యాపగాతనయాది యోధాగ్రేసరులకు దుర్యోధనాదిపుత్త్రశతంబునకు సెలవిచ్చిన తదనంతరంబ. 18

సీ. మానసములఁ బ్రేళ్లన మెల్లన దీఁటుచు
నయము మొప్పఁ జిలునవ్వు నవ్వి నేఁడు
తలఁచిన పను లెల్ల తనువాని ఫలియించె
నేఁపరు నా కెవ్వరు వెదకిచూడఁ
బాండవేయులు నేను బఁగంగ నొక్కటై
యాహ్వయము నణఁగింతు నాహవమున
గూల్చెదఁ బిమ్మటఁ గుంతీతనూజుల
నటమీఁదఁ గొనియెద నవని యెల్ల
తే. శంక యొక్కింతయును లేక శాశ్వతముగ
నుర్వినేలెద ననిమది నూహచేసి

ద్రోణభీష్మాది యోధుల తోడఁగూడి
యాసుయోధనుఁడాస్థాన మపుడు వెడలె. 19

వ. మఱియు భీష్మద్రోణకృపాచార్యాదియోధాగ్రేసరులును, గర్ణశకునులును, సహోదరులును, మగధ, మళయాళ, బర్బర, కురు, కళింగ, త్రిగర్త, కొంకణ, ఒంకట, కోసల, కరూశ, శూరసేన, సుధేష్ణ, సాళ్వ, యవన, యుగంధరాంధ్ర, సౌరాష్ట్ర, పాండ్య, పుళింద, చోళ, చేది, మరాట, మహారాష్ట్ర, గౌ, ళాంగ, వంగ, కర్నాట, దాశార్ణ, ద్రవిడ, విదర్భ, విదేహ, విరాట, కరహాట, చోళబాహ్లీక, బహుదాన, కిరాతక, కేకయా, వంతికా, కుంతల, ఘూర్జర, కేరళ, కాంభోజ, గాంధార, కాశ్మీరాదులగు ఛప్పన్న దేశాధీశ్వరులును దోడనడువ కాహళ శంఖాదిరవంబులు బిట్టు మ్రోయుచుండ వేదండపురంబు వెడలె నంత. 20

సీ. చిలుకఱెక్కలచాయ గలిగిన యశ్వముల్
సకలాస్త్రవరవస్త్ర సంఘములును
గంధవాహాశన ఘనపతాకంబును
గల్గినమహనీయ కనకరథము
సారథి దెచ్చిన సరవితోడుత నెక్కి
ప్రథమాద్రిపైనున్న భానుఁడనఁగఁ
దమ్ములు కోదండ ధారులై వేడుకఁ
దనవెనువెంటను దగిలి రాఁగ

తే. ద్రోణ గాంగేయ ముఖ్యులుఁ దోడనడువ
సమరవిజయుండు నత్యంత సాహసుండు
రమణఁజేరెను ద్వైతవనమును వేగ
రాజరాజగు ధృతరాష్ట్రరాజసుతుఁడు. 21

క. రారాజు వచ్చెనని దమ
వారలు విన్నపముసేయ వడిధర్మజుఁడున్
మారుతియున్ మాద్రేయులుఁ
గౌరవపతి కెదురుచనిరి గౌరవమలరన్. 22

తే. పాండవాగ్రజు శ్రీపాదపద్మములకు
వందనముచేసె ధృతరాష్ట్రనందనుండు
ధర్మతనయుండు రారాజు పేర్మితోడ
కౌఁగిటనుజేర్చె సంతోష కలితుఁ డగుచు. 23

వ. తక్కినపాండవులందఱుఁ దమతమ తారతమ్యంబు లెఱింగి
వందనాలింగనముల సలిపి రప్పుడు. 24

క. సుర నిమ్నగాత్మజునకున్
గురునకు ధర్మజుఁడుమ్రొక్కి కురుపతితోడన్
వరసింహాసనములపైఁ
బరువడిఁ గూర్చుండిరపుడు ప్రమదంబలరన్. 25

వ. గురుకృపాశ్వత్థామ భీష్మధృతరాష్ట్రానుజులును భీమార్జున
నకుల సహదేవులును సకలదేశాధీశ్వరులంగూడి వాస్తో
ష్పతిచందంబున వెలుంగుచుఁ గుంతీకుమారాగ్రణి గాం
ధారి సుతాగ్రణి కిట్లనియె. 26

క. ధృతరాష్ట్రి నతనిసతికిని
సతతము బ్రాహ్మణులకచటి సజ్జనతతికా
శ్రితులకు బాంధవకోటికి
నతిశయ సంతోషమేకదా మానధనా! 27

క. అని ధర్మతనయుఁ డాడిన
విని యాదుర్యోధనుండు వినయముతోడన్
జనపతి మొదలుగ నందఱు
మనవారికి శుభమె సుమ్ము మనుజాధీశా! 28

వ. అనిన గాంధారేయునకు శమనతనయుం డిట్లనియె. 29

క. ఉన్నార మీవనమున మ
హోన్నతి నాపదలు లేక సుభుజశక్తిన్
అన్నా! యేమని చెప్పుదు
వెన్నుఁడు మామీఁదనలిగె విపరీతముగాన్. 30

చ. అడవులపాలు గాఁజనిరి యచ్చటమాధవుఁ డల్గి వారిపై
గొడవిడి యేల మాకనక గొబ్బున వచ్చితి వీవ యీడకుం
బుడమిని గల్గుభూపతుల భూరిబలాఢ్యుల ద్రోణభీష్ములం
దడయక వెంటఁబెట్టుకొని తద్దయు వేడుక నోసుయోధనా!

ఉ. ధారణి గోత్రసంభవులు తద్దయుఁ దేజము గల్గియుండినన్
ఓరువలేక చూచి మది నూరకయుండుచునుండు రెప్పుడున్
జేరువ నీటిలోఁబడినఁ జేయినొసంగెడి వారికై వడిన్
ధీరతవచ్చినావు కులదీపకసద్గుణ భూరిభూషణా. 32

క. బలహీనుల మైనామని
తలఁపక మదిఁ గరుణనూని తద్దయుభీష్మా

దులబలిమితోడఁ గూడియె
కులశేఖర! వచ్చినావు గురుభుజశక్తిన్. 33

క. ఆపవపుట్టినవేళను
బ్రాపకులై వచ్చువారు బంధువులరయన్
నీపాటివాఁడు గలఁడా!
యేపట్టున వెదకిఁజూడ నిలలోనెల్లన్. 34

క. అని ధర్మతనయుఁ డాడిన
విని యాదురోధనుండు వినయముతోడన్
జననాథాగ్రణి! యాపద
విని యూరకయుండ నేను వెఱ్ఱినె చెపుమా. 35

క. మా కొక యాపవపుట్టినఁ
బ్రకటముగ మీరదిగాఁగ భావ్యముదలఁపన్
మీకును మేముటువలెనే
చేకొనివచ్చితిమితోడు క్షితితలనాథా. 36

వ. అని యిట్లు ధర్మజదుర్యోధనులు పలుతెఱంగుల నిష్టాలాపంబు లాడుచుండి రంత నక్కడ. 37

క. జలదనిభాంగుఁడు నీరజ
దళనేత్రుఁడు శ్రీరమణుఁ డుదారుఁడు తపనో
జ్జ్వలతేజుండగు కృష్ణుఁడు
పళములఁగూర్చుకొనివేగ తాఁ దరలుటయున్. 38

తే. పవనవేగంబుచే మించి పరఁగుచున్న
శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్పకవలాహ
కము లనెడు ఘోటకంబుల నమరితనరు
జాతరూపరథంబెక్కె జక్రధరుఁడు. 39

తే. రామసాత్యకు లిటునటు రమణ రాఁగ
సుతులు ప్రద్యుమ్నపుష్కరుల్ సొరిదినడువ
సకలశస్త్రాస్త్రములుపూని చక్రధరుఁడు
కదలెబలములతోఁగూడి కదనమునకు. 40

కైవారగద్యః—"జయజయ దేవకీగర్భసుధాబ్ధి సంపూర్ణసుధాకరా! జయజయ యశోదానందరత్నాకరా! జయజయ యదువృష్ణికులసార్వభౌమా! జయజయ ద్వారకాపుర నివాసా! జయజయ బ్రహ్మేంద్రాది సమస్తసురముని పూజిత చరణారవింద! జయజయ కుటిలదైతేయపుట భేద మహీరుహ వైశ్వానరా! జయజయ సమరోర్వీజిత శాత్రవ! జయజయ దేవదేవ! జయభక్తజనకలుషాబ్ధిబడబానల! జయజయ కలుషసంహారకా! జయజయ సర్వలోక నాయకా! జయజయదానవగర్వాపహారా! జయజయ రుక్మిణీమనఃప్రియ! జయజయ కృపావిధేయా! జయజయ మన్మథోద్భవాధార! జయజయానంత భాస్కరసంకాశా! జయజయ దుష్టనిశాచర మనోభయంకర! జయజయ సకల దిగంతవిశ్రాంత యశోభార! జయజయ రుక్మిణీసత్యభామా మనః కంజాతమిత్ర! జయజయ అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండ నాయకా! జయజయ వేణుగానవినోద! జయజయ రాధా రమణీమనోహర! జయజయ గంధవాహాశనవైరిపతాకా! జయజయ గోవర్ధనోద్ధారక! జయజయ గోపికావల్లభా! జయజయ భుజంగరాజశయనా! జయజయ కాత్యాయనీ సన్నుతా! జయజయ కపటనాటకసూత్రధారా! జయజయ వసుదేవదేవకీకుమారా! జయావిజయీభవ! దిగ్విజయీ

భవ!''అని యిట్లు వందిమాగదబృందంబు లుభయపార్శ్వంబులజయజయనినాదంబులతో బిరుదగద్యపద్యంబులు వక్కాణింప, ముఖ్యాతపత్రంబులు చెలంగ, దిగ్గజంబులు వడవడ వణంక, కులాచలంబులు బంతులకై వడినల్లలాడ, నిశాకరార్కబింబంబులు గతులుదప్ప, నుడుసమూహంబులు డుల్ల నయ్యవసరంబున మదవారణ బృంహితంబులు,హయ హేషారవంబులు, రథనేమిధ్వనులు, ఘనంబులగు భట చరణోద్ఘాత రేణుపుంజంబులు మిన్నుగప్ప ధనుర్బాణాది నాదంబులు దిశలునిండ, భీమాట్టహాసంబులు కురుబలంబుల గుండెలవియఁ బటహభేరీమృదంగశంఖకాహళతూర్య రవంబులు ప్రతిధ్వనులీయ ననికి యదునాయకుండు కురు బలంబులపై నడిచె నప్పుడు ముందఱమత్తమాతంగంబులు, వానివెనుక హయంబులు, వానివెనుక రథంబులు నుభయ పార్శ్వంబుల వీరభటసమూహంబులు సింహనాదంబులు సేయుచు నడిచిన. 41

తే. గంధగజహయరథభట ఘట్టనముల
సెగయు ధరణీపరాగంబు నిఖిలదిశల
భానుబింబంబుఁ గప్పె నంబరముతోడఁ
గర్దమంబయ్యె మిన్నేరు కలిసియపుడు. 42

వ. తదనంతరంబ పుండరీకాక్షుండును యదువృష్ణిభోజాంధకమహావరులు కదనోత్సాహులై మహాయుధంబుల ధరియించి తోడనడువ గజరథారూఢులైనబలభద్ర సాత్యకులును ప్రద్యుమ్నాది కుమారవర్గంబు నగణిత

ధైర్య హేమాచలోపమాన వీరభటులఁ గొల్వ ద్వైత
వనంబునకు వచ్చె నప్పుడు. 43

క. హరి పాంచజన్యమూదిన
శరధులు ఘూర్ణిల్లె భువనజాలము లెల్లం
దిరగెఁ నభమును బ్రెళ్లెఁ
ధరణీధరములు వడంకెఁ దారలు రాలెన్. 44

ఆ. శమనజుండు పాంచజన్యనాదము విని
యనికిఁ దరలి వచ్చె నచ్యుతుండు
కదనమునకు రెండు ప్రక్కన మీ రింక
ననుచుఁ జెప్పెఁ గౌరవాధిపునకు. 45

ఆ. అంతకన్న మును పె యతిబలాధికులైన
గురుని భీష్ముఁ గర్ణు గురుసుతులను
జూచి పలికె ధర్మసూనుండు కృష్ణుండు
కయ్యమునకు వచ్చెఁ గదసి యపుడు. 46

ఆ. ధర్మనందనుండు తమ్ములఁ గనుఁగొని
కయ్యమునకు వచ్చెఁ గంసవైరి
కయ్యమునకు మీరు ప్రక్కన లెండని
యనిన యన్నమాట కలరి యపుడు. 47

సీ. పాకారి యిచ్చిన భాస్వత్కిరీటంబు
చెలువు మీరంగ నౌదల ధరించి
యీశానుఁ డిచ్చిన పాశుపతాస్త్రంబు
ముదముతో దుతఁ గరమునను గూర్చి
జ్వలనునిచేఁ గొన్న చారుగాండీవంబు
బాహుదండంబునఁ బరఁగఁ జేర్చి

దేవేంద్రుఁ డిచ్చిన దేవదత్తంబును
హస్తాగ్రతలమున నమరఁజేర్చి
ఆ. మఱియును గపిరాజ మంజులధ్వజమును
ధవళఘోటకములు దనరగల్గి
బాణవితతిచేతఁ బరువడి శోభిల్లు
రథము నెక్కె విబుధరాజ సుతుఁడు. 48

క. హరిచే నాపదనొందక
దురమున విజయంబుగల్గి దోర్బలశక్తిన్
మరలుమని ధౌమ్యుఁ డింద్రజు
సరగున దీవించె నధిక సత్వాఢ్యుం డై. 49

వ. ఆసమయంబున. 50

క. గడగడవడఁకుచుఁ బెదవులు
దడుపుచు వెలవెల్లబాఱి ధరణీస్థలిపైఁ
బడియున్న గయునిఁ జేకొని
జడియకుమని వెన్నుజఱచి శక్రజుఁ డంతన్. 51

తే. గయుని యూశీరమునఁ జేర్చి కౌతుకమున
ధైర్యనిర్జరగిరి యనఁ దనరుచుండె
నార్తజనరక్షణోపాయుఁ డర్జునుండె
యనుచు వినువీథి నమరులు వినుతిసేయ. 52

క. అప్పుడు పాంచాలునిసుత
తప్పక యావిజయుఁజూచి ధైర్యమున ననెన్
గప్పుకొనె విష్ణుసైన్యము
లిప్పుడు నల్గెడలనేల యీనినభంగిన్. 53

క. కొంగునఁగట్టిన రత్నము
ముంగిటఁ జేకొన్న ధనము ముదమలరంగాఁ
దంగేటి జున్ను మనకా
యంగజ జనకుండతండె యరిదైయివచ్చెన్. 54

సీ. గ్రహగతిచాలక గహనభూములయందుఁ
దిరుగుచున్నాము దిక్కు లేక
కూరలుకూడుగాఁ గుడుచుచునుండఁగా
రారాని యాపద ప్రాప్తమయ్యె
ధార్తరాష్ట్రులచేత దారుణకృతముల్
తప్పెఁగదా యని తలఁచియపుడు
మనపాలివిధియును మన కిట్లు చేసెను
దప్పింపఁ దరమానె ధాతకైన
తే. దంతిపతివరదునకు గంధర్వునిచ్చి
యమితశుభములనందుమా యమరరాజ
తనయ! నీవెఱుఁగని నీతి ధరణిగలదె
యనిన ద్రౌపదిఁ గనుఁగొని యర్జునుండు. 55

సీ. భూరిసేనలతోడఁ బుండరీకాక్షుండు
కదిసిసన్నద్ధుఁడై కదలివచ్చె
నీవేళగంధర్వు నిచ్చుట యుచితంబె
వెఱచియిచ్చెననరె వీరవరులు
శరణుచొచ్చినవారి శత్రులకిచ్చిన
పాపాత్ముఁజూడరు ప్రాజ్ఞులెచట
వెఱపు నీ కేలొకో వెన్నునిసేనల
హతముచేసెద భీషణాస్త్రములను

తే. వట్టిమాట లింకేటికి వదల గయుని
హరుఁడు దిక్పతులిచ్చిన వరశిరములు
నాకుఁ గల్గుట యెఱుఁగవే నలిననేత్ర
జయముచేకొని యిటువత్తు సమ్మదమున. 56

వ. అని యిట్లు పాంచాలినోడంబఱచి తదనంతరంబున. 57

క. శమనజ మారుత నందను
లమరపతిసుతుండు కవలు నతిమోదమునన్
సమరోన్ముఖులై కదలిరి
విమలకనక రథములెక్కి వేవేగమునన్. 58

క. గురుఁడును గురుసుతుఁడును వెసఁ
గురుపతి ధర్మాత్మజులును గురువీరులతో
పరువడిగ నపుడు నడచిరి
ధరణీశులు తమ్ముఁగూడి తరలినడువఁగన్. 59

తే. శమనజుఁ డనంత విజయంబు శ్వసనసుతుఁడు
పౌండ్రకము దేవదత్తంబు ఫల్గునుండు
ఘనసుఘోషంబు మణిపుష్పకంబు కవలు
చెలఁగి పూరించిరి మురారిసేన గలఁగ. 60

వ. అప్పుడు దారకుండు దైత్యారిం జూచి పాండునందనులు ఘోరాటవిం జరియించుచు నిడుమలంబడుచున్నవారు వారలకు నీరథగజవాజినికరంబు లెక్కడివని యడిగినఁ బుండరీకాక్షుం డిట్లనియె. గయుని నిమిత్తంబున మనకు నర్జుసునకుఁ గయ్యంబుగలుగు ఔఱంగి నారదమునీంద్రుండు వేదండపురంబునకుంజని యీవృత్తాంతంబంతయు ధృత

రాష్ట్రున కెఱింగించి ఫల్గునునకు సహాయంబు గావలయు ననిన దుర్యోధనుండు సంతోషభరితస్వాంతుం డగుచు నర్జునునకు సహాయంబుగాఁబోయి కృష్ణాదియాదవుల నిర్జించి కుంతీసుతులం బరిమార్చి రాజ్యంబంతయు నేక చ్ఛత్రంబుగా నేలెద ననుచుఁ దలంచి ద్రోణాచార్యాది యోధులను సమస్తదేశాధీశ్వరులను గూర్చుకొని కుటిల మానసుండై వచ్చినాఁడు. పాండవు లది తెలియనేరరు, ఈ వచ్చిన మహాయోధులం జెప్పెద నాకర్ణింపుము. 61

సీ. కాంచననిర్మిత కమనీయకలశాంక
ఘనకేతనమువాఁడు కలశజుండు
పంచాస్యలాంగూల భాస్వత్పతాకంబు
వాఁడు ద్రోణాచార్య వరసుతుండు
ధర్మగోవృష కాంతి నిర్మలభాసుర
వర తేజుఁడై నట్టివాఁడు కృపుఁడు
లలితాబ్జసత్పత్రికల్పకపతాకావిహా
రంబువాఁ డెన్న ధర్మతనయుండు
తే. పవనసుతకేతనమువాఁడు ఫల్గునుండు
పరుషవిషధరాంకమువాఁడు కురువిభుండు
తాలకేతుండు భీష్ముండు తలఁపనీరు
భూరియుద్ధవిశారదుల్ వీరవరులు. 62

క. ఈశ్వర వర జనితుండా
యశ్వత్థామను జయింప హరునకు వశమా!
శాశ్వత సద్గుణుఁడును స
ప్తాశ్వప్రతిమాన తేజుఁ డాహవభూమిన్. 63

క. వీరుఁడు ద్రోణసమానుఁడు
భూరివిశారదుఁడు బలుఁడు పురహరునైనన్
బోరఁ జయింప సమర్థుఁడు
ధారుణిఁ గృపు నెన్నఁ దరమె ధాతకునైనన్. 64

తే. సకలశస్త్రాస్త్రనిపుణుండు సాహసుండు
సమరవిజయుండు సత్కులసంభవుండు
అతనితోఁ బోర శక్యమే హరునకైనఁ
గౌరవుల కెల్లను గురుండు కలశజుండు. 65

ఉ. ఇనజుఁడు దివ్యతేజుఁడు దిగీశసురేంద్రులు వచ్చి పోరిరే
నని మొన గెల్చు వీరుఁడు మహారణశూరుఁడు బాహువీర్యుఁ
డా, యినసమతేజుఁడున్ గువలయేశ సుకీర్తివిశాలుఁ
డెన్నఁగా, ఘనభుజుఁ డీతఁ డేవినుము కర్ణుఁడు దానగుణ
ప్రపూర్ణుఁడున్. 66

తే. వినుము సంగర శూరుండు వీరవరుఁడు
ఘనగదాయుద్ధకుశలుండు కౌరవేంద్రుఁ
డతనితోఁ బోర శక్యమే యవనిపులకు
యోధవరులందు మేటి సుయోధనుండు. 67

తే. సమరవిజయుండు భీముండు సాహసుఁడగు
నతఁడు నెఱి యోధవీరుఁడౌ నస్త్రగురుఁడు
సత్యవచనుండు సుజ్ఞానచక్రవర్తి
ప్రళయకాలంపు హరుఁ బోలుఁ బ్రధనమునను. 68

వ. అని యిట్లు కృష్ణుండు దారుకునకుం జెప్పి పాంచజన్యంబు
పూరించినఁ బాండవులు తమతమ శంఖంబు లొత్తిన సకల

దిశలుపగిలె, వార్ధులు ఘూర్ణిల్లె, నుడుగణంబు రాలె, సర్వ
మహీమండలికంపించె, పర్వతంబులల్లాడె. ఆసమయంబున
నుభయదళంబులు విరసంబులాడుచు వెడబొబ్బలిడుచు
నార్చుచు అట్టహాసంబు సేయుచు యుద్ధసన్నద్ధులై వడిం
గవిసి కాల్బలంబు కాల్బలంబును, రథంబులురథంబులను,
తురంగంబులుతురంగంబులను, గజంబులుగజంబులను
దాఁకి ద్వంద్వయుద్ధంబు సేయ నప్పుడెగసిన ధరణీపరాగంబు
తపనబింబంబుఁ గప్పి యన్యోన్యఘాతజనితరక్తసిక్తంబై
యడంగు నప్పుడు. 69

క. వీరభటులు రాహుత్తులు
వారణముల పైకివచ్చు పరబలవంతుల్
బోరున రథికులరథికులు
ధారణి కంపింప నుభయదళములుఁ బోరెన్. 70

క. ఒక్కొక్క వీరవంతుని
పెక్కండ్రును జుట్టుముట్టి బెట్టుగఁ ధరపై
స్రుక్కంగ మొత్తిరివెవఁగ
నక్కజముగ దొమ్మిజగడ మధికముగాఁగన్. 71

సీ. వెనుకైన శత్రుల దునిమివైచెడివారు
దొలఁగక విమతులఁ దునుమువారు
పగతుల శిరములు పగులఁగొట్టెడివారు
మొనసినవైరుల మోఁదువారు
నిలిచివిరోధుల నిగ్రహించెడివారు
తివిరి యహితులను ద్రెంచువారు

కడఁగి ప్రత్యర్థులఁ గలయఁద్రుంచెడివారు
గదగొని రౌతులఁ గలఁచువారు
తే. నగుచు యాదవకౌరవు లతిరయమునఁ
గదిసి యత్యంతముగ్రులై కదనమునను
ధీరులై పోరి రప్పుడు దిగులులేక
విస్మయం బంది చూచిరి విబుధవరులు. 72

వ. ఆసమయంబున. 73

ఉ. కురుపతికర్ణుఁడుం గృపుఁడు కుంభభవాత్మభవుండు నుగ్రులై
మురహరుసేనపైఁ గదిసి ముప్పిరివోవ శరంబు లేయఁగా
సురములు గాడిపాఱగను నొయ్యన నిల్వఁగ లేక భీతిచే
వరుసను బాఱిపోయి యదువల్లభుమ్రోలను నిల్చిరందఱున్.

వ. అపుడు మురాంతకుండు యదుసైన్యంబుల నిలుమని
నిలువరించి సేనాసమేతుఁడై బలభద్రసాత్యకులతోడ రథం
బురవడించి కురుసైన్యంబులం జుట్టుకొని. 74

సీ. రథములఖండించి రథికులఁ బరిమార్చి
సారథులను బట్టి సంహరించి
గజముల నిర్జించి ఘనహస్తిపులఁగూల్చి
పెక్కండ్రుయోధుల పీచమణఁచి
హయముల మడియించి యారౌతులనుగూల్చి
యెదురొడ్డు భటులను మదమడంచి
గుంపులు గాఁగూడి తెంపుతోడుతవచ్చు
కాల్బలంబులను జీకాకుచేయు

తే. శౌరిగని హతశేషులు చాలబెగడి
కాలునిలువక సురికి యక్రూరవేంద్రు
కడకుఁజనిఁజూచివారల కరుణచేత
నాదరణమునఁ గురుపతి యనికి నడచె. 75

క. కురురాజన్యునిఁబాయక
గురుసుత గాంగేయ కర్ణ కుంభజముఖులున్
శరబాణాసనధరులై
దురమునకుం జనిరి యధికదోర్బలశక్తిన్. 76

ఉ. కౌరవరాజశేఖరుఁడు కంసవిభేదనుఁజూచి యుగ్రుఁడై
దారుణశస్త్రజాలములఁ దద్దయువక్షము గాడనేసినన్
సారసనాభుఁ డల్గితనశార్ఙ్గమునందున వాడితూపులన్
బోరున నొవ్వనేసెఁ గురుభూపతి నాతని సేనలన్నిటన్. 77

సీ. విబుధ నదీజుండు విపులాంబకంబులఁ
గుంభజతనయుండు గురుశరములఁ
గలశజుండు కెరలి ఘనసాయకంబుల
శరచాపచయముల శక్తికృపుఁడు
దినమణిసూనుండు దివ్యబాణంబులఁ
బెక్కండ్రు యోధులు పెనుములుకుల
భూపాలకశ్రేణి భూరిమార్గణముల
నిసితాంబకంబుల నిఖిలభటులు
తే. కృష్ణుమీఁదను చెలరేఁగి కినిసియపుడు
స్వాతిగతుఁడైనశుక్రుని ఖాతినస్త్ర

శస్త్రవర్షంబు గురియింప చక్రధరుఁడు
ముక్కలుగఁజేసె మార్గణపుంజములను. 78

వ. తదనంతరంబ. 79

ఉ. ఘోరశరంబులేసెవడి గోపకులాగ్రణిమీఁద మెండుగా
ధీరుఁడు నాగకేతనుఁడు తెంపుగ నంగములందు నేసినన్
బోరున నెత్తురొల్కఁగను బూవులగుత్తులతోడనొప్పునా
బూరుగరీతినొప్పె యదుపుంగవుఁడప్పుడు ధారణీస్థలిన్.

సీ. నాగకేతనుజూచి నలినాక్షుఁ డుగ్రుఁడై
భూరిమార్గణముచేఁ బూనిపలికెఁ
బొట్టక్రొవ్వుననీవె పోరికినేతెంచి
కలపఁజూచెదునన్నుఁ జెలఁగియిపుడు
మొనరఁబట్టినయంత యులికిచచ్చెదవీవు
నీపౌరుషంబెంత నేఁడుచూడ
సిగ్గిల లేదు నీపగ్గెవల్లెదుదుంగు
నవలకున్నను నేఁడు ప్రధనభూమి

తే. యీశరంబున ద్రుంతును నీశిరంబు
ననిన ధృతరాష్ట్రతనయుండు నాగ్రహమునఁ
బ్రళయకాలార్కబింబంబుపగిదినుండి
కనులనిప్పులురాలంగ ననియె నపుడు. 81

క. భూపతిని గావు మాతో
గోపాలక పోరనీవు గురుశరముల నీ
యేపణఁగించెద నన విని
శ్రీపతి యయ్యవసకోప చిత్తుండగుచున్. 82

క. కడువేగంబునఁ గృష్ణుఁడు
దడయక కురుపతిని రథము తత్సారథినిన్
బడ నేసె ఘోరశరములఁ
బుడమిన్ విందానువింద భూపతు లంతన్. 83

క. రారాజు తమ్ములును వడి
ధారణి గంపింపవచ్చి దైత్యధ్వంసిన్
భూరిశరంబులఁ గప్పిన
నారాయణుఁ డపుడు వాని నలినలి చేసెన్. 84

తే. మఱియు వారల రథముల హయలకరుల
సారథులఁ గేతనంబుల సమరభూమి
గడఁగి పడవేసె నప్పుఁ డాకంసహరుఁడు
విశిఖముల నిర్జరావళుల్ వినుతిసేయ. 85

ఉ. సారసబాంధవాత్మజుఁడు సాత్యకిగాత్రమునందు మెండుగా
ఘోరమహాస్త్రజాలములఁ గ్రొంకక నేసిన నాతఁ డుగ్రుఁడై
వారిజమిత్రడింభకుని వక్షమువాడిశిలీముఖంబులన్
బోరున నెత్తురుల్ గురియ భూస్థలి వ్రాలఁగ నేసె ధీరుఁడై. 86

క. తెలివొంది మిత్రసూనుఁడు
చలమున సాత్యకిని దాఁక జడియక నతఁడా
జలజాప్తపుత్త్రు వక్షము
బలుసాయకములను వ్రచ్చె బాహాశక్తిన్. 87

తే. తరిమి సాత్యకిచేతి యస్త్రములువిల్లు
దునియలుగ నేసె ఘనమైన తూపుచేత

నతఁడు వేఱొకవిల్లంది యర్కసుతుని
భీషణశరంబులను నేసె బిట్టుగాను. 88

వ. ఇవ్విధంబున నాయిర్వురు నుభయసేనలంగల దండిమగ
లును నధిక సంరంభంబున సిద్ధచారణగంధర్వాదులు
చూచి పొగడుచుండఁ బోరు సమయంబున. 98

క. దనుజారి శార్ఙ్గమెక్కిడి
ఘనశరసంఘములమిగులఁ గడుఁగోపముతో
వినువీథిసురలు పొగడఁగ
నినతనయునిగూల్చెనప్పు డిలబలశక్తిన్. 90

క. నందకుమారుని బలముల
నందుంగాత్రంబులందు నతిరోషముతో
మందాకినీతనూజుఁడు
చిందరలై పోవ నేసె శితభల్లములన్. 91

తే. ఆపగాసూనుఁడు నిశాచరారియురము
శరవితతినేయ రుధిరంబు సందడింప
నతఁడు మోదుగు పూచిన యందమునను
చూడఁగానొప్పె నిర్జరుల్ చోద్యమంద. 92

క. హరికోపంబున శంతన
ధరణీరమణాంగభవునిఁ దత్సారథినిన్
దురగము వరరథమును వెస
శరశతమునఁబడఁగ నేసె సంగరభూమిన్. 93

ఉ. శరగురుసూనుఁ డచ్యుతుని సారథినిన్ జతురాంబకంబు
లన్, అరదము పంచబాణముల నశ్వములన్ బదియాఱు

తూపులన్, ఇరువదియమ్ములన్ ద్విజకులేశపతాకము వేయ
నన్నిటిన్, బోరిఁబోడిచేసె మాధవుఁడు భూరిమహోగ్ర
శిలీముఖంబులన్. 94

ఆ. ద్రోణసుతుఁడు కెరలి దొడ్డనారసముల
వెంటనేయఁగల్వె వెన్నునురము
దానికలిగిమిగుల దారుణాకృతితోడ
ద్రౌణిమీఁదఁగడఁగి దానవారి. 95

క. అరదంబు దునిమిసారథి
బరిమార్చియు హరులగూల్చి బలుకేతనమున్
విఱిచి తనమీఁదఁ గవిసిన
కురుబలములఁ గీటణంచి గురుసుతుఁదరిమెన్. 96

క. విరథుఁడయి ద్రోణపుత్త్రుఁడు
మఱియొకరథమెక్కి నిశితమార్గణములచే
హరి బలరాముని సాత్యకి
నురములు భేదింపనేసె నురుభుజశక్తిన్. 97

క. గురుసుతుఁ డేసిన సునిశిత
శరజాలము లెక్కగొనక సమరావనిలో
హరి గురుసుతు నొకశరమున
సరథముతోఁ దొలఁగనేసె సక్రోధుండై. 98

తే. రథముపోయిన వేఱొక్క రథమునెక్కి
గురుకుమారకుఁ డుగ్రుఁడై గోపవీరు
తురగరథకేతనంబుల సురుశరముల
చేతఁ గప్పెనుగ్రుఁడై శ్రీధరుండు. 99

క. ఆశరముల నన్నింటిని వే
యాశుగపంచకముచేత నతిరోషముచేఁ
గేశవుడుం దుత్తునియలు
చేసితఱిమె గురుకుమారు సేనలనెల్లన్. 100

వ. తదనంతరంబ. 101

క. గురు కృపు లశ్వత్థామ య
మరరాజతనూభవుండు మారుతసుతుఁడుం
గరవాలాద్యాయుధములఁ
గరములఁ గీలించియపుడు కదిసిరి హరిపై. 102

క. సారథి నైదుశరంబుల
నాలుమహోగ్రాస్త్రములను హయములశిరముల్
భూరిశరంబుల హరిపై
ధీరతనాచార్యుఁడేసె దివిజులు వొగడన్. 103

వ. మఱియు ధనురాచార్యుండును దత్సుతుండును భీమార్జును
లును జలంబున బలభద్రసాత్యకుల యదుబలంబుల తురం
గంబుల గప్పుకొని ఒక్కొక్కనిమేన నెడలేక బలుబాణం
బుల నించిన భయభ్రాంతు లయి చిత్రపటంబులచందంబునఁ
జేష్టలు దక్కియున్న సమయంబున. 104

ఆ. ద్రోణుమేననొక్క దొడ్డనారసమును
సాయకత్రయమున స్యందనంబు
తురగములనుసూతు శిరమును బడనేసె
బాణపంచకమున దానవారి. 105

తే. శస్త్రగురుఁడు మహోగ్రుఁడై శౌరిమీఁద
నస్త్రవర్షంబు గురియింప నచ్యుతుండు
వానినన్నిఁటి ఖండించి వసుధపైని
మూర్ఛనొందఁగఁజేసెను మురహరుండు. 106

వ. అప్పుడు. 107

క. హరిఁజూచి భీమసేనుఁడు
కరమున గదఁ బూనివచ్చి ఘనరౌద్రమునన్
మురహరు తేరును శరమును
ధరపైఁ దుత్తుమురు జేసె దర్పంబలరన్. 108

తే. రథవిహీనుఁడై వేఱొక రథము నెక్కి
రాక్షసారాతి కీచకారాతిఁజూచి
యుగ్రకోపియై శక్తిచే నురమునాట
నేయఁ స్రుక్కకయుండె నవ్వాయుజుండు. 109

వ. ఇట్లు కదలకయున్న వృకోదరుం జూచి హరి యిట్లనియె.

క. తిండికి మిక్కిలి ఘనుఁడవు
భండనమున గౌరవుగావు బ్రాహ్మణయిండ్లన్
బండెడు కూడెత్తుక తిని
కండలు పెంచుకొని బ్రతుకు కదలుము భీమా! 111

క. మండలనాథులయిండ్లన్
వండుచు నీవుండఁకిపుడు వరయోధువలెన్
దండిమెఱసి వచ్చితి నీ
భండనమిది యేలనీకుఁ బోవని చెపుమా! 112

క. అని యిట్లు కృష్ణుఁ డాడిన
విని యౌవనాత్మజుండు వెన్నునితోడం
బెనలములో ఘృత మిడుగతి
మనమెఱియగ మండిపలికె మాధవుతోడన్. 113

క. నాపిడికిటిపోటున నీ
యేపణఁగించెదను నిల్వు మీశుఁడు నీకున్
బ్రాపకుఁడయి యిటవచ్చిన
గోపాలక పోవనియ్య గురుభుజశక్తిన్. 114

వ. అని వృకోదరుండు దందహ్యమానమానసుండై ప్రళయ
కాలాగ్ని రుద్రునివోలె మండిపడుచు నిశితఖడ్గదాధరుం
డగుచుఁ గమలాక్షురథంబు మీఁదికిం లంఘించి యాతని
వక్షంబు బెట్టుగఁ దనముష్టిచేఁ బొడువ దానికిం జలింపక
మాధవుండు భీమునియురంబుం బెడిదంబగుశక్తిచేవేయ
నతఁడు భిన్నవక్షుండై స్రుక్కి నిలువనోడి రథంబు డిగ్గి
పోవం గాళులాడకయున్న సమయంబున రామసాత్యకులు
సింహనాదంబులు సేయుచు వచ్చి భీమసేనునిపైఁ గవిసి
నిశితశరంబులఁ బ్రయోగింప వానినన్నిఁటి నొక మహోగ్ర
భల్లంబునం దునిమి సాత్యకి శిరంబుఁ దన గదచే మోఁదిన
నతండు మూర్ఛితుండై భూమిపై వ్రాలె నంత నచ్యుతా
గ్రజుండు భీముని శిరంబుఁబట్టి పెనంగిన బవనతనయుండు
వడిం దప్పించుకొని నీలాంబరు నురంబునడచి యావలం
జని యాదవులం బట్టుకొన్న బెబ్బులిం గని పోవు లేళ్లవలె
యాదవులు మాధవు మఱుగుఁ జొచ్చిరి. అప్పుడు కృపా

శ్వత్థామార్జునులును భీమునకుఁ దోడై చండకాండ
జాలంబులు మాధవరామసాత్యకులమీఁదఁ బ్రయోగించి
యాదవభటుల నొక్కొక్కని మేన నిండారుగా వాడి
శరంబుల నించి రథికులం ద్రుంచి రథంబుల విఱిచి, యేచి
నడచిన పుండరీకాక్షుండును బ్రళయకాలానలోపమానుం
డగుచు. 115

తే. గురుని నాలుగుశరములఁ గూలనేసెఁ
గృపునిపంచశరంబులఁ గీటణంచె
గురుతనూజుని నొక్కటఁ గూలనేసె
సరసిజాక్షుండు భీషణ సాహసమున. 116

ఆ. గాడ్పుకొడుకు కెరలి కామపాలుని తేరు
విఱిచి సూతుమోఁది వీఱితతులఁ
దోలి వానిశరము తునియలుగాఁ జేసి
గదను బొడిచె హరిని ముసముతోడ. 117

క. రాముఁడు పటురోషంబున
భీముని వక్షంబు వాఁకి బెట్టుగ గదచేఁ
దామసమందఁగ వేసిన
నామారుత సుతుఁడు దెలిసి యతిమత్సరుఁడై. 118

సీ. కోపించి గోత్రంబుఁ గొనివచ్చి భీముండు
హరిపైన వేసిన హలధరుండు
వజ్రబాణముచేత వ్రయ్యలుగా నేయ
బహురోషయుక్తుఁడై పవనసుతుఁడు

భూజములఁ బెకలించి రాజులపై వేయ
శితశస్త్రములఁ ద్రుంచె సీరపాణి
గంధవాహసుతుండు ఘనశక్తి వైచిన
ముత్తునియలు చేసె ముసలి కెరలి
తే. మఱియు నీరీతి నిద్దఱు మచ్చరించి
యిలకు లంఘించి మిక్కిలి యేపుమించి
గజముగజమును దాఁకెడి కరణిదోఁప
భూరిసాహసములతోడఁ బోరిరపుడు. 119

వ. ఆ సమయంబున. 120

క. మనమున మారుత సూనుఁడు
తనసుతుమదిలోనఁ దలఁపఁ దద్దయు వేడ్కన్
దనుజభటానీకముతోఁ
జనుదెంచె ఘటోత్కచుఁడు జనకునికడకున్. 121

వ. వచ్చి పాండుతనూజులకు నమస్కరించి ముకుళితకరకమలుండై యేనిమిత్తంబున నన్నుం దలఁచితిరి నేఁజేయవలయు కార్యంబేమని యడిగిన ధర్మజుండు కృష్ణార్జునులకు గయునివలనఁ గలిగిన కలహంబు తెఱంగంతయు నెఱింగించి నీవు బలంబులతోడఁ బుండరీకాక్షుని సేనల సంగరంబునం జయించి రమ్మనిన నొడంబడి రణోన్ముఖుండై తన బలంబులం గూర్చుకొని వెక్కసంపుమాయలచేత యదువృష్ణి భోజాంధక ప్రముఖయోధులం దలఁపడి తద్దళంబుల విదళించుచు గంధసింధుర హయములఁ గూల్చుచు బెట్టుగాఁ బోరాడఁదొడంగె. 122

సీ. గాఢాంధకారంబు కల్పించె నప్పుడు
మెండుగా దిశలెల్ల నిండుకొనఁగ
శైలముల్ పెకలించి చలమునఁ పైనేసి
యంబుదంబులరీతి నార్చుమిగులఁ
బిడుగులచందాన ఫెళఫెళ మ్రోయుచు
బ్రహ్మాండభాండముల్ పగిలిపోవ
వెన్ను నిసేనల వెన్నంటి బెట్టుగా
నంతఱఁ గూల్చెనా యలఘుబలుఁడు

ఆ. గొల్లవాని కేలకో గద కయ్యంబు
చల్ల పాలు నెయ్యి చాలనమ్మి
ఆలకదుపు నేలి యార్జించు ధనమెల్లఁ
బార్థివులకు నిచ్చి బ్రతుకవలయు. 123

వ. అనిన నిర్జర వైరిం జూచి మురసంహారుండు తన దివ్యా
స్త్రంబుల వింటం బూనినప్పుడే ఖండించి యా దనుజా
ధీశుండు మహీజంబొండు మాధవుపైవైవ దాని భూమిపై
బాణంబుల ద్రొళ్ళనేసి మాధవుండు పర్వంబున మించిన.127

ఉ. కోపమునన్ ఘటోత్కచుఁడు కోయనియార్చి మహీధరం
బునా, గోపకుమారు మీఁదఁబడఁ గొబ్బున వైచిన దాని
నప్పుడే, శ్రీపతివజ్రబాణమున శీఘ్రమె ద్రుంపఁగనంత దాన
వుం, డేపున సాలవృక్షమున నేసెను మాధవురొమ్ము నొ
వ్వఁగన్. 124

ఉ. ఏసిన నప్పుడచ్యుతుఁ డపీనరుషన్ దనుజేశుపాదముల్
వాసిదొలంగ భూస్థలిని వ్రాలఁగ నేసె శిరోముఖంబులన్

రోసి సురారి యాహరిని రొప్పుచు వచ్చి యురంబు దాఁకినన్
గేశవుఁ డుద్ధతిన్ గనలి కీచకవైరితనూజుఁ దన్నినన్. 125

చ. దనుజుఁడు రాక్షసాంతకుని దర్పమణంచెద నంచునుగ్రుఁడై
కసుఁగవనిప్పుకల్ గురియఁ గాఁదగనచ్యుతు డాఁకిధీరతన్
దునియలు చేసిస్యందనముఁ ద్రోలెనుసారథి ఘోటకంబులన్
వనరుహపత్త్రలోచనుఁ డవారితచండమహోగ్రకోపియై. 126

మ. కరముల్ మస్తకముల్ ముఖంబుగళముల్ గర్ణంబులున్నా
సలున్, జరణంబుల్ వదనాళిఁబెన్నురములున్ జానుల్
భుజాపీఠికల్, మురసంహారుఁడు నజ్జునజ్జుగగదన్ మోఁదెన్
మహాక్రోధియై, పఱచెన్ రాక్షసమూకనల్గడలకున్ బ్రాణాళి
పైనాశ చేన్. 127

వ. అప్పుడు హరింజూచి సమీరసూనపుత్త్రుం డుగ్రాకారుండై
యిట్లనియె. 128

శా. పోనీయన్ యదునాథయింకవినుమా పోకార్తనీసేనలన్
సూనాస్త్రారి సహాయుఁడైన ననిలో శూలంబుచే నిప్పుడే
ప్రాణంబుల్ వెసఁబుచ్చుకున్నమఱి నేరక్షశ్చమూభర్తనే
రా నాబాహాబలంబు చూడుమనిఘోరాకారుఁడై యా
ర్చుచున్. 129

క. హరిపై శూలము వేసిన
మురసంహారుండు దాని ముత్తునియలుగా
సురుశరియుగ్మము చేతను
బరువడిఖండించి వైచి బాహాశక్తిన్. 130

వ. అప్పుడు. 131

తే. అట్టహాసంబు లొగిచేసి యసురవరుఁడు
ఘోరబాణంబు వింటను గూర్చినిల్చి
రాక్షసేంద్రుండు ఘనపరాక్రమముతోడఁ
బద్మలోచను వీక్షించి పలికె నపుడు. 132

సీ. పోనీయ నిన్ను నంభోరాశిఁ జొచ్చిన
మేదినీధరములో మెలఁగనియ్య
నవనీతలము క్రింద నణఁగియుండఁగనీయఁ
బురుషసింహుఁడవైనఁ బోవనియ్య
గుఱుచబుద్ధులు పూనఁగొనసాఁగఁగానియ్య
బాపడ నే నన్ను బ్రదుకనియ్య
నడవులకరిగెద నన్నను బోనియ్యఁ
దీర్ఘయాత్రలకైనఁ దిరుగనియ్య
తే. ఘనప్రబుద్ధుఁడ నన్నుఁ గదలనీనుఁ
గలికితనమున వచ్చిన గర్వమణఁతు
నాకు సరివాఁడవే నీవు నరుఁడవెన్న
రాక్షసులతోడి పోరేలరా? మురారి! 133

క. నరుఁడవు నీవౌదువు గద
నరులను భక్షించువాఁడ నావాఁడుగదా!
యెఱుఁగక యూరక పోరెదు
జరగుఫలం బేమినీకు సంగరమేలా? 134

వ. అని యివ్విధంబునం బలుకుచు నానరాంతకుం డత్యున్నత మహీధరంబులు దానవాంతకుపైనేయు నప్పుడు వాని నన్నింటినిఁ దునుకలుగావింప నిలింపవైరి యచ్చటి భూరు

హంబులెల్ల సమసినంజూచి గిరులు పెకలించి యగ్గిరిధరుపై
వైవ మురహరుండు వజ్రబాణంబున వానినెల్ల పొడిచేసిన
నరభోజనుండు శరచాపధరుండై యిట్లనియె. 135

సీ. జంభారి చేనున్న దంభోళికన్నను
నాయస్త్ర మెక్కుడు నలిననాభ
పార్వతీరమణుని ఫాలాగ్నికంటెను
నధికంబు నాబాణ మంబుజాక్ష
కాలాంతకుని చేతి కాలదండముకన్న
ఘనము నాకాండంబు కమలనయన
పరమేష్ఠి చేనుండు బ్రహ్మాస్త్రమునకన్న
నాశర మెక్కుడు నాగశయన
తే. అనుచుఁ గోపించి దైత్యుఁడా హరియురంబు
నొవ్వ నేసిన దివిజారి యొడలినిండ
వాడితూఁపుల నిగుడింప వాఁడుగినిసి
చాపమున సాయకమునుంచి శౌరి జూచి. 136

సీ. సురలఁజూచినరీతిఁ జూడకు నాకు నే
శ్వరులము వికచాబ్జపత్రనేత్ర!
దావానలములోన దలఁకొని శలభంబు
వడెడుకైవడి నీవు వచ్చితిప్డు
డీబాణవహ్నిచే నిలమీఁద నిను గూల్తు
గర్వంబు నీకేల కడకుఁదొలఁగు
చలపట్టి నిలిచిన శరములఁ బడవైతు
నాతతశక్తినేఁ దవనిలోన

తే. అనుచుఁ గ్రూరశరం బేయ నచ్యుతుండు
దాని నవలీల నణఁగించి దారుణాంబ
కమును పై నేసి వేగమ కంసవైరి
యపుడు పడవైచె నాతని నవనిమీఁద. 137

క. ఘోరాకారుఁడు క్రూరుఁడు
మారుతిసూనుండు భూమి మడిసినయపుడే
ధారుణి గిరు లహికూర్మము
వారణములు నెల్ల వణఁకె వరభారమునన్. 138

తే. కవలు ప్రద్యుమ్నపుష్కరుల్ కదిసియపుడు
చండచాపావళులతోడ దండి మెఱసి
యవని గంపింపఁ బోరిరి యద్రియద్రి
దాఁకుగతి వెన్కదీయక ధైర్యమూని. 139

క. ఘనరోషంబున మాద్రీ
తనయులు చటులాంబకములు తళతళ మెఱయన్
వనజాక్ష సుతుల నేసిరి
చను మొనలును గాడిపఱచి జగతిం గ్రుచ్చెన్. 140

వ. ఆ సమయంబున. 141

సీ. ప్రద్యుమ్నపుష్కరుల్ బహురోషయుక్తులై
బాణాసనంబుల బాణతతులఁ
జేర్చి కవలమీఁదఁ జెలరేఁగి వైచిన
వారును నవియొక్క వరశరమున
తునుకలుగాఁ జేసి దోర్బలశక్తిచే
నలినాయతాక్షు తనయులమీఁద

నిశితాంబకంబులు నిండారఁగా వైవ
నవియెల్ల నఱకిరి యాక్షణంబె
తే. మఱియు రథముల దిగివచ్చి మచ్చరమునఁ
గదిసితనువులు శిరములు గదలనడఁచి
హరిసుతులు నేలఁబడనీడ్చి రఱచిపట్టి
రొమ్ముపైనెక్కి శరముల గ్రుమ్మిరపుడు. 142

క. తాలాంకుఁడు శ్రీపతియును
బాలురకడ్డంబువచ్చి వడివడి మాద్రీ
బాలుర శరముల ముంచిన
నాలో బలరామునేసి రతిదర్పితులై. 143

వ. అంత. 144

తే. ప్రళయకాలాంతకునిరీతిఁ బరిఘవిల్లి
యచ్యుతాగ్రజుఁడల్గియా యస్త్రతతుల
దునియలుగనేసె ఘనమైన తూపుచేత
మాద్రితనయులపైఁబడి మచ్చరమున. 145

క. కరికరి హరిహరి గిరిగిరి
పోరిఁబోరి పోరాడురీతి భుజబలశక్తిం
దఱచుగ రాముఁడు మాద్రీ
వరతనయులుఁ బోరఁజూచి వాయుజుఁడలుకన్. 146

క. చిచ్చునకు గాలితోడై
వచ్చినగతి ధనువుఁబూని పటుతరశక్తిం
మచ్చరమెదఁ బెనఁగొన ని
వ్వచ్చుని యగ్రజుఁడువచ్చె వసుమతివణఁకన్. 147

గాలునిగతి నాభీముఁడు
నేలంబడఁ ద్రోచ్చెనతని నెమ్ములు విఱుగన్. 159

వ. ఇట్లు మహాబలపరాక్రము లైనకృష్ణార్జునాగ్రజులు దంద
హ్యమానమానసులై యరుణాయమాననేత్రాంచలు లై
హుంకరించుచు నొండు గఱచుచు మేనులు పెంచి యట్ట
హాసంబులుసేయుచు భూనభోంతరాళంబులు నిండ శేష
దిగ్గజకూర్మంబులు చలింప నభంబుపై భూతంబులు
గంపింప నిరువురుం గవిసి సారెసారెకుం బెనంగి మేరు
మందరభూధరంబులు వడిందాఁకుచందంబున నన్యోన్య
జయకాంక్షలచే కరంబులు కరంబుల పాదంబులు పాదం
బులఁ బెనుచుకొనుచు ముష్టిఘట్టనలు సేయుచు ధరణీ
పరాగంబులు నెగయంబడుచు లేచుచు పట్టినపట్టువదలక
గజకచ్ఛపంబుల విధంబున పోరు సమయంబున. 160

ఉ. ధీరుఁడు సాహసుండు బలదేవుఁడు భీముఁడుఁ బోరజూచి
యా, వారిజపత్రలోచనుఁ డవారితదుర్ఘట భీమకోపియై
ఘోరశరవ్రజంబునను గూలఁగనేసె సమీరసూనునిన్
భూరిబలాఢ్యులంగనల భూమినిగూలఁగ నేసెనాఱిటన్. 161

వ. ఆక్షణంబున హతశేషులు వేగ చని యర్జునకిట్లనిరి. 162

సీ. రారాజుచచ్చె సురనదీసుతుండీల్గె
ద్రోణుండు గడఁచెఁ గర్ణుండుగూలె
బెద్దనిద్దురవోయె భీష్ముండు భీముండు
నకులదుశ్శాసనుల్ నాశమైరి
కలశజసూనుండు కాలంబుచేసెను
గృపసహదేవులు కెడసిరనిని

సకలరాజశ్రేణి సమసెను బోరిలో
మారుతపుత్రుని మదమణంగె

తే. గజహయావళు లెల్లను గంతుకొనియె
సర్వరథభటవర్గంబు సమసిపోయె
నేమి చెప్పుదు మేమింక నింద్రతనయ!
యంబుజోదరు తీవ్రబాణాగ్ని చేత. 163

వ. అని చారులువిన్నవించిన విజయుం డత్యంతకోపోద్దీపితుం
డై కృష్ణునిపైం గవిసెనప్పుడు. 164

మ. బలభద్రాచ్యుత సాత్యకుల్మొదలుగా బాహాబలాటోప్యులై
బలభిత్సూనునిఁ జుట్టుముట్టుకొనిబల్ బాణంబులన్ వైచినన్
జలనంబందక వానినెల్లఁదునిమెం జండాంశుకాండంబులం
బలుయోధావళి గర్వముల్ గడపెనప్పార్థుండు సక్రోధుఁడై.

వ. ఇవ్విధంబున నర్జునుండు ప్రయోగించిన బాణానలజ్వాల
లకుఁ దాళలేక యదువృష్ణిభోజాంధక రామసాత్యకి
యోధవరులు దందహ్యమానమానసులై కాలదండ
ధరాకారులై సకలాయుధంబుల ధరించి సింహనాదంబు
లెసంగం గవిసిన విజయుండు హిమాచలంబుచందంబున
నిలిచినం జూచి విజృంభించి వజ్రనిభంబులగు నిశితబాణా
స్త్రంబులం గప్పిన నప్పాండురాజతనయుం డనర్గళప్రవా
హంబులైన శరంబుల నన్నింటి నొక్కొక్క ఘోరనిశితా
స్త్రంబునఁ దుత్తునియలుగాఁ జేసి యదుబలంబునఁ బ్రలం
బాదిసాత్యకుల మీఁద నగణితదివ్యాస్త్రంబు లేసిన వార
లత్యంతభయాక్రాంతులై నిలిచి రప్పుడు. 166

క. విచ్చలవిడి నిలిచిరి వి
వ్వచ్చునిశరజాలములకు వణఁకుచు నిలపై
విచ్చి వెస యదుబలంబులు
చెచ్చెఱఁ బాఱంగఁజూచి చిడిముడిపడుచున్. 167

క. పదపడి కృష్ణాగ్రజుఁడు
న్మదుఁడై వెసవచ్చి ప్రథన మహిలో నిను నీ
గద చేఁ గూల్చెద నర్జున
కదలక నిలు మను చునలుక గదనడిపై చెన్. 168

సీ. పావకజ్వాలలఁ బరువడి నేతెంచు
గదఁజూచి కోపియై కవ్వడియట
సునిశితాస్త్రంబులఁ దునియలుగా నేసె
బహురోషయుక్తుఁడై ఫల్గునుండు
కామపాలుని తేరు ఖండించి క్రోధియై
వరశరములచేత వసుధవైచి
సారథిఁబరిమార్చి చతురంబకంబులఁ
బడ నేసె తూపున సిడముఁబుడమి

తే. తక్కినటువంటి సేనల దారుణాస్త్ర
తతులఁజెండాడి యుద్ధతి దర్పమెసఁగఁ
బ్రళయకాలాంతకునిరీతిఁ బరిఢవిల్లి
యున్న యింద్రాత్మజునిజూచి వెన్నుఁడలిగి. 169

తే. సవ్యసాచిని సూతుని సాయకమున
నొవ్వనేసిన నుగ్రుఁడై కవ్వడియును
విష్ణునిరథంబు విరుగఁగ విశిఖతతుల
నేయ హరి వాని నణఁగించె సాయకమున. 170

వ. ఇత్తెఱంగున నా యిరువురు నెక్కువతక్కువలు లేక
పోరుచున్నం గాంచి సిద్ధచారణగంధర్వాదులు తమలోఁ
తా మిట్లనిరి. 171

ఉ. ఏమనిచెప్పవచ్చుభళి యీహరిపార్థులబాహువీర్యముల్
రాముని సాటివత్తురు శరస్థితివిద్యకు వీరిధైర్యముల్
హేమమహీధరంబునకు నెక్కువ వీరలతోడ మార్కొనం
సోమధరుండు వాసవుఁడు సూర్యకులోద్భవుఁడైన శక్తుఁడే?

క. వనములఁ గాల్చెడు శుచినే
యనువునఁజల్లార్పవచ్చు నతిభీమంబౌ
ఘనవాహసుతుని గృష్ణుని
ఘనకోపము మాన్పవశమె కరివరదునకున్. 173

వ. అని తలంచుచున్న యవసరంబునఁ గృష్ణుండు జిష్ణుంగడియ
నతండు. 174

తే. సూతు తీవ్రశరంబున స్రుక్కనేసి
గదిసియస్త్రము లేడింట గర్వమణఁచి
శిరముద్రుంచెను రయమున ధరణిఁబడఁగ
జలముఁబెంచి మహోన్నతి శక్రసుతుఁడు. 175

వ. తదనంతరంబ. 176

తే. పరమపురుషుండు క్రోధియై పార్థుమీఁద
బాణవర్షంబు గురియింప ఫల్గునుండు
వానినన్నిటి దునుమాడె వాడియైన
శరముచే నర్జునునిజూచి శౌరి యనియె. 177

సీ. గరళంబు పెట్టించెఁ గౌరవాధీశుండు
వాయుసూనునకుఁ గపటమువలనఁ
బాములచేతను బావనిఁ గఱపించెఁ
గ్రోధియై మిక్కిలి కురువిభుండు
లక్కయింటను విష్ణు లయముచేసెదనంచు
నింగలమిడఁ జేసె నీర్ష్యచేతఁ
జలమునఁ బాంచాలి సభలోన రారాజు
కోకలు విడిపించెఁ గుత్సితమున

తే. అట్టియాపద లెల్లను మట్టుపెట్టి
కాచిరక్షించినాఁడను గ్రమముతోడ
నేఁడు నవియెల్లఁ దలఁపక నీవెయిపుడు
కత్తిగట్టితి నామీఁదఁ గయ్యమునకు. 178

ఆ. అగ్నిలోన మిడుత భగ్నమైనట్టులుఁ
బోరిలోననీవు పొలియ నేల?
గయునిబట్టియిచ్చి కనవోయి మామేలు
చలమునీకుఁ దగునె శక్రతనయ! 179

వ. అనిన ఖగేంద్రధ్వజునకు వానరేంద్రధ్వజుం డిట్లనియె.

చ. పురహరమిత్ర నీలమణిభూషణ కాంచనచేల, ధీర దు
ర్భరయసురాన్వయాపహర వారిజలోచన కామినీమనో
హర నరకారి శ్రీయదుకులాంబుధిపూర్ణశశాంక దేవకీ
వరసుకుమార భక్తజనవత్సల కృష్ణ త్రిలోకసన్నుతా! 181

వ. అని వినుతించి. 182

సీ. కమలాక్ష వినవయ్య గంధర్వపతినీకు
నెగ్గుచేయుట నేను నెఱుఁగ నిజము
నాప్రాణములఁగాచి నన్నేలుఘల్గునా!
నమ్మివచ్చితి నోయనాథనాథ!
యనిన మీకృపచేత నాతని మన్నించి
యభయంబొసంగితి ననఘచరిత!
పగవాఁడు శరణన్నఁ బార్థివోత్తములకు
రక్షించుట బిరుదు రమణతోడఁ
ఆ. గయ్యమునను నీకుఁ గవ్వడి భయమంది
పట్టియిచ్చె గయుని బంతముడిగి
యనుచు నగరెనన్ను నదనీశు లెల్లరు
తుదను నీకుఁ దగునె? తోయజాక్ష! 183

సీ. గయుఁడు దైత్యుఁడుగాఁడు గంధర్వపతిగాని
యతనిఁజంపఁగనేల యంబుజాక్ష!
అమరగంధర్వాదు లత్యంతభక్తులు
సతతంబు నీకును జక్రహస్త!
యెఱుఁగక నీకిటఁ డెగ్గొనరించిన
ఖండింపఁబాడియే కమలనాభ!
ప్రాణభయంబున పాఱివచ్చినవాని
నిగ్రహింపఁదగునె? నీరజాక్ష!
తే. అతని నిష్ఠీవనంబప్డు డా సమీర
వశతదోయిటిలోఁబడ వాని నీవు
సమయఁజూచుట యిదియెంత సాహసంబు
కరుణతో గయుఁగావుము పరమపురుష! 184

సీ. రాజీవదళనేత్ర రవికోటి సమతేజ
సకలలోకాధీశ సదయహృదయ
గజరాజరక్షక కమలా మనోహర
యమరేంద్ర సన్నుత యమితశౌర్య
నీప్రాపుచేతనే నెమ్మది నుంటిమి
పాండుభూపాలుని పదములాన
నీతోడ పోరంగ నేనెంతవాఁడను
నీమేలు మఱువము నీరజాక్ష
తే. మనవి వినవయ్య యదునాథ మధువిరోధి
మచ్చరంబేల గయుమీఁద మదనజనక
వానిరక్షించి నాకీర్తి వసుధయందు
వెలయఁజేయుము శ్రీకృష్ణ విమలచరిత! 185

వ. అనిన వాసవసూనునకు వసుదేవసూనుం డిట్లనియె. 186

క. ఈనేర్పును నీవినయము
నీనయగారంపుఁబల్కు లెబూటకముల్
మానుము గయునీయిక నినుఁ
బోనియ్యం బాండుతనయ పోకార్జునమీ! 187

క. చుట్టమ వని చూడను నీకఁ
జట్టలువాపెదనునిన్ను శరజాలములన్
ఇట్టట్టు పోవనియ్యను
గట్టితనం బద్దిచూతుఁ గయ్యములోనన్. 188

వ. అనిన వాసవాత్మజుండు క్రోధియై యప్పుడు. 189

సీ. గంధేభతుండముల్ ఖండించి ధరణిపైఁ
గూల్చెను రథములఁ గోపమునను
భటసమూహంబు లట్టిటులు పోనీయక
కూలఁగా జేసెను గుంతములను
దురగసంఘంబులఁ దునియలుగాఁజేసె
ఘనయోధవరుల చీకాకుపఱిచె
మొత్తమై యాదవ మూఁకలేతెంచిన
నందఱ నణఁగించె నాక్షణంబ
తే. ప్రళయకాలాగ్ని వడువునఁ బ్రజ్వరిల్లి
చండకాండగణంబులఁ జక్రధరుని
సేనసమయంగఁ జేసెను జెలఁగిచెలఁగి
శక్రసూనుండు మిక్కిలి చలముపూని. 190

సీ. పదియాఱుతూపులఁ బద్మనేత్రాగ్రజు
నిరువదియమ్ముల మరుని గురుని
సాయకవింశతి సాంబాభిధేయుని
బంచబాణుని బాణ పంచకమున
భాసురాస్త్రంబున భానుబద్ధాహ్వయు
భాసాఖ్యు నవతారబాణములను
ఇరువదియమ్ములఁ బరువడిఁ గృతవర్మ
ననిరుద్ధుని బదాఱు ఘనశరముల
తే. ముప్పదింటను శ్రుతదేవుఁ బుష్కరాహ్వు
సాయకత్రితయమ్మున సాత్యకినిని
నఱచితక్కిన సైన్యనాయకులఁదఱిమి
వేయ హరిసేనలురికెను విజయుఁజూచి. 191

ఆ. జంభ భేదిసుతుఁడు సమ్మోహనాస్త్రంబు
గాండివమునఁబూని దండి నేయ
శౌరియొకఁడు దక్క శార్ఙ్గిదళము లెల్ల
మూర్ఛ చెందిపడియె భూమియందు. 192

క. నరు చేతి విల్లు బాణము
మురహరుఁడొక శరము చేత నుత్తునియలుగా
ధరఁబడ నేసినఁ బార్థుఁడు
మఱియొకవింటను శరంబు మాధవు నేసెన్. 193

క. మురహరుఁ డప్పుడు శార్ఙ్గము
సరగున నెక్కించి భీమసాయకములచే
నరునురము గాడ నేసినఁ
బొరిపొరిగాఁ జేసె వాని భూరిశరములన్. 194

ఆ. సవ్యసాచియేచి సక్రోధచిత్తుఁడై
కంసవైరిమేన ఘనశరముల
నాట నేయవాని నలినలిగాఁ జేసె
గోపికావిభుండు కోపమునను. 195

సీ. హరియంధకారాస్త్ర మర్జునుపై నేసె
నతఁడేసె సూర్యదైవతశరంబు
చక్రాయుధుం డేసె సర్పబాణంబును
గవ్వడివైచెను గరుడశరముఁ
బర్వతభల్లంబు పద్మాక్షుఁ డేసెను
గులిశాయుధం బేసె గుంతికొడుకు

వహ్నిమార్గణ మేసె వసుదేవసూనుండు
వరుణాశుగం బేసె నరుఁడు మఱియు
ఆ. మేఘబాణ మపుడు మేఘవర్ణుం డేసె
ననిలబాణమేసె నర్జునుండు
శౌరియు సురరాజ చక్రంబునేసిన
విశిఖమునను దునిమె వేగమునను. 196
తే. చక్రహస్తుఁడు భీకర శక్తిఁబూని
సురలు భీతిల్లవాసవ సుతునిమీఁద
వైవ నాతఁ డుగ్రుండయి వాడిచండ
కాండములదానిఁ దునుకలుగాఁగ నేసె. 197
మ. బలభద్రానుజుఁడప్పు డాగ్రహమునన్ బ్రహ్మాస్త్రముబ్ వై
చినన్, బలభిత్సూనుఁడు దానినేయనవియుం బైపైని
బోరాడఁగాఁ, గలగంబాఱెను వార్ధులున్వసుధయున్ గం
పించె నక్షత్రముల్, ఇలపై రాలెను మార్గము ల్దొలగిరా
యేణాంక మార్తాండులున్. 198
వ. అప్పుడు. 199
ఆ. ఏపుమీఱి యీతఁ డెదురాని యఁన్నాడు
దర్పమణఁచివైతు ధరణిననుచుఁ
జేరికృష్ణుఁ డపుడు నారాయణాస్త్రంబు
వింటనమర నునిచి విజయుఁజూచి. 200
సీ. పాశుపతానేక భాసురాస్త్రంబులు
త్రిపురారిచేతను దెచ్చినావు
దిక్పాలకులునీకు దివ్యబాణంబుల
నిచ్చిరి మెండుగా నెలమితోడఁ

గదనంబు సేయఁగఁ గడుసమర్థుండవు
ప్రతిలేనివిక్రమ పరుఁడవీవు
నీధైర్యమహిమంబు నీశౌర్యమహిమంబు
నీయస్త్రనిపుణత నేఁడుగోరి
తే. దనరనియ్యను దీనికిఁ దలఁగవేని
నీదు పౌరుషమణఁగును నిజముదీన
ననుచు వైష్ణవసాయక మాక్షణంబె
వెన్నుఁడేసెను క్రోధియై విజయుమీఁద. 201

వ. ఆసమయంబున. 202

సీ. మార్తాండచంద్రులు మార్గముల్ దప్పిరి
ఫక్కునబగిలెను దిక్కులెల్లఁ
దల్లడంబందెను ధాత్రీతలంబెల్ల
గోత్రబృందంబులు కుదురుదప్పె
విస్మయంబందెను విబుధసమూహంబు
శేషాహిభయముచే శిరమువంచె
పాథోధులన్నియుఁ బరగంగనింకెను
దారకావ్రాతంబు ధరణిఁజల్లె
తే. శరశిఖామణి వైష్ణవసాయకంబు
దివ్యకాంతులచేతను దేజరిల్లి
వచ్చు నారాయణాస్త్రంబు వరుసఁజూచి
భయముఁ జెందకనిల్చెను ఫల్గుణుండు. 203

వ. ఆసమయంబున. 204

ఆ. పాండునందనుండు బ్రహ్మశిరోనామ
కంబు నమరఁజేర్చి గాండివమున
మంత్రముచ్చరించి మదినిచేఁబూనియు
మదనదర్పహారుని మదిఁదలంచి. 205

సీ. శమనతనూజుని సత్యంబు నిజమేని
ధర్మమేయెడలను దప్పనేని
కుంతీమహాదేవి గురుపతివ్రతయేని
యామ్నాయసమితి తథ్యంబయేని
ఈమహాశరమున కెదురగుచునుజనుఁ
గాక యనుచునేసె ఘనతమీఱ
నినకోటితేజమై యెలమితోఁడుతవచ్చు
పరమాత్మబాణంబు పైనిగవిసి
తే. బెనఁగె నస్త్రద్వయంబును బెల్లుగాను
గెలుపు నోటములును లేక చెలఁగిచెలఁగి
దంతిదంతియు హరిహరి దాఁకినట్లు
చక్రినరుశరములుబోరె సమరమునను. 206

వ. తదనంతరం బాహృషీకేశుండు గుడాకేశునకిట్లనియె.

తే. భళిర! మేల్మేలుఘనుఁడవు ప్రధనమునను
శస్త్రకుశలత్వమునకును జాణవేను
తలఁచు నీకిష్టదైవంబు తనరుననుచు
రాఁకుసాంతకుఁడుగ్రుఁడై రణముఁబలికె. 208

ఉ. నాకముఁజొచ్చినం త్రిదశనాథుఁడతండునువచ్చి కాచినన్
భీకరమూర్తియాశివుఁడు పెక్కువిధంబుల నిన్నుఁబ్రోచినన్

దేకువనాగలోకమున దిన్నగ నాబలిచెంతనుండినం
బ్రాటమైనచక్రమునఁ బ్రాణములం బొరిపుత్తు నర్జునా! 209

తే. చక్రధారకుఁ బ్రాణముల్ సరవితోడ
నిచ్చెదో గయునిచ్చెదో యిప్పుడనుచుఁ
బ్రళయమార్తాండబింబంబు పగిదినొప్పు
చారుచక్రంబుఁ జేబూనెఁ జక్రధరుఁడు. 210

వ. ఆసమయంబున. 211

ఆ. మూఁడుకన్నులయ్య ముదముతో నిచ్చిన
ప్రళయకాలభూరిభయదవహ్ని
చటులకాంతిజాల సంయుక్తమగునట్టి
పాశుపతముఁబూనె ఫల్గుణుండు. 212

వ. ఆసమయంబున సదాశివుండు దయారసభరితుం డై యమ్మ
హానుభావులకదనంబునివారింపం దలంచి జగత్ప్రాణాపహ
రణాగ్రవేయుండును, కైలాసకూటధాముండును, వ్యాఘ్ర
చర్మచీనాంబరావృతుండును, బద్మమిత్రరాకేందువహ్ని
నేత్రుండును, చారుభసితసాంద్రలిప్తగాత్రుండును, భాసుర
రాకేందుసమానపంచవదనుండును, దపనీయనిర్మలారుణ
జటామకుటుండు నై చనుదెంచి యానరనారాయణుల
నడుమనిలిచి పుండరీకాక్షుముఖారవిందంబు వీక్షించి యి
ట్లనియె. 213

ఆ. కోపమేలనయ్య గోపాలవల్లభ!
ప్రాణసఖుఁడు నీకు ఫల్గుణుండు

నీవు పెంచినావు నిగ్రహింపఁగరాదు
సాహసంబువలదు చలమువిడువు. 214
ఆ. కలిగె నొకతెనీకు గారాబుచెల్లెలు
మనసుభద్రచాల మదినిఁగుందుఁ
గాన మేలులేదు కవ్వడినొచ్చిన
నీకుఁ దెలియనట్టి నీతిగలదె? 215
సీ. అఖిలలోకాధీశ యంభోజదళనేత్ర
బ్రహ్మేంద్రవందిత పరమపురుష
భువనముల్ పుట్టింప ముదముతో రక్షింప
నణఁగింపఁజాలుదు వనఘచరిత
నీమాయ దెలియంగ నేర రెవ్వారును
భావింపఁగాఁ బరబ్రహ్మమీవు
భూభారమణఁగింపఁ బుట్టినా రిలలోన
నిరువురీ మీరిట్టు లెలమితోడ
తే. నీవు నే నను భేదంబు నెన్న లేదు
సమము మనకెంచిచూడఁగ సవ్యసాచి
యతని విక్రమప్రతినల కలరిమనము
మెచ్చుకుండుట ధర్మమే మేఘవర్ణ. 216
వ. అని యనేకవిధంబుల వృషభధ్వజుండు గరుడధ్వజునకు
మనోహరంబుగాఁ దెలియంజెప్పి తన భక్తుండైన కపిధ్వజు
నత్యాదరంబున చేరంబిలిచిన నతిభక్తితో నిఖిలామ
రేంద్రాదిలసన్మస్తభాస్వత్కిరీటసంఘటితరత్నకాంతిశోభిత
పాదారవిందోపరిస్థిత మస్తకుండై లేచి కరకమలంబులు
మొగిడ్చి యిట్లనియె. 217

సీ. జయపార్వతీనాథ జయమేరుకోదండ
జయసుజనాహ్లాద సదయహృదయ
జయసంతతోల్లాస జయవృషభధ్వజ
జయరవిశశినేత్ర చంద్రమౌళి
జయకరుణానిధీ జయసత్యసంచార
జయసురశేఖర సత్యనిత్య
జయనాగకేయూర జయభస్మలిప్తాంగ
జయదివ్యచారిత్ర శౌరిసఖ్య
తే. భక్తకల్మషసంహార పరమపురుష
నిన్ను వర్ణింపశక్యమే నిగమవేద్య
యనుచు వినుతింప విజయు నత్యాదరమున
కనుఁగొనుచుంబల్కె నీశుఁడు గౌరవమున. 218

క. వారిజనాభుఁడు మేమును
శూరుఁడవని మెచ్చినాముఁ సురపతితనయా
కోరిన వరమడుగుమనన్
గౌరీవల్లభునకనియె కవ్వడినతుఁడై. 219

తే. పెక్కువరముల నేనొల్ల భీతుఁడైన
గయునిగాంచుటవరమింతె గరళకంఠ!
యనిన సూనాస్త్రసంహారి హర్షమునను
హరికి శరణంబుచొరుమన్న నర్జునుండు. 220

ఆ. అమరరాజతనయుఁ డమ్ములపొదిలోన
దాఁచియున్నగయుని దక్షిణంబ
వెడలి దిగిచితెచ్చి వేవేగమ్రొక్కించె
శౌరిపాదములకు సమ్మదమున. 221

తే. గయుని ప్రాణంబులనుగావు కమలనాభ!
యింతకన్నను వరమొల్ల నిదియెచాలు
ననిన రాధామనోహరుం డభవుఁ డనుపఁ
బార్థువీక్షించి సంతోషభరితుఁ డగుచు. 222

సీ. రుక్మిణీకుచముల రుజువుగాఁజెక్కిళ్ల
ముదముతోఁ గస్తూరి బూసినట్టి
సత్యభామకురులు సముదంబుగా దువ్వి
సూనముల్ జడనిండఁ జుట్టినట్టి
రాధాశిరోమణీ రాకేందుముఖమునఁ
దిన్నగాఁ దిలకంబుఁ దీర్చినట్టి
మిత్రవిందాదేవి మేన నిండారఁగాఁ
జెలరేఁగి మలయజం బలఁదినట్టి

తే. విమలకరమును గంధర్వ విభునిపారి
జాతకుసుమవాసనలచేఁ జాలనొప్పు
శిరముపైనుంచి మదనారి సురలుమెచ్చ
"నమ్ము గయ! నిన్నుగాచితి నరునిఁజూచి." 223

ఆ. "తొల్లియట్లె నీవు దోర్బలశక్తిచే
నెల్లసురలుమెచ్చ నెలమితోడ
ఘనుఁడవై మెలంగు గంధర్వసమితితోఁ
జాలకాలముండు లీలగాఁగ." 224

క. అని కృష్ణుఁ డభయమిచ్చిన
మనమున సంతోషమంది మాధవుపదముల్
చనకనులనద్దుకొనుచుఁ
ఘనమతి నాగయుఁడు లేచెఁ గలకల నగుచున్. 252

క. అప్పుడు పుష్పులవానలు
తెప్పలుగాఁ గురియమింట దివిజేంద్రాదుల్
మెప్పుగ మ్రోసెను దుందుభు
లప్పార్థుని సత్యమనుచు నతిమోదమునన్. 226

తే. చిత్తజారాతిసంతోష చిత్తుఁ డగుచు
నింద్రనందనుఁ గనుఁగొని యింకనీవు
వరమొకటికోరు మన్నను హరునిపాద
జలరుహంబులకును మ్రొక్కి పలికెనపుడు. 227

క. గిరితనయా వల్లభ! మీ
వరమునకుఁ దగినఘనుఁడు పాండుసుతాగ్రే
సరుఁ డున్నవాఁడు కోరఁగ
నిరుపమకరుణాసముద్ర! నిర్మలగాత్రా! 228

చ. హిమగిరికన్యకారమణుఁ డిందుకళాధరుఁ డార్తపోషకుం
డమరహిరణ్యగర్భనుతుఁ డంగజదర్పహరుండు పావనుం
డమితకృపాసముద్రుఁడుకృతాంతకుమారునిఁజూడనప్పుడా
శమనతనూభవుండుమదిసంతసమందుచుమ్రొక్కెభక్తితోన్.

చ. శరణుమహేశ యీశ భవ సారసవైరికిరీటశేఖరా,
సురగిరిచాప విష్ణుశర సూనశరారి లసద్వియన్నదీ, ధరని
గమాంతవేద్య హర దైత్యమదేభ మృగేంద్రరూపమో
పరమకృపానిధీ విలయ భాస్కరరాజకృశానులోచనా.230

వ. అని యనేకప్రకారంబులు స్తుతియించిన గంగాధరుండు ప్రమోదస్వాంతుఁడై పాండుకుమారాగ్రణి కధికమోదం బున నిట్లనియె. 231

మ. సమవర్త్యాత్మజ! నీదుధర్మమునకుం సంతోషముంబొంది నే
నమరానీకము మెచ్చఁగా నొకవరం బర్హంబుగానిచ్చెదన్
హిమధామాన్వయవార్ధిరాజ వినుమాయిష్టంబునీ కేమనన్
సమరక్షోణిని నీల్గినట్టినరులన్ సప్రాణులం జేయవే!   232

ఆ. ఇంతకన్న వరము లేనొల్ల మిక్కిలి
యవనిఁగూలినట్టి యఖిలబలము
బ్రతుకఁజూడరయ్య పద్మాక్షశంకర
యనిన నుభయబలము లాక్షణంబె.   233

తే. నిద్రమేల్కొన్నవిధమున నిఖిలభటులు
వచ్చినిల్వఁగ తమతమ వాహనములఁ
జూచి ధర్మతనూజుండు చోద్యమంది
నీరజాక్షుఁడౌ హరిచెంత నిలిచియుండె.   234

వ. అప్పుడు.   235

ఆ. జంభభేదిసుతుఁడు జలజాక్షు శ్రీపాద
పద్మములకు నెంతొ భక్తితోడ
సాగిమ్రొక్కియప్డె సరవితోడుత లేచి
సన్నుతించె మిగుల సరసముగను.   236

సీ. అచలాంబుజాత వేదానలగగనముల్
తరణినిశాకర తారకములు
గోత్రంబు దిక్కులు గోధ్వజపరమేష్ఠి
పాకశాసన మరుత్పాదపములు
జలనిధుల్ నదులును సకలలోకంబులు
సవనగుల్ వేదాళిశాస్త్రములును

పక్షులు మృగములు పంచలోహంబులు
మణులు నాయుధములు మానవులును
తే. సత్యమును నీవె శుద్ధుడవు శాశ్వతుడవు
నిర్గుణుండవు గుణివీవు నిర్మలుండ
వాదినారాయణుండ వీవ యనఘచరిత
నీమహిమలు గనవశమె నీరజాక్ష! 237

క. నీతోఁ బోరఁగ శక్యమె
భూతలమున నెవరికైనఁ బురహరుకైనన్
శ్రీతరణి చంద్రలోచన!
శ్రీతరుణీనాథ కృష్ణ శ్రితజనపోషా. 238

వ. నీ వాదినారాయణుండవని యెఱుంగక యాదవుండవని, మేనబావ వని మేలంబున నవ్వుచుఁ బ్రేలుచుఁ బొత్తున భుజియించెద. 239

క. నా నేరము మదినుంచక
దానవగంధేభసింహ దయతోఁ గనుమీ
ప్రాణములఁ గాచి బ్రోచితి
శ్రీనాథా! యేలవయ్య చిత్తజజనకా. 240

క. తనయులు చేసిన తప్పులు
మనమునఁ దలపంగఁబోరు మఱితలిదండ్రుల్
నను నీవట్లుగఁ బ్రోవుము
కనకాంబరధారభక్త కలుషవిదూరా. 241

వ. అని మఱియును సవినయంబుగా హరిసమీపంబునకు వచ్చి యిట్లని స్తుతించె. 242

దండకము:— శ్రీరుక్మిణీలోల యోసూర్యచంద్రాక్ష యక్షీణ దక్షా సహస్రాక్షరక్షా జగద్రక్షకా దైత్య నాగేంద్రహృద్రక్ష నాగాంతకాధీశ సత్కేతనా యీశ సఖ్యామరశ్రేష్ఠ యాకాశ జాహార రాజన్యశయ్యా చిదానంద తారాద్రినీహార శైలాద్రి తారేశ సూర్యాక్ష శంఖాహి రాజన్యసత్కీర్తి సాంద్రా చతుర్వక్త్రముఖ్యార్చితా నీలధారాధరచ్ఛాయగాత్రా నిరాకార సాకార యీశా ఘనశ్రీసదానందచిత్తా యచింత్యాక్షరానేకఖద్యోతతేజా జయాశార్ఙ్గిరాజాన్యహ్యాత్సారసేందిందిరా చక్రి నందాంగనా నందనా యోత్రయీచోరహంతాస్తికాధార వీరా జితానేక ఘోరాస్త్ర దైతేయ రాజన్యనిర్ఘాత లంకేశ కారిన్యసంతాపహారీ హరీ శ్రీవధూసక్తచిత్తా స్వభక్తప్రజాధీన నీసత్కథల్ విన్నగా నెన్న సుజ్ఞానినిం జేయచుం గృష్ణ రక్షింపు నాథా నమస్తే నమస్తే నమః. 243

వ. అని యనేక ప్రకారంబుల స్తుతించిన పురందరనందనుం గనుంగొని మందస్మితసుందరవదనారవిందుం డగుచు ముకుందుండు కౌఁగిటం జేర్చి యిట్లనియె. 244

క. పురుహూతాత్మజ! మీఁదను
గురుపతికిని మీకుఁగల్గు కుంభినికొఱకై
ఉరుతరరణంబు చానిం
పరమా మాన్పంగ నలవిధాతకునైనన్. 245

ఆ. గట్టివాఁడవగుటఁ గార్ముకనిపుణత
గలుగుట శరవిద్య ఘనుఁడ వగుట
ధైర్యశాలి వగుట శౌర్యధురీణుఁడ
వగుట నేనెఱుంగ నయ్యనిన్ను. 246

ఆ. ఇపుడు చూడవలసి యీపనిచేసితి
ననిన నింద్రసూతి హర్షమునను
శౌరిపాదములకు సాగిలిప్రణమిల్లఁ
గ్రుచ్చి కౌఁగిలించెఁ గూర్మితోడ. 247

క. అప్పుడటుచేయఁ గన్నులఁ
దప్పకహరిహయుఁడుచూచి తనడింభకునిన్
ముప్పిరిగొను హర్షంబున
నొప్పుగదీవించి దివికి నొయ్యనఁ జనియెన్. 248

తే. పార్థునివరప్రతిజ్ఞకుఁ బద్మభవుఁడు
వేయివిధముల వినుతించి వేడ్కతోడ
నరిగి యాసత్యలోకము నఖిలమునులు
గొలిచియుండఁగ భారతిఁ గూడియుండె. 249

వ. తదనంతరంబ సదాశివుం డానందచిత్తుండై యావసుదేవ
నందనుం గనుంగొని. 250

చ. కమలదళాక్ష దైత్యకుల ఖండన నీలపయోదవిగ్రహా
యమితకృపాబ్ధి నీరజభవార్చితపాదపయోజ శేషశా
యిమధువిరోధి కేశవ సురేంద్ర సహోదరశార్ఙ్గి మాధవా
విమలగుణాభిరామహరి విశ్వమయుండవు నీవెయెన్నఁగన్.